

**Strategia
Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Miasta Opola
na lata 2026 – 2030**

Opole 2025

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
1. Podstawy prawne	7
2. Powiązania z krajowymi i międzynarodowymi dokumentami	9
3. Metodologia opracowania Strategii	10
4. Charakterystyka Opola	13
4.1. Położenie i infrastruktura miejska	13
4.2. Sytuacja demograficzna i prognoza ludności	15
DIAGNOZA OBSZARÓW STRATEGICZNYCH	20
1. Rodzina	20
1.1. System pomocy społecznej	22
1.2. Ubóstwo	28
1.3. Bezdomność	32
1.4. Wsparcie rodzin z dziećmi	38
1.5. Rozwój pieczy zastępczej	43
2. Niepełnosprawność, w tym wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami	52
2.1. Dane statystyczne	55
2.2. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami w Mieście Opolu	63
2.3. Rehabilitacja zawodowa	65
2.4. Pozostałe działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami finansowane ze środków PFRON realizowane przez Miasto Opole	70
2.5. Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	73
2.6. Wsparcie środowiskowe	78
3. Polityka senioralna	87
3.1. Wsparcie seniorów w środowisku lokalnym	90
3.2. Całodobowa opieka nad seniorami	92
4. Zdrowie	94
4.1. Dostęp do świadczeń i opieki zdrowotnej	94

4.2. Wsparcie rodzin z problemem uzależnień i przemocy	98
4.3. Ochrona zdrowia psychicznego	106
5. Infrastruktura	110
5.1. Polityka mieszkaniowa	110
5.2. Infrastruktura podmiotów polityki społecznej w Opolu	112
5.3. Rozwój infrastruktury miasta w zakresie polityki społecznej	114
6. Zatrudnienie	114
7. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska	124
7.1. Dzielnice Miasta Opola	124
7.2. Organizacje pozarządowe	125
7.3. Budżet Obywatelski i Inicjatywy Lokalne	130
7.4. Wsparcie cudzoziemców i ich integracja społeczna	135
8. Problemy społeczne – nowe wyzwania	143
CZĘŚĆ PROGRAMOWA	146
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	146
2. Dokąd zmierzamy?	148
2.1. Miasto Zaangażowane Społecznie	148
2.2. Miasto Odpowiedzialne Społecznie	148
2.3. Miasto Dostępne Dla Osób Ze Szczególnymi Potrzebami	149
2.4. Miasto Dbające o Zdrowie Opolan	149
2.5. Miasto Przyjazne Dorastaniu i Aktywnemu Starzeniu Sie	150
3. Analiza SWOT	152
4. Cele Strategiczne	154
4.1. Cele Strategiczne	154
4.2. Wskaźniki	156
5. Sposób realizacji Strategii	158
5.1. Ramy finansowe Strategii	158
5.2. System wdrażania Strategii	161
5.3. Monitoring	162

5.4. Ewaluacja	162
6. Wnioski i podsumowanie	163
7. Organizacja prac nad opracowaniem Strategii	164
Wykaz tabel	166
Wykaz wykresów	169

Wykaz skrótów:

UM – Urząd Miasta Opola

BD – Biuro ds. Dostępności

CDO – Centrum Dialogu Obywatelskiego

MOPR – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

MCS – Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu

CAS – Centrum Aktywizacji Społecznej

MOPOBiU – Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy „Magnolia”

NCPP – Narodowe Centrum Polskiej Piosenki

OTLA – Opolski Teatr Lalki i Aktora

MBP – Miejska Biblioteka Publiczna

MOSiR – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

KMP – Komenda Miejska Policji

DPS – Dom Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

MŚP – Sektor małych i średnich przedsiębiorstw

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KCPU - Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

WPROWADZENIE

Problem społeczny to zjawisko lub proces, które niekorzystnie oddziałują na funkcjonowanie jednostek, rodzin i grup w społeczeństwie, utrudniając im zaspokajanie podstawowych potrzeb, ograniczając szanse rozwojowe czy obniżając jakość życia. Problem społeczny, w kontekście strategii rozwiązywania problemów społecznych, definiowany jest jako zjawisko o negatywnym charakterze, występujące w określonej społeczności, które prowadzi do zaburzeń w jej prawidłowym funkcjonowaniu, a także ogranicza możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców. Problem społeczny ma charakter powszechny, dotyczy szerszej społeczności, a jego istnienie jest dostrzegane i uznawane za niepożądane zarówno przez opinię publiczną, jak i instytucje publiczne.

O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹.

Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: niekorzystna sytuacja demograficzna (starzenie się społeczeństwa, odpływ osób młodych ze względów społeczno - ekonomicznych), uzależnienia chemiczne i behawioralne, przemoc i konflikty w rodzinie, ubóstwo i zagrożenie wykluczeniem społecznym, niewystarczająca infrastruktura mieszkalnictwa komunalnego, wyzwania rynku pracy związane z dynamiką rozwoju nowoczesnych technologii, niewystarczająca podaż usług społecznych, kryzys zdrowia psychicznego, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, dynamika kryzysów społecznych (pandemia, zagrożenie wojną, napływ cudzoziemców).

Zdefiniowanie problemów społecznych stanowi podstawę do formułowania celów strategicznych i planowania działań naprawczych. Rozpoznanie problemu społecznego oznacza konieczność podejmowania działań zaradczych i profilaktycznych. Celem takiego działania jest ograniczenie skutków i przeciwdziałanie powstawaniu problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030² jest dokumentem wyznaczającym priorytetowe kierunki działań, które mają na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Miasta Opola. Wskazuje główne obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty.

Strategia jest dokumentem obejmującym zintegrowane planowanie społeczne zwiększające efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

z realizacją planów strategicznych. Należy przy tym pamiętać, iż w celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia ma służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych, wskazanych obszarach. Należy przy tym mieć na względzie, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym. Dlatego w działalności lokalnej polityki społecznej tak potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem istotny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 zawiera następujące części składowe:

- wprowadzenie wraz ze wskazaniem zastosowanej metodologii i powiązań z innymi dokumentami strategicznymi,
- ogólną charakterystykę Miasta Opola,
- analizę struktury demograficznej,
- szczegółową diagnozę sytuacji społecznej w poszczególnych obszarach strategicznych

oraz

część programową zawierającą:

- cele,
- zadania do realizacji,
- zakładane rezultaty,
- system wdrażania,
- źródła finansowania,
- monitoring i ewaluację.

W opracowaniu uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej, a diagnoza aktualnej sytuacji społecznej w Mieście Opolu została dokonana w następujących obszarach:

Dla każdego z wymienionych obszarów dokonano szczegółowej diagnozy, która uwzględniła występujące w ich zakresie problemy i ograniczenia, a także możliwości Miasta w rozwiązaniu zdiagnozowanych trudności. Opracowana została również analiza SWOT, tj. analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, a także wskazane zostały cele: strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie zamierzonych celów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Dzięki niej możliwe będzie osiągnięcie wyznaczonych celów i rozwój systemu wsparcia. Skuteczne i kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych może zapewnić mieszkańcom miasta dogodne warunki do rozwoju, integracji społecznej oraz wpłynie na wzrost poczucia bezpieczeństwa i harmonii społecznej.

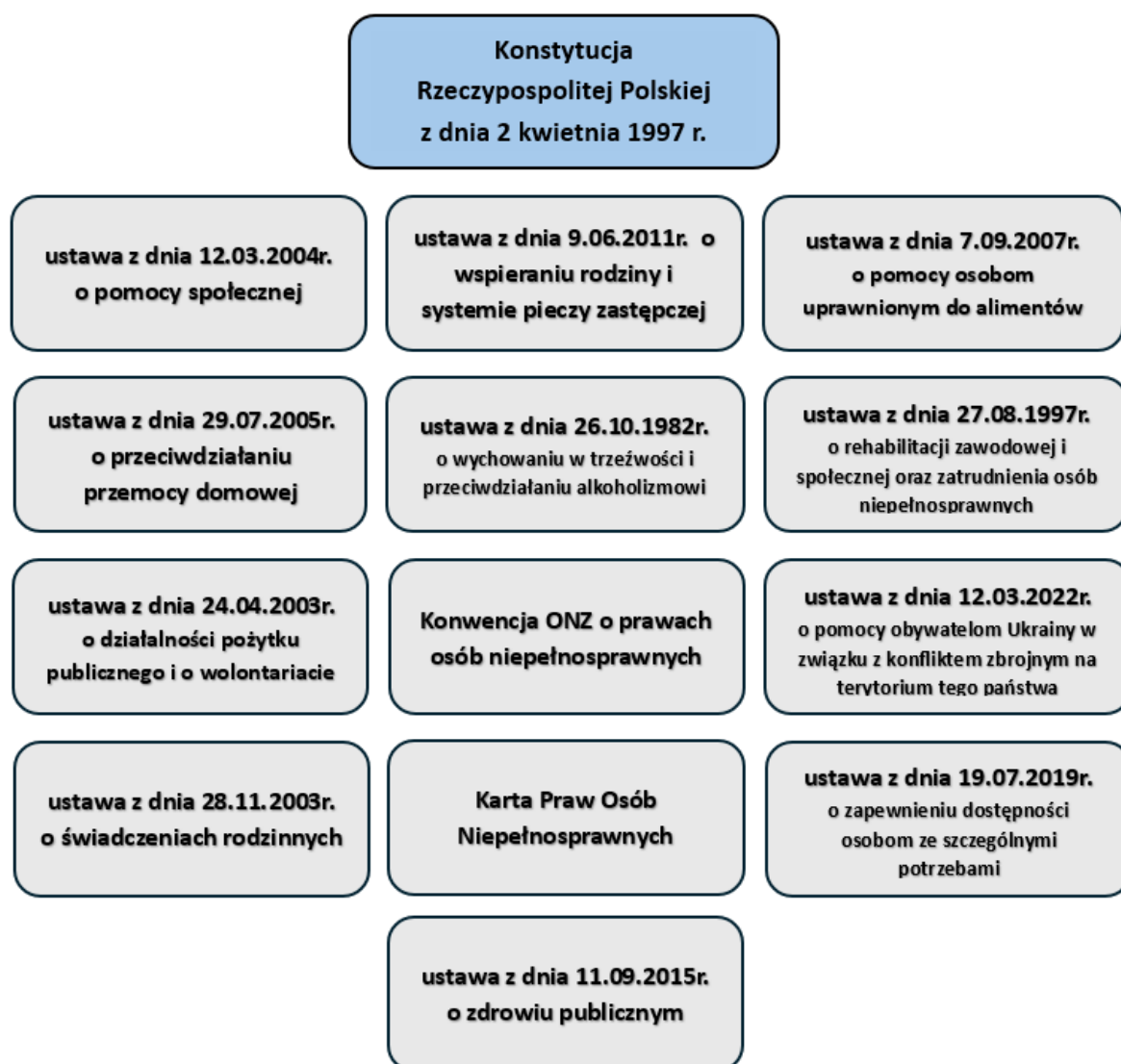
1. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą juretyczną do opracowania niniejszej **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030** jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia

12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, której art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1 stanowią, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy „opracowanie oraz realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, natomiast do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”³.

Tworząc niniejszą Strategię oparto się na kluczowych dla tej problematyki aktach prawnych – tak, by była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa.

Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wskazać między innymi:

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

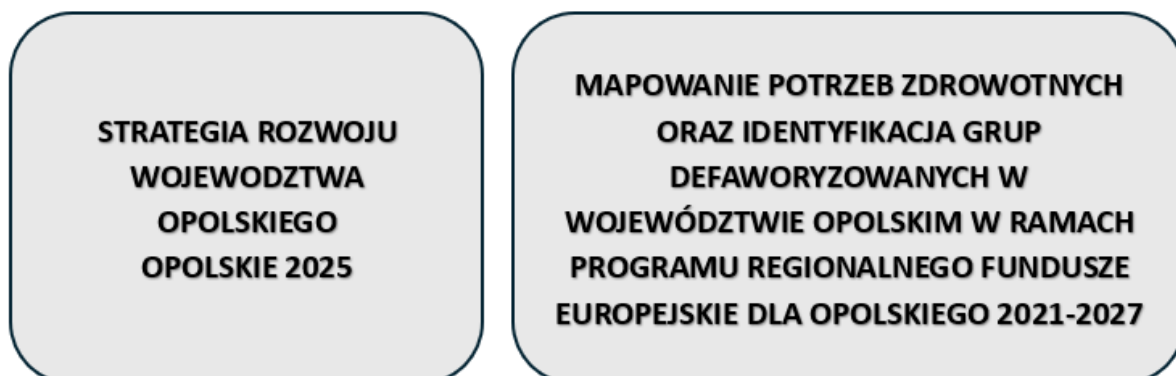
2. POWIĄZANIA Z KRAJOWYMI I MIĘDZYNARODOWYMI DOKUMENTAMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 jest zgodna z celami lub obszarami priorytetowymi wskazanymi w innych strategicznych dokumentach krajowych i regionalnych. Wśród wielu wymienić należy:

DOKUMENTY KRAJOWE

DOKUMENTY REGIONALNE

DOKUMENTY LOKALNE

Długofalowym dokumentem, zawierającym plan, określający wizję, cele i priorytety dla rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego miasta Opola, jest *strategia rozwoju miasta*. Jest to podstawowy dokument wspierający zarządzanie miastem, który pomaga w planowaniu inwestycji, pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych, poprawie jakości życia mieszkańców oraz zwiększaniu jego konkurencyjności.

Obecnie obowiązuje **Strategia Rozwoju Opola – Stolicy Polskiej Piosenki – do 2043 r.**, przyjęta uchwałą nr XXIII/371/25 Rady Miasta Opola z dnia 27 listopada 2025 r.

To wizja miasta, która ma łączyć tradycję z nowoczesnością – miejsca otwartego na dialog, innowacje i troskę o środowisko. To sztuka wyboru, w centrum której stać powinni mieszkańcy: aktywni, zaangażowani i współtworzący swoje miasto.

Integralną częścią **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030** są miejskie programy w zakresie polityki społecznej, w których szczegółowo opracowane są konkretne działania umożliwiające osiągnięcie celów wskazanych w Strategii. Należą do nich między innymi:

- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2026
- Program Opolska Rodzina na lata 2019-2029
- Miejski Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2026-2030
- Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2030
- Program Polityki Senioralnej Miasta Opola na lata 2026 – 2030
- Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Opolu na lata 2025-2027
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Opole na lata 2024-2030
- Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na 2026 rok
- Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Opola na lata 2023-2030

3. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele – zarówno strategiczne, jak i operacyjne, mają za zadanie przybliżyć Opole do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego obrazu miasta w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinna precyzować główne działania jednostki terytorialnej w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat. Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej.

W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych⁴.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia dokumentu w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi we wcześniej wymienionych, nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Opola i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Miasta w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Miasta w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	<p>Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier, potencjału Opola oraz jego mieszkańców umożliwia wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na obszarze Miasta.</p> <p>Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i kluczowych potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych i prognoz demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz uwag realizatorów polityki społecznej w Opolu. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które</p>

⁴ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

		wpływa na jej rozwój lub też go hamuje i wykorzystanie dostępnych zasobów. Wnioski z oceny mocnych i słabych stron oraz możliwości i ograniczeń Miasta zawarte zostały w analizie SWOT.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów wskazanych w Strategii, natomiast Misja określa nadrzędny powód jej opracowania.
3	Określenie celów, kierunków działań i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wyszczególnienie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Opola. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców pozwala na określenie celów, kierunków działań oraz zadań, których kompleksowa realizacja przyczyni się do zmniejszenia ich skali oraz zapewni realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami lokalnej społeczności, a także podniesienie jakości jej życia.
4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie sposobu jej realizacji podczas okresu obowiązywania. Zarówno sposób realizacji Strategii, źródła i ramy finansowe, jak i sprawozdawczość mają istotny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia. Mając to na uwadze, w trakcie realizacji Strategii należy prowadzić monitoring, a po jej zakończeniu ewaluację umożliwiającą ocenę skuteczności, efektywności i trafności działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie Atelier Centrum Profilaktyki i Reeducacji

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO odpowiednie wspieranie oraz wzmacnianie potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz Opolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Włączenie lokalnej społeczności Opola w procesy decyzyjne i kreowanie działań niniejszej Strategii w oparciu o ich wizję Miasta oraz potrzeby odbyło się poprzez konsultacje społeczne, czyli przekazanie mieszkańcom projektu dokumentu do oceny i wskazania obszarów, w których zauważają oni potrzebę intensyfikacji działań. Zastosowane procesy partycypacji społecznej dały realizatorom Strategii możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stworzyły warunki do pełniejszego wykorzystania potencjału mieszkańców.

4. CHARAKTERYSTYKA OPOLA

Opole położone jest w południowo-zachodniej części Polski, od 1950 r. jest **stolicą województwa opolskiego**, najmniejszego spośród wszystkich w kraju. Należy do najstarszych miast w Polsce. W 2017r. miasto świętowało 800-lecie lokacji przez piastowskiego księcia Kazimierza I Opolskiego.

Opole to główne miasto regionu – ośrodek gospodarczy, administracyjny, kultury, zdrowia, czy edukacji, jest największym rynkiem pracy w promieniu kilkudziesięciu kilometrów. To **biznesowe centrum województwa opolskiego**. Co piąty podmiot gospodarczy z województwa ma swoją siedzibę właśnie w Opolu. Opolska gospodarka to przede wszystkim usługi, choć tradycyjne gałęzie również stanowią jej mocną stronę. Opole jest również przestrzenią zamieszkania dla ok. 50 tys. gospodarstw domowych i około 125 tys. mieszkańców. Miasto ma szczególne potrzeby w zakresie rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej, m.in. ze względu na rozwijający się rynek pracy, funkcje miasta, czy wciąż duży popyt na mieszkania.

Czynnikiem miastotwórczym jest jego szeroko rozumiana **akademickość**. W Polsce zaledwie kilkanaście miast może o sobie powiedzieć „jesteśmy miastem akademickim”. Opole jest jednym z nich już od kilkudziesięciu lat. Miasto zaczynało w latach pięćdziesiątych – kilkuset studentów, kilka zaadaptowanych budynków dydaktycznych, brak większych tradycji. Dziś Opole to miasto akademickie w pełnym tego słowa znaczeniu, z prężnie funkcjonującymi uczelniami państwowymi – **Uniwersytetem Opolskim oraz Politechniką Opolską**. Wolą samorządu Miasta Opola jest trwałe i efektywne wspieranie rozwoju wszystkich opolskich uczelni wyższych, jako bardzo ważnej sfery życia Miasta. W Opolu studiuje aktualnie około 19 tys. osób, także spoza województwa opolskiego. Część z tych osób wiąże się z miastem na dłużej. To istotny kapitał, nie tylko społeczny. Środowisko akademickie wpływa istotnie na sytuację gospodarczą miasta.

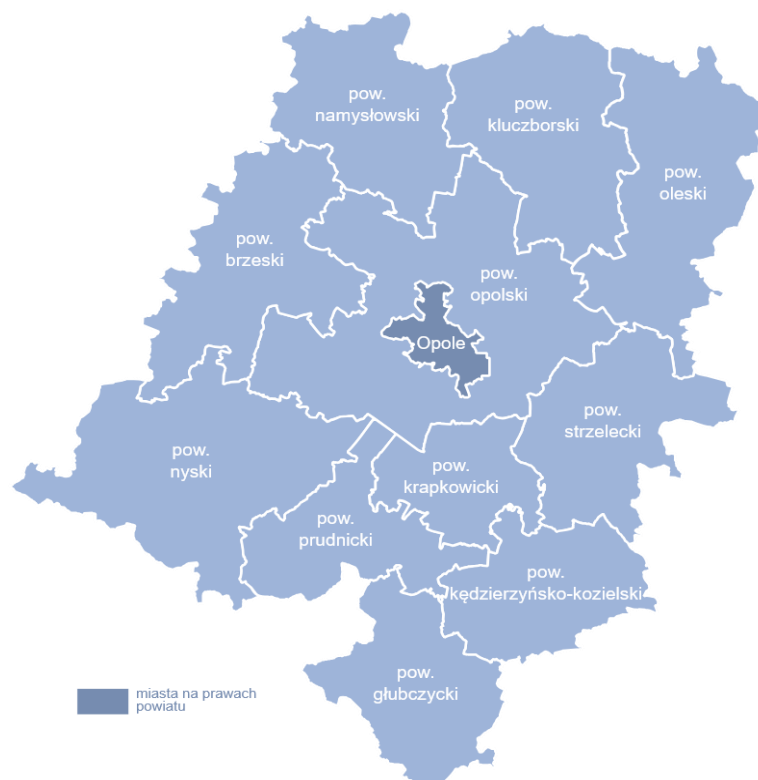
Mocnym i wyróżniającym się na tle regionu sektorem jest **kultura**. W kameralnym i kompaktowym Opolu działają liczne instytucje kultury oraz inne podmioty sfery kultury, a także kilkadziesiąt organizacji pozarządowych, które tworzą bogatą paletę wydarzeń muzycznych, teatralnych, literackich, z zakresu sztuk wizualnych, filmowych i historycznych. Opole jest miastem, które w Polsce kojarzy się najbardziej z corocznie organizowanym Krajowym Festiwałem Polskiej Piosenki.

Opole jest miastem atrakcyjnym do zamieszkania i inwestowania. Jeden z ważniejszych potencjałów to **komfortowa jakość życia dla osób w różnym wieku**, które cenią sobie wygodę codziennego funkcjonowania. Wynika to m.in. bezpośrednio z wielkości miasta, która stanowi jego atut. Współczesne Opole to harmonijne połączenie tradycji z nowoczesnością, a także nauki z biznesem. Tu powstają innowacyjne projekty, które znajdują zastosowanie w firmach krajowych i zagranicznych. Turyści oraz inwestorzy mogą korzystać z dobrze rozwiniętej infrastruktury. Opole jest miastem prorodzinnym, przyjaznym dorastaniu i starzeniu się.

4.1 POŁOŻENIE I INFRASTRUKTURA MIEJSKA

Miasto Opole położone jest w centralnej części województwa opolskiego i jest jedynym miastem na prawach powiatu w regionie. Miasto usytuowane jest pomiędzy dwoma kluczowymi dla rozwoju kraju ośrodkami przemysłowo-usługowymi – Wrocławiem i Katowicami, od których dzieli je kolejno 100 km i 110 km.

Rysunek 1. Położenie Miasta Opola na mapie województwa opolskiego

Źródło: *google.com*

Teren Miasta zajmuje powierzchnię 149 km², która obejmuje **13 dzielnic**. Do wsparcia Dzielnic w zakresie ich statutowej działalności powołano Referat ds. Dzielnic w strukturze Centrum Dialogu Obywatelskiego.

Miasto jest obszarem silnie zurbanizowanym, jednakże na jego obszarze mieszkańcy oraz turyści mogą cieszyć się licznymi parkami i atrakcjami wykorzystującymi naturalne uwarunkowania Miasta. Do najpopularniejszych należy Ogród Zoologiczny, Wyspa Bolko czy Park Nadodrzański, Park 800-lecia Opola, natomiast najważniejszą wizytówką przyrodniczą Miasta Opola jest przepływająca przez nie Odra, dzieląca Wschodnią i Zachodnią część Miasta.

Miasto Opole tworzy mieszkańcom dogodne warunki do edukacji i stale poszerza swoją bazę oświatowo-wychowawczą. Na terenie Miasta obecnie funkcjonuje:

- **28 placówek opieki nad dziećmi do lat 3**, czyli żłobków i klubów dziecięcych, z czego 5 publicznych, dysponującymi łącznie 1891 miejscami,
- **59 przedszkoli**, w tym 38 przedszkoli publicznych, do których uczęszcza 4.066 dzieci,
- **29 szkół podstawowych, w tym 23 publiczne szkoły podstawowe**, zapewniające edukację 9.645 uczniom,
- **64 szkoły ponadpodstawowe, w tym 40 publicznych szkół ponadpodstawowych dla młodzieży i dorosłych**, które umożliwiają kształcenie się 10.430 osobom.

Każda ze szkół podstawowych posiada w swojej strukturze świetlicę szkolną, która zapewnia dzieciom opiekę i wspiera ich wszechstronny rozwój. Dodatkową formą wsparcia rodzin z dziećmi są placówki wsparcia dziennego. Na terenie Miasta funkcjonuje **11 świetlic** prowadzących pracę

podwórkową, opiekuńczą, a także specjalistyczną. W mieście funkcjonują również **2 publiczne placówki wychowania pozaszkolnego (Młodzieżowy Dom Kultury, Międzyszkolny Ośrodek Sportowy)**, których zadaniem jest rozwój pasji i zainteresowań dzieci i młodzieży. Działalność na rzecz rozwoju społeczno-kulturowego mieszkańców Miasta Opola prowadzona jest przez funkcjonowanie **instytucji artystycznych**, wśród których wymienić można między innymi:

- **Teatr im. Jana Kochanowskiego w Opolu,**
- **Opolski Teatr Lalki i Aktora im. Alojzego Smolki,**
- **Filharmonia Opolska im. Józefa Elsnera,**
- **Narodowe Centrum Polskiej Piosenki wraz z działającymi w jego strukturach Amfiteatrem Tysiąclecia w Opolu,**
- **Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu,**
- **Muzeum Śląska Opolskiego,**
- **Muzeum Wsi Opolskiej,**
- **Galeria Sztuki Współczesnej,**
- **Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II w Opolu wraz z 21 filiami.**

Ponadto w Mieście funkcjonuje bogata infrastruktura podmiotów działających w obszarze polityki społecznej, omówiona w Diagnozie obszarów strategicznych.

4.2 SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROGNOZA LUDNOŚCI

Struktura demograficzna Miasta Opola jest rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, a jednocześnie determinuje kształtowanie się przyszłych zjawisk demograficznych i społecznych. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Umożliwia również wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian – skali interwencji i jej rodzaju.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba mieszkańców Miasta Opola początkowo zwiększyła się – nastąpiło zwiększenie liczby mieszkańców w roku 2017 w stosunku do roku 2016, jednak skok ten wynikał z przyłączenia do Opola gmin ościennych w ramach tzw. Dużego Opola. Następnie liczba mieszkańców miasta zaczęła nieznacznie się zmniejszać, co jest zauważalne w kolejnych analizowanych latach.

Według danych statystycznych z GUS, na dzień **31 grudnia 2024 r., populacja Miasta Opola liczyła 125 492 mieszkańców**. Liczba kobiet zamieszkujących Miasto znacząco przewyższyła liczbę mężczyzn – 66 768 mieszkanek w stosunku do mężczyzn – 58 724, co stanowi 53,2% ludności. Zgodnie z pozyskanymi danymi, współczynnik feminizacji w Mieście Opolu wynosi 114, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 114 kobiet. Poniższa tabela przedstawia podział populacji Miasta Opola według płci na przestrzeni lat 2019 - do 30 czerwca 2025 r.

Tabela 2. Miasto Opole - ludność według płci

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	Stan w dniu 31.12.						Stan w dniu 30.06
Ogółem	128 035	127 540	126 775	126 458	126 077	125 492	125 095
Mężczyźni	60 262	59 683	59 276	59 114	58 971	58 724	58 510
Kobiety	67 773	67 857	67 499	67 344	67 106	66 768	66 585

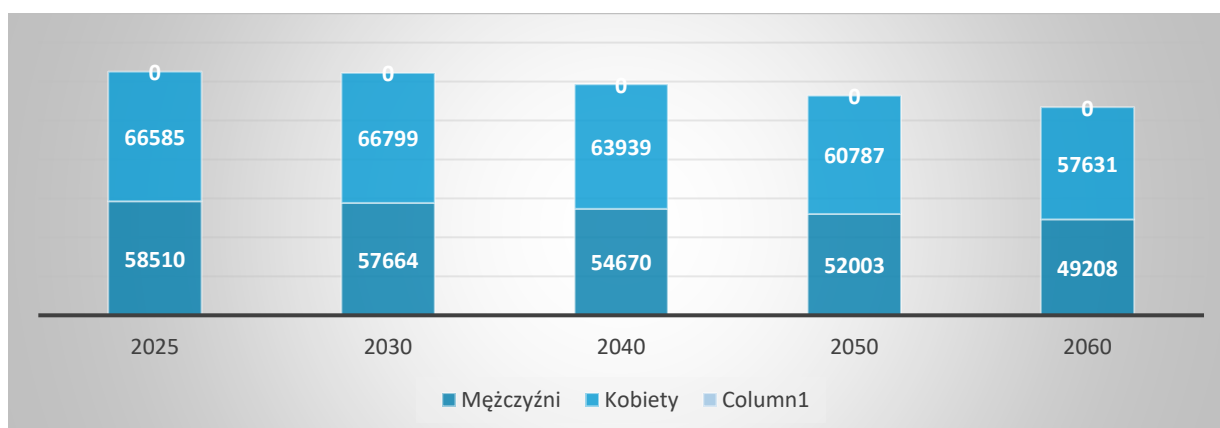
Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Przewiduje się, że do końca 2040 roku liczba ludności spadnie do 118 609 mieszkańców, a do 2060 roku do 106 839 osób. Zatem spadek względem 2024 roku wyniesie odpowiednio: w 2040 roku – 5,48% i w 2060 r. – 14,86%). Kobiety nadal będą stanowiły większość mieszkańców Miasta – w 2040 r. 54%, w 2060 r. 54%.

Jak wynika z pozyskanych z GUS danych, na przestrzeni kolejnych lat, współczynnik feminizacji nadal będzie wzrastać i utrzymywać się na poziomie od ok. 116 (w 2030 roku) do około 117 (w 2060r. na 100 mężczyzn przypadnie 117 kobiet). Oznacza to, że struktura płciowa nie wyrównuje się, nawet przy ogólnym spadku populacji. Natomiast w praktyce oznacza to więcej samotnych kobiet w wieku senioralnym, a co za tym idzie – większe zapotrzebowanie na:

- opiekę długoterminową,
- wsparcie opiekunów nieformalnych,
- profilaktykę geriatryczną i ginekologiczną,
- zabezpieczenie mieszkaniowe dla jednoosobowych gospodarstw.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta Opola w latach 2025 (stan na 30.06.) i prognoza na lata 2030 i 2060

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na bieżącą sytuację demograficzną wpływ ma wiele czynników. Jednym z nich jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów.

Tabela 3. Przyrost naturalny według płci w latach 2019-2025

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (I połowa)
Ogółem	1	-180	-596	-223	-405	-513	-320
Mężczyźni	-30	-80	-261	-134	-179	-232	-158
Kobiety	31	-100	-335	-89	-226	-281	-162

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Współczynnik przyrostu naturalnego (różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności) w Mieście Opolu w ostatnich latach przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2019 – 2025

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (I połowa)
Ogółem	0,01	-1,41	-4,68	-1,76	-3,21	-4,08	-5,11

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Zgodnie z powyższymi danymi od 2019 roku zauważalne jest zmniejszanie się wartości wskaźnika przyrostu naturalnego na 1000 ludności w Mieście Opolu, co oznacza że więcej ludzi umiera niż się rodzi.

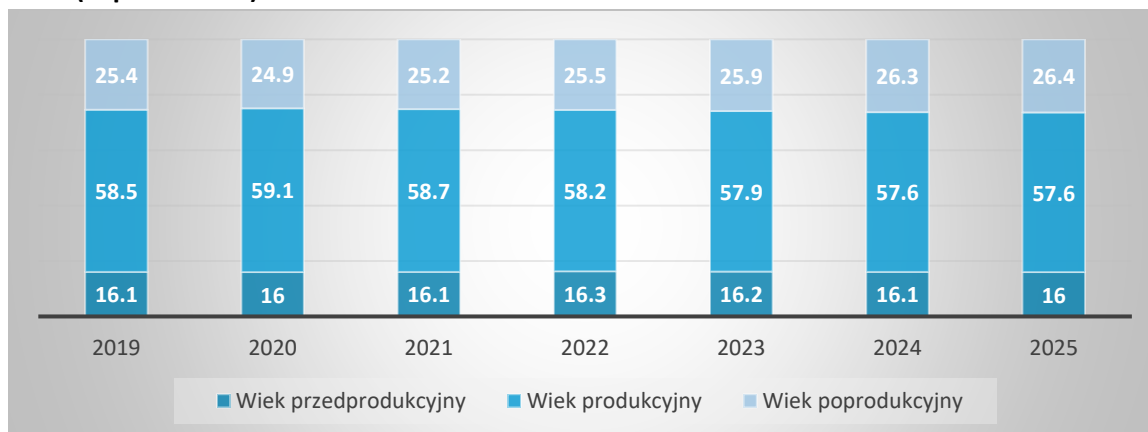
Struktura ludności Miasta Opolu według ekonomicznych grup wieku w roku 2024 (stan na 31 grudnia 2024 r.) przedstawia się następująco:

- **16,1%** jest w wieku przedprodukcyjnym – 17 lat i mniej;
- **57,6%** mieszkańców jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- **26,3%** mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Na przestrzeni ostatnich lat nastąpiły znaczące zmiany w zakresie udziału mieszkańców **Miasta** w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych. Udział dzieci i młodzieży w ogóle populacji Miasta jest znaczny i oscyluje w granicach **16,1%**, natomiast największą część mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym **57,6%** (dane za 2024 rok). W wieku emerytalnym jest około co czwarty mieszkaniec (**26,3%**). Struktura wieku mieszkańców Miasta Opolu zbliżona jest do wskaźników w całym kraju. **W Polsce** na dzień 31 grudnia 2024 r. jest **18 %** osób w wieku przedprodukcyjnym, **58,2%**

w wieku produkcyjnym oraz **23,8%** w wieku poprodukcyjnym. Prognozę demograficzną do 2040 i 2060 roku przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2019 – 2025 (w procentach)

Przewiduje się znaczące zmiany struktury wieku mieszkańców Miasta Opola. **Do 2060 roku** osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowić będą 16,69% społeczeństwa. W przypadku osób w wieku produkcyjnym – 47,76%, do 2060 roku znacząca część będzie znajdować się w wieku poprodukcyjnym (35,55%). Ze statystyki tej wynika więc że **osoby aktywne zawodowo stanowić będą jedynie 47,76% populacji.**

Negatywna zmiana dotyczyć będzie również osób w wieku poprodukcyjnym – przykładowo, **w 2019 roku co czwarty mieszkaniec Miasta Opola był seniorem (25,4 %), natomiast do 2060 roku co 3 mieszkaniec będzie seniorem (35,55%).**

Tabela 5. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku dla Miasta Opola, lata: 2030, 2040, 2050, 2060

Wyszczególnienie	2030	2040	2050	2060
	Stan w dniu 31.12.			
Ogółem	124463	118609	112790	106839
Wiek przedprodukcyjny	20600	18746	18110	17829
Wiek produkcyjny	71164	65405	56391	51025
Wiek poprodukcyjny	32699	34458	38289	37985

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na strukturę ludności wpływają również procesy migracyjne ludności z oraz do Miasta Opola, zarówno w obrębie Polski, tj. migracje wewnętrzne, jak i zagraniczne, czyli zewnętrzne. Biorąc pod uwagę dane z GUS, stan na dzień 31 grudnia 2024 r., Opole traci mieszkańców w konkurencji z innymi miastami w kraju (**migracje wewnętrzne -195**). Najczęściej takie odpływy wynikają z:

- poszukiwania większego rynku pracy (Wrocław Katowice, Warszawa),
- lepszych perspektyw mieszkania (większy wybór, wyższe zarobki, lepsze usługi),
- edukacji (uczelnie w większych aglomeracjach)
- migracji podmiejskiej (do gmin ościennych – domy, większa przestrzeń do życia).

Taki wynik oznacza, że obecni mieszkańcy nie zawsze widzą w Opolu perspektywę do dalszego życia i z tego powodu decydują się na wybór innej lokalizacji.

Natomiast wynik **migracji zagranicznych na poziomie dodatnim, tj. +110** wskazuje na to, iż Opole jest atrakcyjne dla osób przyjeżdżających z zagranicy, szczególnie:

- migrantów zarobkowych,
- studentów (Uniwersytet Opolski, Politechnika Opolska).

Dla miasta to pozytywny element, ponieważ widoczny jest napływ nowych mieszkańców, co z kolei łagodzi starzenie się populacji miasta i odpływy wewnętrzne.

Tabela 6. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Mieście Opolu w latach 2019-2025

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 I połowa
saldo migracji wewnętrznych	131	31	-86	-58	-97	-195	-144
saldo migracji zagranicznych	59	45	96	85	86	110	67

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Czy Opole jest miastem atrakcyjnym dla mieszkańców? Z powyższych danych wynika, że dla części obecnych nie w pełni. Świadczą o tym odpływy krajowe, które są wyższe niż napływy. Dla Opoli może to oznaczać niedostateczną ofertę miejsc pracy o wyższych zarobkach, mieszkań dostępnych cenowo czy możliwości awansu, rozwoju oraz wielkomiejskiego (metropolitarnego) życia. Jednocześnie można stwierdzić, że dla przyjezdnych z zagranicy, Opole jest miastem atrakcyjnym. Świadczy o tym saldo dodatnie. Opole oferuje przyjezdnym pracę w sektorach z deficytem kadrowym, niższe koszty życia niż duże/większe miasta, dostęp do edukacji i usług. Opole pozostaje atrakcyjne jako miejsce startu czy pracy dla osób przyjeżdżających do miasta spoza Polski.

Natomiast prognozy demograficzne dla miasta Opoli nie są optymistyczne. W świetle przewidywanych zmian ludności (spadku liczby mieszkańców oraz wzrostu liczby seniorów), Miasto będzie zmagać się z wieloma trudnościami, chociażby na rynku pracy, na którym zmniejszy się liczba osób aktywnych zawodowo, a zarazem zwiększy się potrzeba finansowania świadczeń emerytalnych. Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym znacząco wpłynie również na konieczność reorganizacji systemu polityki społecznej, dlatego konieczne jest perspektywiczne ujęcie działań, poprzez rozwijanie środowiskowych form wsparcia, infrastruktury zdrowia oraz katalogu usług społecznych, tak aby w pełni odpowiadało ono na potrzeby mieszkańców.

DIAGNOZA OBSZARÓW STRATEGICZNYCH

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu, Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy oraz inne Jednostki Organizacyjne Miasta Opola, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

1. RODZINA

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jest jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórką, do której należymy od chwili urodzenia. Rodzina należy do tych instytucji społecznych, które pomimo wielu zmian zachodzących w społeczeństwie, znajduje się na szczycie hierarchii wartości społecznych, a szczęście rodzinne spostrzegane jest jako najważniejsza wartość, którą Polacy kierują się w swoim życiu (ok. 80% badanych). Przekonanie, że rodzina jest ważna w życiu jednostek oraz to, że stanowi ona cel, do którego warto dążyć, obecne jest w wielu różnych kulturowo zbiorowościach. Rodzina pełni rolę najważniejszej grupy społecznej człowieka. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo. Rodzina jest fundamentem całego społeczeństwa, jest też jednym z najważniejszych czynników wpływających na powstanie ładu społecznego oraz prawnego, a jej ochronę, począwszy od prawa do życia, gwarantuje Konstytucja. Dobrze funkcjonująca rodzina zaspokaja ważne potrzeby materialne, społeczne i kulturowe swoich członków, a jej kondycja ma zasadniczy wpływ zarówno na funkcjonowanie jednostek jak i wspólnot, w tym samorządowych.

Funkcjonowanie rodziny nie jest zatem tylko jej własną sprawą lecz jej dobrostan leży w interesie społecznym zarówno państwa, regionu jak i gminy, na nich więc ciąży obowiązek wspierania rodziny i stwarzania dla niej przyjaznych warunków do rozwoju.

W celu usystematyzowania działań na rzecz rodziny została zdefiniowana **polityka rodzinna** jako specyficzny obszar interwencji władz publicznych w życie rodzin i warunki ich bytu.

Polityka rodzinna definiowana jest jako „działania rządu (władz państwowych) na rzecz dzieci i ich rodziców mające na celu kształtowanie, zgodnie z zasadą pomocniczości, odpowiednio korzystnej sytuacji życiowej rodzin posiadających dzieci lub poszczególnych osób spełniających role rodzinne (rodzin zastępczych)”⁵. Polityka rodzinna koncentruje się na działaniach, które wspierają rodziny będące w trudnym położeniu życiowym czy niespełniające podstawowych funkcji wobec swoich członków. Wśród instrumentów polityki rodzinnej można wymienić: świadczenia pieniężne,

⁵ J. Mazur, *Pro familia et societate. Wybrane zagadnienia polityki społecznej*, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013, s. 106–107.

*mechanizmy umożliwiające godzenie obowiązków zawodowych i rodzinnych, ulgi podatkowe oraz usługi społeczne*⁶.

Choć definicja powyższa nie jest jedyną funkcjonującą w obiegu to jej istotą jest nakierowanie uwagi władz, w tym samorządowych, na zdefiniowanie problemów, które należy w danej społeczności w danym czasie rozwiązać.

Głównym dokumentem określającym kierunki polityki prorodzinnej Miasta Opola jest **Program „Opolska Rodzina” na lata 2019-2029**.

Zadaniem Programu jest przede wszystkim wyznaczenie przyszłościowych kierunków postępowania Miasta Opola w zakresie działań prorodzinnych, prosenioralnych oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami – ze szczególnym uwzględnieniem ulg i zniżek. Wsparcie dla ww. grup stanowi priorytetowe zadanie Miasta Opola i wymaga podjęcia wieloaspektowych działań, w tym także działań wykraczających poza ustawowe zadania gminy.

Celem głównym Programu jest promowanie wartości rodzinnych w społeczności lokalnej oraz kształtowanie wśród mieszkańców Miasta Opola właściwych postaw i zachowań, sprzyjających szeroko rozumianej integracji z osobami z niepełnosprawnościami. Program przyczynia się również do wspierania rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji, tworzenia odpowiednich warunków do życia i rozwoju dziecka oraz samodzielnego, godnego i aktywnego życia seniorów oraz osób niepełnosprawnych.

Cele główne Programu realizowane są poprzez następujące cele szczegółowe:

1. promowanie modelu rodziny z dziećmi i pozytywnego wizerunku rodziny wielodzietnej, osób starszych i niepełnosprawnych;
2. umocnienie rodziny i wsparcie jej funkcji, z uwzględnieniem potrzeb rodzin wielodzietnych;
3. poprawę warunków życia i wzmocnienie kondycji rodzin oraz seniorów;
4. zwiększenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych;
5. ułatwienie rodzinom dostępu do dóbr kultury, sportu, rekreacji oraz do usług oferowanych przez jednostki organizacyjne Miasta Opola;
6. zapewnienie seniorom wsparcia oraz pomocy adekwatnej do potrzeb wynikających z wieku i stanu zdrowia;
7. ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do dóbr kultury, sportu, rekreacji oraz do usług oferowanych przez jednostki organizacyjne Miasta Opola;
8. poprawę warunków życia osób niepełnosprawnych;
9. zwiększenie szans rozwojowych i życiowych osób niepełnosprawnych;
10. poszerzanie możliwości spędzania wolnego czasu przez osoby niepełnosprawne.

W dniu 9 czerwca 2011 roku ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej uregulowane zostały:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu

⁶ G. Firlit-Fesnak, *Rodziny polskie i polityka rodzinna; stan i kierunki przemian*, w: *Polityka społeczna*, red. G. Firlit-Fesnak, M. Szyłko-Skoczny, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011, s. 187–189.

jej pełnoletnich wychowanków;

- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

W celu ustalenia priorytetów i strategii Miasta Opola w zakresie realizacji zadań wynikających z powyższej ustawy, w dniu 19 grudnia 2024 r. Rada Miasta Opola przyjęła Uchwałę Nr X/168/24 ws. przyjęcia **Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025-2027**.

Wprowadzając ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zastępującą zapisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawodawca nałożył nowe obowiązki na samorządy. **Pomoc rodzinie naturalnej pozostała w gestii gminy natomiast organizację pieczy zastępczej powierzono powiatowi**. Miasto Opole realizuje zadania gminy oraz powiatu w zakresie:

- wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji;
- systemu pieczy zastępczej w ramach działań zespołu osób i instytucji ukierunkowanych na zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Opolu na lata 2025-2027 jest dokumentem strategicznym, nakreślającym w perspektywie 3-letniej cele, priorytety oraz kierunki działań, które są pomocne w stworzeniu spójnego systemu pomocy dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci, opartego na współpracy wszystkich instytucji, organizacji i osób pracujących z dziećmi i rodzicami. Program określa politykę miasta Opola w zakresie wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji (zakres działań profilaktycznych) oraz sposoby realizacji pieczy zastępczej z uwzględnieniem ram działań zindywidualizowanych a także zespołów osób i instytucji ukierunkowanych na zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Efektywna realizacja programu przez współpracujące ze sobą ogniwa systemu może powstrzymać destrukcyjne procesy zachodzące w rodzinach i pomóc w dokonaniu przemiany, skutkującej wzmocnieniem i rozwojem rodzin oraz, a co najważniejsze, w utrzymaniu w nich dzieci. Natomiast w przypadku kiedy rodzina naturalna nie wypełnia swojej funkcji względem dziecka w sposób prawidłowy, co skutkuje koniecznością zabrania dziecka ze środowiska rodzinnego – program precyzuje sposób zorganizowania pieczy zastępczej i jej rozwój na potrzeby wsparcia dzieci na czas przebywania poza rodziną biologiczną.

1.1. SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

Mieszkańcy Miasta Opola, którzy z jakiegokolwiek powodu znaleźli się w sytuacji kryzysowej, mogą korzystać z szerokich usług społecznych i wsparcia w ramach kompleksowego systemu pomocy społecznej.

Rozbudowany system instytucji pomocy społecznej i wsparcia rodziny służy wszystkim grupom społecznym zmagającym się z różnego rodzaju trudnościami życiowymi.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej.

Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Podstawowym celem działań podejmowanych w obszarach pomocy społecznej i wspierania rodziny jest zapewnienie niezbędnej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, przezwycięzenie tych kryzysów, wyrównywanie ich szans w funkcjonowaniu w społeczeństwie oraz zapewnienie szeroko rozumianego wsparcia rodzinom i dzieciom w nich przebywającym.

Rodzina, w pierwszej kolejności, powinna mieć możliwość samodzielnego zmiernia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwycięzanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń,
2. pracy socjalnej,
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Wiodącym realizatorem zadań z zakresu pomocy społecznej w Mieście Opolu jest **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu**, który:

- przeciwdziała wykluczeniu społecznemu;
- wspiera rodziny we właściwym wypełnianiu ich funkcji i zadań;
- pomaga osobom z niepełnosprawnościami ;

- pomaga dzieciom pozbawionym opieki i wychowania⁷.
- **Ponadto w systemie pomocy społecznej w Mieście Opolu funkcjonują:**
- Dom Pomocy Społecznej w Opolu,
- Dom Pomocy Społecznej prowadzony w Opolu przez Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi,
- Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Pielęgniarek Trzeciego Zakonu Regularnego św. Franciszka,
- Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu,
- Środowiskowy Dom Samopomocy Dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi prowadzony przez Fundację Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu.

Świadczenia z zakresu pomocy społecznej udzielane są osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Przyznawane świadczenia mają zarówno charakter obowiązkowy, jak i fakultatywny. Prawo do świadczeń pieniężnych określonych przepisami ustawy o pomocy społecznej w 2024r. przysługiwało osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał:

- dla osoby samotnie gospodarującej 776 zł (w 2025 r. – 1.010 zł),
- dla gospodarstw domowych wieloosobowych 600 zł na osobę w rodzinie (w 2025 r. 823 zł),
- przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej przesłanki określonej ustawą o pomocy społecznej.

Pomoc środowiskowa udzielana jest w ramach działalności **pięciu Rejonów Opiekuńczych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu.**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu udziela wszechstronnego specjalistycznego wsparcia również w ramach funkcjonujących w jego strukturach komórek organizacyjnych, są nimi:

- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Klub Integracji Społecznej,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej,
- Ośrodek Readaptacji Społecznej „Szansa”,
- Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych,
- Mieszkania treningowe oraz wspomagane,
- Domy Dziennego Pobytu „Złota Jesień”, „Magda-Maria”, „Malinka” wraz z filią „Dom Nad Odrą”,
- Centrum Informacyjno-Edukacyjne „Senior w Opolu”,
- Centrum Aktywizacji Społecznej,
- Dział Opieki Nad Rodziną i Dzieckiem.

Dla zobrazowania skali potrzeb w Mieście Opolu w zakresie korzystania z pomocy społecznej – **w 2021 roku** świadczenie pieniężne z pomocy społecznej przyznano łącznie **2 045 osobom**, natomiast **w 2024 roku** liczba ta spadła do **1768 osób**. Poniżej przedstawiono liczbę osób korzystających ze świadczeń w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć.

⁷ Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu.

Tabela 7. Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2021-2024

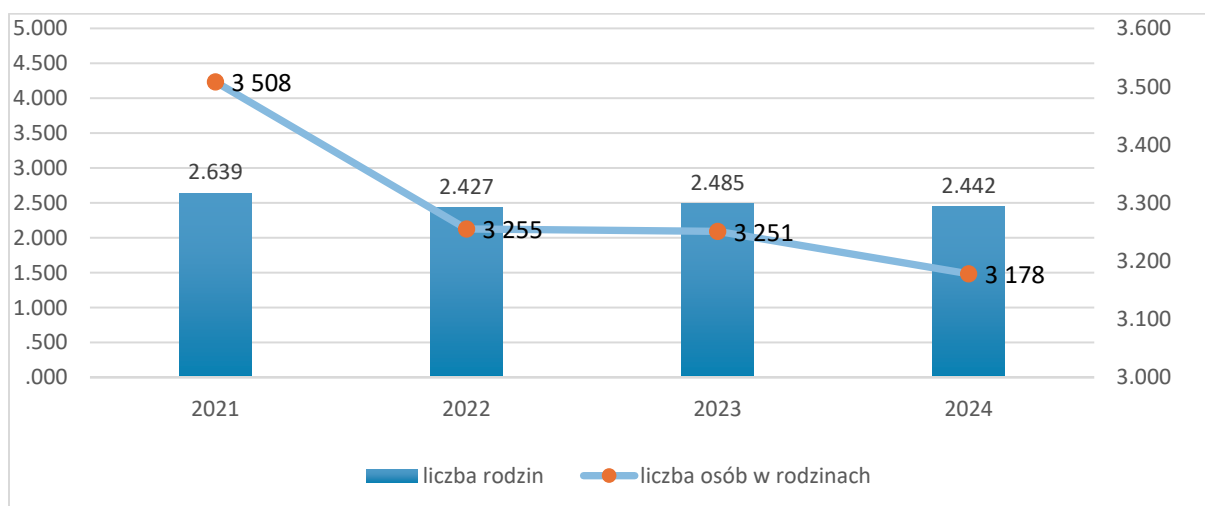
Wiek	2021			2022			2023			2024		
	O	K	M	O	K	M	O	K	M	O	K	M
przedprodukcyjny	215	91	124	202	94	108	158	79	79	160	76	84
produkcyjny	1023	381	642	858	326	532	826	309	517	849	325	524
poprodukcyjny	807	618	189	772	567	205	759	566	193	759	558	201
łącznie	2045	1090	955	1832	987	845	1743	954	789	1768	959	809

Legenda: O – ogółem; K – kobiety; M – mężczyźni

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Z przedstawionych danych wynika, że na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Mieście Opolu zmniejsza się.

Wykres 3. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Mieście Opolu w latach 2021-2024

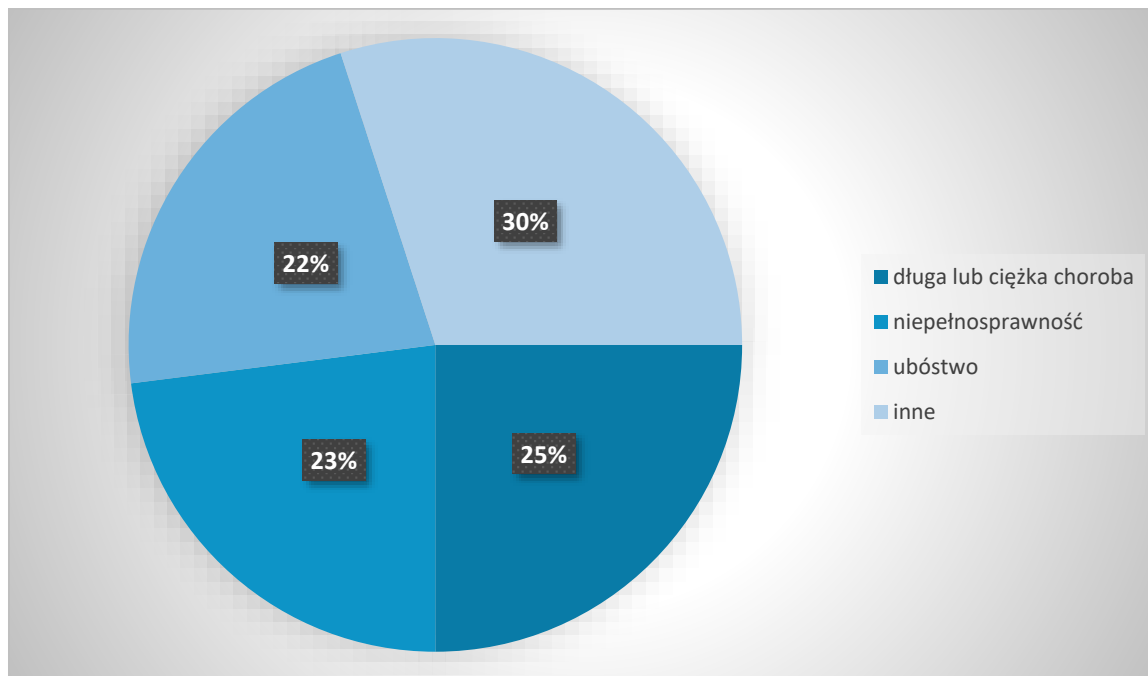

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W 2024 roku **najczęstszym powodem przyznawania pomocy** w Mieście Opolu była długotrwała lub ciężka choroba, z powodu której pomoc otrzymało 25% wszystkich rodzin. Drugim najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w Mieście była niepełnosprawność – 23% rodzin korzystających z pomocy społecznej, a trzecim ubóstwo – 22% uprawnionych. Częstym powodem udzielenia wsparcia jest także bezrobocie, bezdomność, bezradność w sprawach opiekuńczo-

wychowawczych, alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, trudności po opuszczeniu zakładu karnego oraz przemoc domowa.

Wykres 4. Najczęstsze powody korzystania z pomocy i wsparcia w 2024 roku

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2024 rok oraz ocena zasobów pomocy społecznej za 2024 rok

Kluczową formą świadczenia pomocy społecznej, szczególnie z punktu widzenia celu pomocy społecznej, którym jest **przewyciężenie trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin**, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia i możliwości, jest **praca socjalna**.

Praca socjalna to usługa społeczna, świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym i prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna jest często prowadzona z użyciem kontraktu socjalnego, który jest narzędziem do określania współdziałania osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Kontrakt socjalny jest zawierany i realizowany przez pracownika socjalnego oraz osobę deklarującą wolę udziału w przewyciężaniu własnych trudności. Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego stanowi podstawę do odmowy świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 8. Liczba kontraktów socjalnych i osób nimi objętych w latach 2021-2024 w Mieście Opolu

	2021	2022	2023	2024
Kontrakty	104	97	120	76
Osoby	107	97	120	77

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2024 rok

Innym narzędziem pracy socjalnej są **wywiady środowiskowe** przeprowadzane z członkami rodzin zmagającymi się z różnymi trudnościami życiowymi lub w których występują zachowania zagrażające zdrowiu i życiu. Na przestrzeni lat 2021-2024 liczba osób, z którymi zostały one przeprowadzone nie ulegała znaczącym zmianom. W 2023 roku było ich 2 397, a w 2024 roku 2 529. Zwiększyła się również liczba rodzin, w których odbyły się wywiady. W 2024 roku było ich 2 527, czyli o 149 więcej niż w 2023 roku. Wywiad przeprowadzany jest w miejscu zamieszkania lub pobytu osoby starającej się o pomoc, jej rodziny i osób zobowiązanych do alimentacji.

Tabela 9. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w latach 2021-2024

	2021	2022	2023	2024
liczba osób ogółem	2 589	2 467	2 397	2 529
liczba rodzin	2 560	2 445	2 378	2 527
liczba osób w rodzinach	3 304	3 175	3 040	3 231

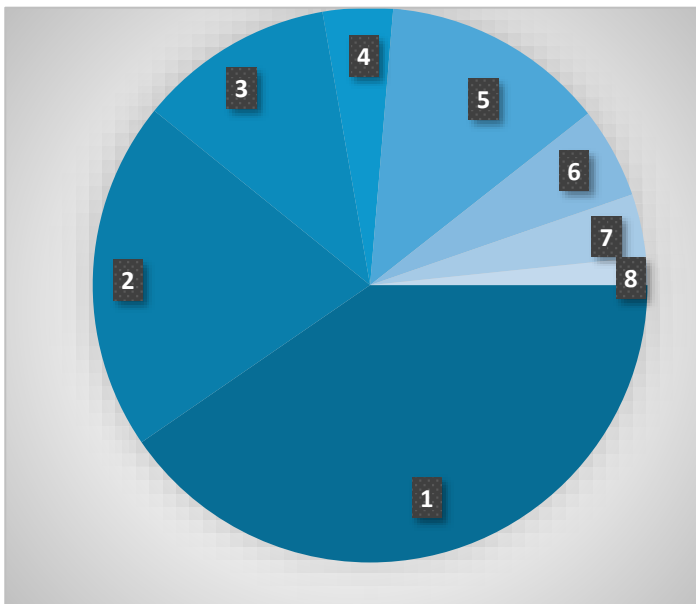
Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2024 rok oraz ocena zasobów pomocy społecznej za 2022,2023,2024 rok

Skuteczną realizację ustawowych: obligatoryjnych i fakultatywnych oraz niekonwencjonalnych zadań pomocy społecznej gwarantuje kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

Struktura zatrudnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie, wraz z otoczeniem administracyjnym i obsługi to 242 osoby, w tym wysoko wyspecjalizowana kadra zarządzająca oraz pracownicy udzielający świadczeń, a także wszechstronnego wsparcia, gwarantujący wysoką jakość usług na rzecz mieszkańców Miasta Opola.

Wykres 5. Struktura zatrudnienia w MOPR Opole, wykształcenie

1	wyższe mgr	41,73	101
2	wyższe podyplomowe	18,60	45
3	wyższe zawodowe	12,40	30
4	Policealne	3,72	9
5	Średnie	14,04	34
6	Zawodowe	3,31	8
7	Podstawowe	4,96	12
8	Doktorskie	1,24	3
Łącznie		100 %	242

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2024 rok

1.2. UBÓSTWO

Ubóstwo to pojęcie ekonomiczne i socjologiczne, które opisuje stały brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych.

Ubóstwo, zdefiniowane przez ONZ, to ograniczenie wyboru i szans życiowych, to naruszenie ludzkiej godności. Oznacza brak możliwości skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie. Oznacza też niedostatek żywności i ubrań potrzebnych rodzinie, brak możliwości uczęszczania do szkoły i korzystania ze służby zdrowia, brak dostępu do ziemi, którą można uprawiać lub pracy, żeby móc zarobić na życie, brak dostępu do kredytu. Ubóstwo oznacza również zagrożenie, bezsilność i wykluczenie jednostek, rodzin i społeczności. Oznacza podatność na przemoc i często wiąże się z życiem w niepewnych warunkach bez dostępu do czystej wody i urządzeń sanitarnych.

Ubóstwo, to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Chociaż nikt nie kwestionuje faktu, że ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym, to dla polityki społecznej podstawowe znaczenie ciągle mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, że osoba uboga to taka której dochód kształtuje się poniżej kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej i z tej przyczyny korzysta ze świadczeń i usług społecznych.

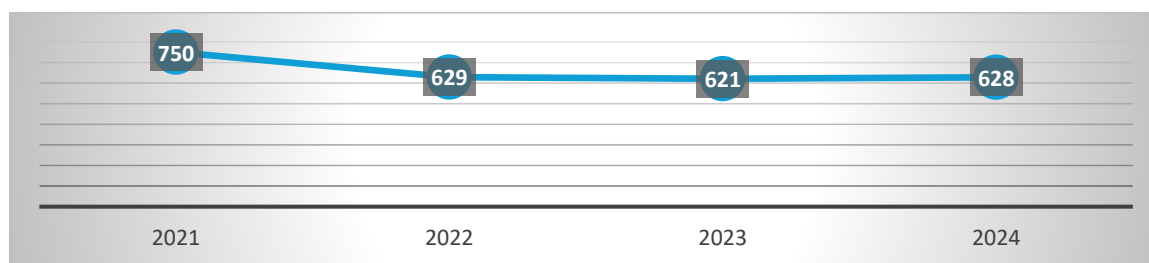
Diagnoza w zakresie poziomu ubóstwa wśród mieszkańców Miasta Opola na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej umożliwiła określenie

stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez analizę zmian na przestrzeni lat.

Wiodącą jednostką realizującą zadania statutowe w zakresie przeciwdziałania ubóstwu jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu. **W 2024 roku ubóstwo było trzecim najczęstszym powodem udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej opolskim rodzinom. Z jego powodu świadczenia materialne i pozamaterialne otrzymało łącznie 628 rodzin.**

Ogólna liczba rodzin zamieszkujących Miasto, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie finansowe z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2021-2024 wahaniu. W 2021 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 750 rodzin, w 2022 roku – 629, natomiast w 2023 roku – 621.

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022, 2023 i 2024 rok

Ważnym elementem umożliwiającym określenie skuteczności obecnego systemu pomocy społecznej wobec osób doznających ubóstwa jest określenie skali **długotrwałego korzystania z pomocy społecznej**, czyli przez okres 18 miesięcy w okresie ostatnich 36 miesięcy. W Mieście od lat taka sytuacja utrzymuje się na wysokim poziomie, a analizy wskazują, że problem ten dotyczy w niemal równym stopniu mężczyzn, co i kobiet.

Osobom doznającym ubóstwa, które nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć tych trudności **przysługują różne formy wsparcia finansowego**. Wśród nich wskazać można:

- **zasiłek stały,**
- **zasiłek okresowy,**
- **zasiłek celowy.**

Na przestrzeni ostatnich lat waha się liczba osób korzystających ze wsparcia MOPR w Opolu w formie zasiłku okresowego oraz zasiłku celowego, natomiast zasiłek stały stale zwiększa liczbę swoich beneficjentów. W ostatnich latach wysokość środków przeznaczanych na zasiłki dla mieszkańców Miasta stale się zwiększa. Spowodowane jest to stałym podnoszeniem wysokości świadczeń, w szczególności zasiłku celowego, udzielanych w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych.

Jednym z działań z zakresu wsparcia osób zmagających się z trudną sytuacją finansową jest funkcjonujący od stycznia 2019 roku rządowy program **„Posiłek w szkole i w domu”**, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Ograniczenie

zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i z niepełnosprawnościami jest jednym z kluczowych kierunków działań polityki społecznej Państwa. Dodatkowo, Miasto Opole organizuje warsztaty „Nie marnuj żywności”, które mają na celu uświadomienie mieszkańcom skali problemu wyrzucania jedzenia i przybliżyć sposoby racjonalnego i odpowiedzialnego zarządzania budżetem domowym.

Osoby przeżywające trudności życiowe i niepotrafiące własnymi zasobami przezwyciężyć sytuacji kryzysowej jaką jest ubóstwo, mogą zostać objęte także wsparciem w ramach **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2021-2027 (FEAD)** realizowanego przez Bank Żywności w Opolu. Podmiotem kwalifikującym mieszkańców do otrzymania wsparcia jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, który wraz z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu jest dystrybutorem żywności. Nieodpłatne artykuły żywnościowe, tj. paczki żywnościowe oraz posiłki, przysługują osobom, których dochód nie przekracza 235 % kryterium dochodowego (dotyczy POPŻ XII 2023 do IX 2024).

Dla osób uzyskujących niskie dochody lub pozbawionych dochodów istnieje możliwość dofinansowania do wydatków mieszkaniowych i energetycznych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Obserwowany jest stały spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pieniężnych w formie dodatków mieszkaniowych oraz dodatków energetycznych.

W świetle analizowanych danych, w celu skutecznego przeciwdziałania problemowi ubóstwa, **konieczne jest rozwijanie pozafinansowych (niepieniężnych) form wsparcia**, które dają szansę na przywrócenie osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych z powodu ubóstwa do samodzielnego funkcjonowania.

Podstawową formą działania w tym zakresie jest przede wszystkim prowadzona przez MOPR praca socjalna w środowisku, umożliwiająca szybkie rozpoznanie problemu, udzielenie informacji oraz wszechstronnego wsparcia, a także aktywizację osób poprzez motywowanie ich do podjęcia zmiany. Następnie jest to udzielanie specjalistycznego poradnictwa, w tym prawnego, psychologicznego, rodzinnego, w zakresie uzależnień, a także zawodowego. Kluczowe dla skuteczności rozwiązywania problemu ubóstwa są dobrze prowadzone formy aktywizacji zawodowej, uwzględniające sytuację oraz możliwości psychofizyczne osób bezrobotnych.

Program pomocy osobom bezrobotnym – podopiecznym Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie Miasto Opole realizuje przez **Klub Integracji Społecznej w strukturze MOPR**, którego zadaniem jest aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy do podejmowania działań ukierunkowanych na uzyskanie zatrudnienia oraz pomocy w tych działaniach. W ramach działalności KIS osoby bezrobotne korzystają z poradnictwa dotyczącego metod poszukiwania pracy, analizy rynku pracy, pomocy w sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych oraz przygotowaniu do rozmowy kwalifikacyjnej. Osoby te korzystają również ze stałego dostępu do aktualnych ofert pracy w prasie i Internecie, informacji o kursach i szkoleniach zawodowych. Celem aktywizacji jest wyposażenie osób bezrobotnych w umiejętności do poszukiwania i podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Klub Integracji Społecznej współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w podejmowaniu działań reintegracji zawodowej osób bezrobotnych. Klub organizuje i realizuje różnorodne programy i formy aktywizacji osób bezrobotnych, m.in. prace społecznie-użyteczne dla osób uprawnionych,

zatrudnienie wspierane w formie robót publicznych, prace wykonywane przez osoby skazane na karę ograniczenia wolności i odpracowujące wyrok, program zatrudniania dłużników czynszowych i inne.

W ramach działalności Klubu Integracji Społecznej od 2018 roku realizowany był **projekt „Centrum Re-Start”** – kompleksowy program reintegracji społeczno-zawodowej, w ramach którego utworzono nowe miejsca reintegracji i aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców Miasta Opola, zarejestrowanych w PUP, objętych wsparciem MOPR w Opolu, zagrożonych wykluczeniem społecznym, już wykluczonych bądź dyskryminowanych na rynku pracy. Uczestnicy projektu brali udział w wielu zaplanowanych działaniach aktywizacyjnych, które są realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji stworzoną indywidualnie dla każdej osoby w ramach kontraktu socjalnego z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji i indywidualnych potrzeb. Obecnie działania są kontynuowane przez KIS w ramach trwałości projektu.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, w ramach działalności ustawowej podejmuje także niepieniężne usługi, w szczególności na rzecz osób, które ze względu na swój stan zdrowia i wiek, nie są w stanie podjąć działalności zarobkowej i uniezależnić się od systemu pomocy społecznej, takich jak m.in. schronienie, ubranie, pobyt w domu pomocy społecznej i inne. Kluczowym działaniem w tym zakresie jest udzielanie wsparcia w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, które spełniają wiele funkcji, w szczególności polegających na utrzymaniu w środowisku osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.

W działalność na rzecz ograniczenia skali ubóstwa i jego skutków zaangażowany jest nie tylko Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, udzielający usług i świadczeń oraz przywoływany Powiatowy Urząd Pracy działający na niwie przeciwdziałania bezrobociu, ale także inne miejskie jednostki, w tym Miejskie Centrum Świadczeń wyspecjalizowane m.in. w udzielaniu świadczeń wychowawczych, rodzinnych i pochodnych, jak również cały system pomocy społecznej oraz koordynujący działalność systemu Wydział Polityki Społecznej operujący dotacjami rządowymi, środkami z funduszy celowych i podejmujący liczne działania na rzecz mieszkańców.

Działalność rządowa oraz samorządowa jest wspierana także przez organizacje ogólnopolskie, takie jak Caritas Polska, PCK, tworzące lokalne oddziały, jak i miejscowe **organizacje pozarządowe** podejmując działalność „blisko Człowieka” i zasilając system własnymi środkami finansowymi oraz zasobami ludzkimi.

Ubóstwo występuje w każdym kraju, a jego skala jest relatywna, w zależności od standardów życia w danym kraju, zdecydowana większość społeczeństwa będzie rozumieć ubóstwo jako *„brak środków do godnego życia, czyli życia, które odróżnia się od wegetacji”* (za Grzegorzem Baczewskim⁸). W różnych państwach istnieją różne metody przeciwdziałania ubóstwu i różne systemy wspierania osób zagrożonych wykluczeniem z powodu biedy jednak nie istnieją rozwiązania, które sprawiłyby żeby problem ten przestał istnieć. Podejmowane są działania zmierzające do zredukowania zjawiska i jego skutków do minimum. Trzeba jednak pamiętać, że po jednej stronie tego systemu są możliwości prawne, finansowe i organizacyjne danego państwa, czy konkretnego samorządu, ale po drugiej stronie stoi żywy człowiek, ze swoimi ograniczeniami i możliwościami psychospołecznymi

⁸ G. Baczewski, *Oblicza biedy w Zjednoczonej Europie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008, s. 9.

w zaangażowanie się w zmianę swojej sytuacji, który z istniejącego systemu jest w stanie uzyskać tyle, ile może oraz tyle ile chce.

Miasto Opole wykorzystuje wszystkie dostępne w naszym systemie prawnym i organizacyjnym metody, by dotrzeć do potrzebujących mieszkańców Miasta w celu przeciwdziałania problemowi ubóstwa.

1.3. BEZDOMNOŚĆ

W ustawie o pomocy społecznej w art. 6 pkt 8, **osobę bezdomną** definiuje się jako *osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania*. **Bezdomność jest jednak bardziej złożonym i niewątpliwie jednym z najtrudniejszych do rozwiązania problemów społecznych.** Bezdomność jest zjawiskiem społecznym, wynikającym z wielu współistniejących i przenikających się przyczyn. Należy do nich bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, przemoc w rodzinie, zadłużenie, eksmisje, rozpad rodziny zaburzenia psychiczne, zaburzenia osobowości, zakłócony proces socjalizacji. Bardzo rzadko zdarza się, że tylko jeden czynnik jest powodem bezdomności.

Osoby dotknięte bezdomnością często nie mają wsparcia w rodzinie, która, z różnych powodów, nie jest w stanie świadczyć pomocy na rzecz członka rodziny dotkniętego bezdomnością. Często przyczyną zerwania kontaktu są uzależnienia i stosowanie przemocy wobec najbliższych.

Praktycznie niemożliwym jest opracowanie jednego, przystającego do potrzeb wszystkich osób doświadczających bezdomności, sposobu rozwiązywania tego problemu w skali lokalnej. Niezbędne są zatem kompleksowe systemy pomocy, uwzględniające różnorodność osobistych problemów składających się na doświadczaną bezdomność, charakterystykę socjodemograficzną indywidualnych odbiorców pomocy oraz lokalną skalę zjawiska bezdomności, specyfikę danej gminy i jej zasoby. Niezbędnym do skutecznego wsparcia osób, które znalazły się w kryzysie bezdomności jest podejmowanie i realizacja rozwiązań na poziomie zarówno państwa jak i regionu oraz gmin działających także we współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami.

W procesie oddziaływania na osoby bezdomne istotne jest jak długo są one w kryzysie bezdomności, czy jest to sytuacja krótkotrwała czy też trwa już wiele lat. Formy aktywizacji osób bezdomnych muszą być zatem uzależnione od stopnia utrwalenia kryzysu, a także od gotowości uczestnictwa w procesie zmiany tych osób. W związku z powyższymi czynnikami istotne jest, aby oferta była wielopłaszczyznowa, dostosowana do indywidualnej sytuacji, w której osoba w kryzysie się znajduje.

Część osób bezdomnych bardzo często zmienia miejsce pobytu w przestrzeni publicznej, część z nich przemieszcza się między prowizorycznymi miejscami pobytu, placówkami przeznaczonymi dla osób bezdomnych, a niektórzy z nich przemieszczają się po całym kraju. Podczas **Ogólnopolskiego badania w 2024 r.** w Polsce zdiagnozowano **31 042 osoby w kryzysie bezdomności**. Są to w większości mężczyźni (80%; 24 880), pozostała grupa to kobiety (20%; 6 162). Większość z nich, bo aż 76% przebywała w placówkach instytucjonalnych, a 21% poza nimi, w przestrzeni publicznej. Aż 46%

policzonych osób przebywało na terenie 37 największych miast. Pozostałe osoby – 54% były rozproszone w mniej zaludnionych gminach – średnio 0,02 % osób na gminę. To wyraźna przesłanka świadcząca o koncentracji bezdomności w dużych miastach.

Do najczęściej wskazywanych przyczyn bezdomności należało:

- uzależnienie od alkoholu (31%),
- konflikt rodzinny (28%),
- eksmisja/wymeldowanie z mieszkania (19%),
- rozpad związku (14%).

Ponadto zły stan zdrowia/niepełnosprawność wskazało jako jedną z trzech przyczyn 11% badanych osób.

Podobnie jak w poprzednich badaniach, najwięcej osób w kryzysie bezdomności zdiagnozowano w przedziale wiekowym 41-60 lat (13 232, w tym 2 169 kobiet i 11 063 mężczyzn). Kolejną najliczniejszą grupę stanowiły osoby najstarsze, czyli seniorzy powyżej 60 roku życia (10 084 osoby, w tym 1 526 kobiet oraz 8 558 mężczyzn).

Najwięcej osób w kryzysie bezdomności przebywa w województwie pomorskim – 15% (4575 osób), śląskim – 13% (4050 osób) oraz mazowieckim – 11% (3 452 osoby). Najmniej, tj. po 2% – w województwie podlaskim (638 osób), opolskim (767 osób) i lubuskim (717 osób).

Sytuacja osób w kryzysie bezdomności na terenie Miasta Opola

Artykuł 75 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nałożył na władze publiczne obowiązek przeciwdziałania bezdomności. W praktyce realizacja tego obowiązku powinna polegać na podejmowaniu działań profilaktycznych zapobiegających szerzeniu się problemu bezdomności.

W najszerszym ujęciu, profilaktyka bezdomności realizowana jest poprzez działania w dziedzinach odnoszących się do problemów społecznych, będących pośrednimi przyczynami bezdomności, tj. poprzez:

- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych;
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu;
- wsparcie zdrowia psychicznego;
- wspieranie rodziny.

W węższym kontekście działania na rzecz przeciwdziałaniu bezdomności dotyczą **zapewnienia lokalu mieszkalnego lub pomocy w jego utrzymaniu** i obejmują:

1. Pomoc mieszkaniową dla osób, wobec których orzeczono eksmisję wraz ze wskazaniem lokalu socjalnego.
2. Pomoc w formie pomieszczenia tymczasowego osobom eksmitowanym bez prawa do lokalu

socjalnego.

3. Przyznanie świadczeń z przeznaczeniem na opłaty za czynsz i media.
4. Udostępnienie bezpłatnej pomocy prawnej w zakresie prawa lokalowego.
5. Przyznanie pomocy finansowej w formie dodatków mieszkaniowych.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 3 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy **udzielenie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym**. Gmina może realizować powyższe sama, przy pomocy gminnych jednostek organizacyjnych, może też zlecić jego realizację na mocy art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, bądź wykupić usługi służące realizacji zadania od podmiotu niepublicznego lub też zawrzeć stosowne porozumienie o świadczenie usług w zakresie opieki nad osobami bezdomnymi z gminą prowadzącą placówkę.

System wsparcia osób bezdomnych w Mieście Opolu opiera się na działalności **miejskich jednostek organizacyjnych oraz organizacji wspierających system poprzez swoją działalność statutową**. Działania związane z wychodzeniem z bezdomności koncentrują się na zapewnieniu schronienia, w tym wsparcia w formie organizacji mieszkań treningowych oraz aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezdomnych w ramach działań pracowników socjalnych.

Osoby bezdomne przebywające na terenie Miasta Opolu mogą zostać objęte:

- **wsparciem w miejscu przebywania, w ramach tzw. streetworkingu,**
- **pomocą rzeczową w postaci żywności, odzieży, środków higieny osobistej,**
- **schronieniem** w różnorodnych formach, wynikających z ustawy o pomocy społecznej (ogrzewalnia, noclegownia, schronisko, mieszkanie treningowe) oraz ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (tymczasowe pomieszczenia, lokale socjalne),
- **poradnictwem specjalistycznym**, m. in. w zakresie uzależnień,
- **pomocą socjalną** umożliwiającą zaplanowanie kompleksowych działań w celu pokonania bezdomności,
- **pomocą prawną**, która umożliwia uregulowanie ich sytuacji lokalowo-finansowej,
- **edukacją**, zarówno w zakresie wzmocnienia szans na rynku pracy jak i nabycia niezbędnych kompetencji społecznych,
- **działalnością motywującą**, która ma doprowadzić do zmiany sposobu życia.

Wśród osób w kryzysie bezdomności jest grupa osób, które wykazują wysoki poziom wykluczenia społecznego oraz niską motywację do zmiany swojej sytuacji. W związku z tym otrzymują pomoc mającą na celu zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, w szczególności poprzez udzielenie wsparcia w formie posiłku, zapewnienie noclegu w placówce niskoprogowej oraz pomocy doraźnej. Osoby te mają też możliwość uzyskania prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej. Taką pomoc mogą uzyskać **w ośrodkach wsparcia**.

Placówką na terenie Miasta Opolu, gdzie samotne osoby w kryzysie bezdomności mogą uzyskać wszechstronną pomoc, w tym tymczasowe schronienie oraz pomoc w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych jest Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym realizowany jest 3 stopniowy program wychodzenia z bezdomności.

I stopień: OGRZEWALNIA

Ogrzewalnia dysponuje 18 miejscami, działa całorocznie w godz. od 18:00 do 8:00 rano, umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach, wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące, wyposażona w krzesła, dystrybutor zimnej i ciepłej wody. Ogrzewalnia oferuje w szczególności:

- schronienie w ciągu nocy szczególnie w okresie jesienno-wiosenno-zimowym,
- dostęp do łaźni,
- zaopatrzenie w czystą odzież,
- możliwość przygotowania ciepłego napoju,
- poradnictwo terapeuty oraz pracownika socjalnego.

II stopień: NOCLEGOWNIA

Noclegownia dysponuje 25 miejscami dla kobiet i 59 miejscami dla mężczyzn, zapewnia przez cały rok schronienie na elementarnym poziomie w postaci miejsca noclegowego, w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia, w godzinach od 16.00 do 8.00 rano, z możliwością przedłużenia przebywania w przypadku złych warunków atmosferycznych lub choroby. Noclegownia w szczególności zapewnia:

- miejsce noclegowe dla samotnej osoby dorosłej,
- możliwości wykonania zabiegów sanitarnych i utrzymania higieny osobistej,
- zaopatrzenie w czystą bieliznę i odzież,
- możliwość przygotowania ciepłego posiłku,
- pracę socjalną,
- wsparcie opiekuna, pracownika socjalnego oraz terapeutyczne.

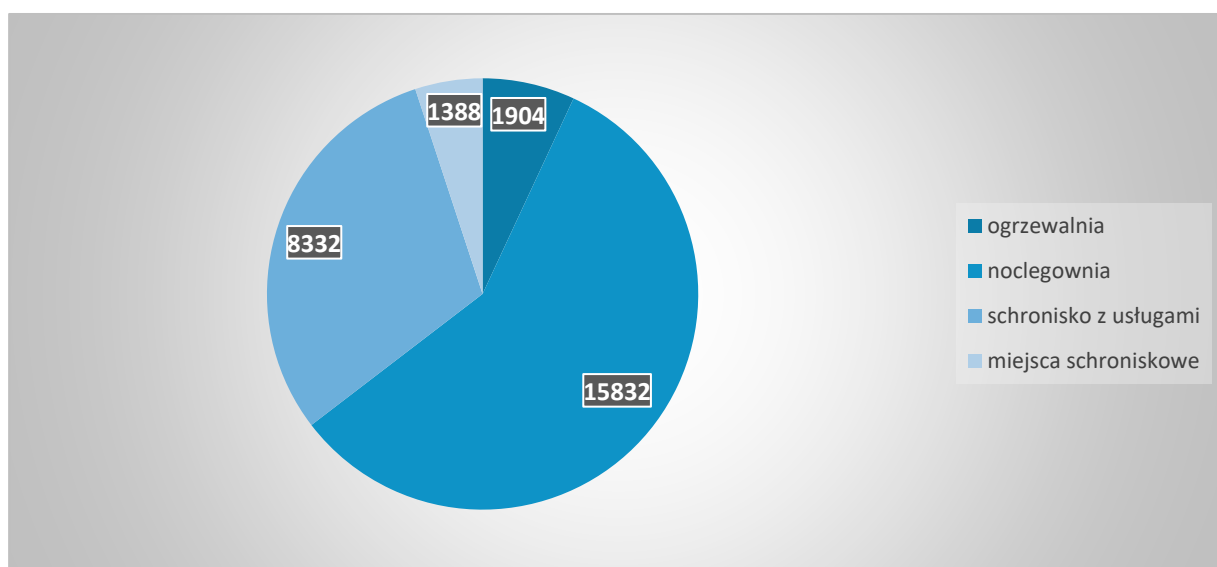
III stopień: SCHRONISKO Z USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI, Z MIEJSCAMI SCHRONISKOWYMI

Schronisko dysponuje 25 miejscami z usługami opiekuńczymi oraz 5 miejscami schroniskowymi. Ta forma opieki nad osobami w kryzysie bezdomności umożliwia świadczenie usług opiekuńczych osobom bezdomnym wymagającym częściowej (nie całodobowej) pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i opieki higienicznej. Posiada także miejsca dla osób niewymagających usług opiekuńczych. Umożliwia:

- całodobowy pobyt w pokojach mieszkalnych,
- przechowywanie rzeczy osobistych,
- dostarczanie i przygotowanie posiłku, gorącego napoju, spożywania posiłków i przechowywania żywności,
- pomoc w wykonywaniu zabiegów higienicznych,
- pranie odzieży,
- skorzystanie z miejsca przystosowanego do wizyt,

- nadzorowane pobieranie leków oraz pomoc w ich zakupie,
- umawianie i umożliwianie wizyt u lekarza pierwszego kontaktu lub w przychodniach specjalistycznych,
- możliwość skorzystania z usług rehabilitacyjnych w zależności od potrzeb zdrowotnych.
- skorzystanie z terapii indywidualnej i grupowej,
- dostęp do środków masowego przekazu i komunikacji,
- w sytuacjach interwencyjnych zapewnia mieszkańcom żywność, leki i materiały farmaceutyczne oraz higieniczne.

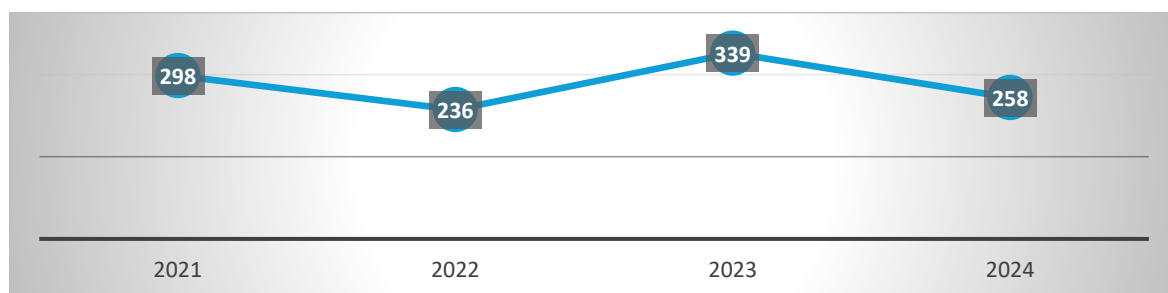
Wykres 7. Liczba wykonanych osobodni w 2024 r. w poszczególnych formach wsparcia:

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych MOPOBiU w Opolu

Bezdomność jest jednym z powodów udzielenia pomocy i **wsparcia z pomocy społecznej**. Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób korzystających ze wsparcia **MOPR w Opolu** utrzymuje się na wysokim poziomie, a w 2021 roku pomocą objęto 298 mieszkańców Miasta, z kolei w 2024 roku wsparciem objęto 258 osób. Niemniej, skala bezdomności w Mieście Opolu jest znacznie wyższa. Jest to zjawisko powszechne występujące na obszarze całego kraju, gdyż osoby bezdomne mają większą szansę na otrzymanie jakiegokolwiek formy pomocy w dużych ośrodkach miejskich, dlatego przenoszą się na ich teren. Mają oni wówczas możliwość skorzystania z ogrzewalni i jadłodajni, ale także podjęcia drobnych prac porządkowych, dzięki którym są w stanie zakupić żywność.

Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności w latach 2021-2024

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021,2022,2023,2024

Miasto Opole oraz jego jednostki organizacyjne podejmują liczne działania, które mają na celu zapobieganie zwiększeniu się skali bezdomności w Mieście, m.in. poprzez diagnozowanie sytuacji rodzin zalegających z płaceniem czynszu oraz szybkie interweniowanie w przypadku eksmisji rodzin z ich dotychczasowego mieszkania. Takie rodziny kierowane są do **Ośrodka Readaptacji Społecznej „Szansa”** przeznaczonego do czasowego pobytu rodzin oraz kobiet z dziećmi posiadających pozytywnie rozpatrzoną decyzję na lokal socjalny. Placówka zapewnia rodzinom schronienie, wsparcie socjalne i pomoc w odzyskaniu samodzielności, a także prowadzi szeroką działalność edukacyjną.

W system wsparcia osób bezdomnych włączony jest także, działający w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu, **Ośrodek Interwencji Kryzysowej**, a także **Straż Miejska i Komenda Miejska Policji w Opolu**.

Uzupełnieniem ustawowego systemu wspierania osób bezdomnych udzielanego przez miejskie instytucje jest działalność organizacji z sektora NGO, udzielających pomocy doraźnej, których celem jest świadczenie różnorodnych usług dla bezdomnych, w tym np. przekazywanie żywności lub odzieży, udzielanie pomocy medycznej, usług umożliwiających zachowanie higieny, wsparcie konsultacyjne, informacyjne i prawne, które świadczone są zarówno w ramach stosownych umów przy wsparciu finansowym jednostek samorządu terytorialnego jak również w ramach statutowej działalności, na mocy posiadanych zasobów i aktywności własnej tychże instytucji i organizacji. Działania te są realizowane w siedzibach tych organizacji oraz w ramach streetworkingu realizowanego w miejscach pobytu bezdomnych osób.

W Mieście Opolu aktywną działalność na rzecz osób w kryzysie bezdomności prowadzą m.in.:

- **Caritas Diecezji Opolskiej**, która prowadzi **łaźnię** dla osób bezdomnych, umożliwiającą higienę osobistą, uzyskanie czystej odzieży, środków ochrony osobistej;
- **Opolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża** – prowadzący **punkt socjalny „Ikar”**, serwujący ciepły posiłek oraz odzież, środki higieny osobistej oraz **2 lodówki społeczne**;
- **Stowarzyszenie Pomocy Osobom Bezdomnym, Ubogim oraz Wykluczonym Społecznie „Nadzieja”** – oferujące wszechstronną pomoc dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym także posiłki i odzież oraz **usługę asystenta osoby bezdomnej dla ok. 40 osób oraz 1 mieszkanie treningowe oferujące schronienie dla 15 – 18 osób**;
- **służby kościelne**, prowadzące punkty dożywiania i stołówki w tym: **Dom Nadziei oraz Diecezjalny Dom Księży Emerytów im. Jana Pawła II**;

- a także inne organizacje.

Jak wynika z analizy corocznych sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu liczba osób bezdomnych utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Jednak rotacja osób z roku na rok rośnie. W związku z powyższym zachodzi konieczność podniesienia skuteczności systemu rozwiązywania i łagodzenia skutków bezdomności w Mieście Opole.

Oprócz udzielenia schronienia oraz pomocy socjalnej w ramach ustawy o pomocy społecznej, podejmowane są działania mające na celu rozwijanie kompetencji społeczno-emocjonalnych, motywowanie podopiecznych do utrzymania abstynencji od alkoholu i innych substancji zmieniających świadomość, podjęcia leczenia odwykowego, intensywnego poszukiwania pracy, podnoszenia kompetencji zawodowych oraz zmiany sposobu myślenia przez wsparcie psychologiczne. Proces wyjścia z kryzysu bezdomności to także reintegracja społeczna i zawodowa. W związku z powyższym działania powinny być ukierunkowane na rozwój, wzmocnienie i **poprawę instrumentów pomocy społecznej**, tj. na realizację:

- kontraktów socjalnych,
- indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.

Rekomendowane jest także **zwiększenie liczby mieszkań treningowych przeznaczonych dla osób bezdomnych**. Zwiększenie liczby takich miejsc wpłynie na rozwój i utrwalenie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia samodzielnego życia. Dostrzegalna jest również konieczność **rozwinięcia streetworkingu**, ze względu na osoby bezdomne przebywające w przestrzeni publicznej i miejscach niezamieszkałych. Taka inicjatywa wzmocni i usprawni system interwencji, ochrony zdrowia i życia osób bezdomnych. Analizując posiadaną wiedzę dostrzega się również konieczność zintensyfikowania wykorzystania narzędzi kierunkowych na reintegrację społeczną i zawodową osób bezdomnych oraz konieczność udoskonalenia przepływu informacji dotyczących środowisk zagrożonych. Takie działania wpłynęłyby na szybką reakcję w sytuacjach kryzysowych.

W tworzeniu i udoskonalaniu systemu wsparcia osób w kryzysie bezdomności kluczowy jest stały przepływ informacji o innowacjach w pomocy osobom bezdomnym, a także o wdrożonych dobrych praktykach zwiększających skuteczność oferowanej pomocy.

1.4. WSPARCIE RODZIN Z DZIEĆMI

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to szeroki wachlarz działań przywracającym rodzinom zdolność do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,

- pomocy w reintegracji i integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Liczne jednostki organizacyjne Miasta Opola oraz komórki organizacyjne Urzędu Miasta Opola podejmują działania w celu skutecznego wsparcia opolskich rodzin, realizując swoje podstawowe/statutowe i fakultatywne zadania, a także organizując wydarzenia kulturalne o charakterze integracyjnym, miejskie programy wsparcia i inne niekonwencjonalne działania. Integralność podejmowanych działań pozwala uzyskać pożądane efekty i wprowadzić skuteczne zmiany w zakresie funkcjonowania rodzin.

Rodziny posiadające jedno dziecko oraz rodziny wielodzietne korzystają z różnych form wsparcia w systemie pomocy społecznej – zarówno pieniężnych, jak i niepieniężnych.

Rodziny z dziećmi korzystają również z rządowego wsparcia w zakresie wychowania. **Program Rodzina 800+** został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługiwało rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie, a jego cel to częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Od 1 stycznia 2022 Zakład Ubezpieczeń Społecznych przejął przyjmowanie wniosków na świadczenie 500 + a następnie jego wypłatę. Z kolei od 1 stycznia 2024 r. kwota świadczenia została podniesiona do 800 zł.

Obecnie Miasto Opole nie posiada danych wypłacanych kwot niemniej jednak świadczenie to stanowi niewątpliwie ważne wsparcie dla opolskich rodzin z dziećmi.

Rodziny zamieszkujące Miasto Opole mają możliwość korzystania również ze świadczeń w ramach rządowego programu „**Dobry start**”, który przysługuje dzieciom w związku z rozpoczęciem roku szkolnego lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Wypłatę tego świadczenia przejął również ZUS.

Z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. **Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu** jest realizatorem zadań ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „**Za Życiem**”. Zadania w tym zakresie realizuje również **Miejska Centrum Wspomagania Edukacji w Opolu**, organizując wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi, w wieku od urodzenia do rozpoczęcia nauki szkolnej.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z **funduszu alimentacyjnego**. W roku 2024 wypłacono łączną kwotę 1 664 944,14 zł. na ten cel.

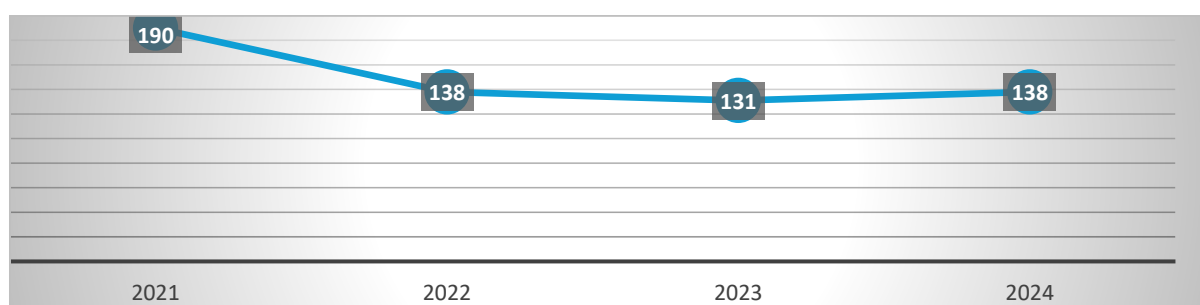
Miasto Opole inicjuje liczne działania o charakterze lokalnym, które znacząco wpływają na podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców oraz ułatwiają im dostęp do wybranych dóbr

i usług. Jednym z takich działań jest zainaugurowany w 2014 roku **Program „Opolska Rodzina”**, którego kontynuacja w latach 2019-2029 przewiduje rozszerzenie zainaugurowanych działań.

Katalog działań wspierających Miasta Opola jest otwarty, a realizatorzy lokalnej polityki społecznej stale podejmują nowe inicjatywy i rozwijają swoją działalność projektową, umożliwiającą skuteczniejszą realizację polityki prorodzinnej, senioralnej i wobec osób z niepełnosprawnościami.

Kompetencje rodzicielskie opolskich rodzin na przestrzeni ostatnich lat widocznie się podniosły, co potwierdza zmniejszająca się liczba rodzin, którym udzielona została **pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**. Większość rodzin, którym udzielane jest wsparcie z tego powodu stanowią rodziny niepełne. Poprawa sytuacji opolskich rodzin jest jednym z efektów intensywnych działań pracowników socjalnych w środowisku oraz szerokiemu wsparciu psychologicznemu i wychowawczemu.

Wykres 9. Rodziny, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022, 2023 i 2024 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu realizuje zadania w celu niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym w Mieście działania wspierające prowadzą **asystenci rodziny**, którzy pracują z rodziną nad ich funkcjonowaniem oraz udzielają im pomocy w obszarze socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym, co zapobiega pogłębieniu się problemów rodzinnych i wychowawczych. Podejmowane przez asystentów rodziny działania mają również kluczowy wpływ na rodziny biologiczne o bardzo niskich kompetencjach, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Praca z rodziną i nabycie przez nią niezbędnych umiejętności stwarza realną szansę na powrót dzieci do domu.

Tabela 10. Praca asystenta rodziny w latach 2021-2024

Asystent Rodziny w Mieście Opolu				
w latach	2021	2022	2023	2024
Liczba asystentów w gminie	4	3	3	3
Liczba rodzin, które skorzystały z usług asystenta	47	41	47	58
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną (w miesiącach)	34	27	21	16
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem	6	4	16	20
Liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę, w tym z powodu:	19	17	15	24

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu

W 2024 roku rodziny przeżywające trudności opiekuńczo – wychowawcze zostały objęte wsparciem asystenta przy współpracy z pracownikiem socjalnym. Trzech asystentów rodziny pracowało z 58 rodzinami, w których wychowywało się 124 dzieci (w tym 14 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej). W stosunku do poprzednich lat, liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny uległa wzrostowi. Zmalał z kolei przeciętny czas pracy asystenta z rodziną.

Spośród rodzin objętych wsparciem asystenta w latach ubiegłych, z 34 rodzinami prowadzona była dalsza współpraca w kolejnym roku. Świadczy to o tym, że w większości przypadków asystenci prowadzą pracę z rodziną powyżej 12 miesięcy. Wynika to z faktu współwystępowania wielu problemów w rodzinach, skali degradacji systemu wewnątrzrodzinnego i realnego zagrożenia umieszczenia dzieci poza rodziną. Dokonanie zmian jest procesem długofalowym i wymaga czasu.

Ważnym elementem systemu wspierania rodziny są funkcjonujące w Mieście Opolu **placówki wsparcia dziennego**. Placówki te funkcjonują od 1 stycznia 2012 roku na podstawie przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a w szczególności rozdziału 3 ustawy „Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka”. Celem powyższej ustawy jest wdrażanie działań gminy i powiatu nakierowanych na wspomaganie wychowawczej roli rodziny w integralnym rozwoju dziecka oraz przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży pochodzących ze środowisk zaniedbanych wychowawczo.

W ramach wspierania rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Należy pamiętać, że zasadniczo pobyt w placówkach wsparcia dziennego jest dobrowolny, jednak istnieje możliwość kierowania do nich dzieci przez sąd.

Jednym z ważniejszych aspektów działalności placówek wsparcia dziennego w w systemie wsparcia rodziny, poza oddziaływaniem opiekuńczym, wychowawczymi terapeutycznym wobec dzieci

i młodzieży, jest praca z rodziną dziecka, problemów bowiem opiekuńczo-wychowawczych występujących u danego dziecka nie można rozpatrywać w oderwaniu od jego rodziny.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej;
- specjalistycznej;
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę poprzez działania animacyjne i socjoterapeutyczne;
- łączonej.

Wszystkie funkcjonujące na terenie miasta Opola placówki wsparcia dziennego działają na podstawie zezwolenia Prezydenta Miasta Opola. Działalność placówek wsparcia dziennego, potocznie nazywanych „światlicami” finansowana jest w ramach realizacji zadań ujętych w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 11. Zestawienie placówek wsparcia dziennego w latach 2021 - 2025

Placówki wsparcia dziennego	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba placówek:	13	12	11	11	11
Łączna liczba miejsc:	250	235	220	220	220
Wartość dofinansowania z Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (zł)	1.139.400	1.275.194	1.485.000	1.474.303	1.750.000

Źródło: Urząd Miasta Opola

Tabela 12. Placówki wsparcia dziennego z podziałem na formy działania w latach 2021 – 2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Łączna liczba placówek, w tym w formie:	13	12	11	11	11
Opiekuńczej	5	5	5	6	6
Specjalistycznej	3	2	2	1	1
pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę	5	5	4	4	4

Źródło: Urząd Miasta Opola

1.5. ROZWÓJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Jednym z kluczowych działań Miasta Opola jest zabezpieczenie dzieciom pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. **System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.**

Pieczą zastępczą sprawowaną jest w formach:

- A. rodzinnej;
- B. instytucjonalnej.

Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem, a także zadania powiatu w ramach rodzinnej pieczy zastępczej Prezydent Miasta Opola wykonuje za pośrednictwem m.in. Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu, będącego jednocześnie organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast zadania powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej Prezydent Miasta Opola realizuje poprzez Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Opolu (COAPOW w Opolu).

A. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, w formach:

- rodziny zastępczej spokrewnionej;
- rodziny zastępczej niezawodowej;
- rodziny zastępczej zawodowej, w tym zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowej specjalistycznej;
- rodzinnego domu dziecka.

W 2024 roku na terenie Miasta Opola funkcjonowało **136 rodzin zastępczych oraz 1 rodzinny dom dziecka**, w których przebywało **łącznie 198 dzieci**. Od 2021 roku do roku 2024 nieznacznie wzrastała liczba rodzin zastępczych niezawodowych (od 38 do 43). W 2023 roku utworzony został 1 rodzinny dom dziecka, w którym przebywa 10 dzieci.

Tabela 13. Rodzinna piecza zastępcza w mieście Opolu w latach 2021 – 2024

Typ rodziny	Liczba rodzin				Liczba dzieci			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
w latach								
Spokrewnione	86	87	90	88	109	110	113	113
Niezawodowe	38	40	41	43	57	53	60	62
zawodowe, w tym:	5	5	5	5	14	14	14	13
Specjalistyczna	1	1	1	1	1	1	1	1

o charakterze pogotowia	1	1	0	0	1	3	0	0
rodzinny dom dziecka	0	0	1	1	0	0	10	10
Ogółem	129	132	137	137	180	177	197	198

Źródło: MOPR Opole

W związku z podziałem rodzin zastępczych na: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, w tym pełniące funkcje pogotowia rodzinnego oraz rodzinny dom dziecka, ich specyfika funkcjonowania oraz motywacje, jakimi się kierują, są różne.

Nadal przeważa liczba **rodzin zastępczych spokrewnionych z 1 dzieckiem**. Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą dziadkowie dziecka bądź rodzeństwo. Charakter tego typu rodziny jest specyficzny ze względu na bliskie pokrewieństwo między członkami rodziny oraz silne więzi ich łączące. Umieszczenie dziecka w rodzinie spokrewnionej jest dla niego najmniej odczuwalną zmianą, gdyż nadal przebywa wśród znanych mu bliskich osób. W takiej sytuacji poczucie bezpieczeństwa dziecka jest w mniejszym stopniu zachwiane, a ponadto ma ono zapewnione wsparcie osób, którym ufa.

Rodzina biologiczna z racji pełnionych funkcji powinna zaspokajać potrzeby bytowe, emocjonalne i społeczne dzieci, jednak niestety nie zawsze tak się dzieje. W pierwszej kolejności rozpatrywane jest wtedy umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej. W zależności od przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie spokrewnionej, rodzina ta nie zawsze jest w stanie wywiązać się ze swoich zadań w sposób prawidłowy, głównie w przypadkach, gdy powodem umieszczenia dziecka w spokrewnionej formie pieczy (u dziadków lub rodzeństwa) jest przemoc lub problem uzależnienia rodziców biologicznych, którzy wychowywali się w tym samym środowisku rodzinnym (ze swoimi rodzicami, którzy stają się rodziną zastępczą ich dzieci). Te rodziny spokrewnione wymagają często większego nakładu wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, psychologa, terapeuty, by wywiązywać się z powierzonych im zadań i obowiązków.

Rodziny zastępcze niezawodowe tworzy dalsza rodzina dziecka (ciotka, wujek), bądź osoby w ogóle nie spokrewnione z dzieckiem. Aby móc zostać rodziną niezawodową należy spełniać dodatkowe warunki. Osoby starające się uzyskać miano rodziny zastępczej niezawodowej nie mogą być karane za umyślne przestępstwo, co najmniej jedna osoba tworząca rodzinę musi posiadać stałe źródło dochodu i kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny.

Zbyt mała liczba niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych powoduje **konieczność kontynuowania i intensyfikowania działań na rzecz rodzicielstwa zastępczego**. W Mieście Opolu podejmowane są różnorodne działania, w tym m. in. kampanie na rzecz rodzicielstwa zastępczego, zwiększenie wynagrodzeń zawodowych form pieczy zastępczej, wsparcie finansowe rodzin zastępczych, szczególnie w zakresie środków umożliwiających zwiększenie dostępności do wypoczynku i opieki medycznej dla dzieci wykazujące różne deficyty zdrowotne i rozwojowe. W kwestii powyższych regulacji finansowych miasto podjęło stosowne uchwały.

Średnia wysokość wynagrodzenia dla rodziny zastępczej zawodowej w ostatnich latach kształtowała się odpowiednio:

- 4 584,49 zł brutto miesięcznie za okres od marca 2021 r.
- 5 093,85 zł brutto miesięcznie w 2022 r.
- 5 500,00 zł brutto miesięcznie w 2023 r.

W 2024 roku obowiązująca średnia wysokość wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych wyniosła 6 120 zł (6 820,43 zł brutto z pochodnymi).

Tabela 14. informacja o rodzinach zastępczych w 2024 roku

Typy rodzin	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Środki przekazane rodzinom zastępczym na wynagrodzenia w roku 2024	Środki przekazane rodzinom zastępczym / na koszty utrzymania dzieci w roku 2024
Spokrewnione	88	113	brak wynagrodzenia	1 151 181,85
Niezawodowe	43	62		891 707,73
zawodowe (w tym 1 zawodowa specjalistyczna)	5	13	409 226,21	270 713,26
rodzinny dom dziecka	1	10	76 788,00	169 183,94
Podsumowanie	137	198	486 014,21 zł	2 482 786,78 zł

Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej w 2024 r. oraz informacja o potrzebach w tym zakresie

W związku z potrzebami w zakresie tworzenia nieinstytucjonalnych – rodzinnych form pieczy zastępczej, zgodnie z duchem deinstytucjonalizacji w polityce społecznej, w **Opolu tworzony jest nowy rodzinny dom dziecka w związku z gotowością rodziny do jego prowadzenia**. Obecnie trwają prace remontowo-wykończeniowe, z perspektywą rozpoczęcia działalności rodzinnego domu dziecka w nowym obiekcie w 2026 - 2027 roku.

Tabela 15. Powody opuszczenia w 2021 – 2024 roku rodzinnej pieczy zastępczej przez dzieci.

Powody opuszczenia rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba wychowanków			
	2021	2022	2023	2024
w latach				
powrót do rodziny naturalnej	7	7	5	4
Przysposobienie	2	5	2	2
przeniesienie do pieczy instytucjonalnej	1	1	0	2
osiągnięcie pełnoletności	10	17	14	19
przeniesienie do innej rodziny zastępczej	0	0	0	0

Źródło: Sprawozdania za 2021-2024 r. z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej oraz informacja o potrzebach w tym zakresie

Pieczą zastępczą w swoim założeniu powinna mieć charakter tymczasowy i koncentrować się na dążeniu do jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny biologicznej, a jeżeli jest to niemożliwe – prowadzić do adopcji. Długotrwałe postępowania sądowe regulujące sytuację dzieci działają na ich niekorzyść, a tym samym nie pozwalają na dotrzymanie terminów zawartych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Niejednokrotnie powrót dziecka do rodziny biologicznej nie jest możliwy, a przewlekłe postępowania sądowe wydłużają czas, w którym małoletni pozostaje w pieczy zastępczej, co w następstwie zmniejsza jego szanse na adopcję i jednocześnie blokuje miejsce dla innych dzieci wymagających zabezpieczenia w rodzinach zastępczych.

Tabela 16. Dane statystyczne dotyczące pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021, 2022, 2023, 2024

KOORDYNATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ					
Lp.	Lata	2021	2022	2023	2024
1.	Liczba koordynatorów	6	6	7	7
2.	Liczba rodzin zastępczych, z którymi pracowali koordynatorzy	129	132	137	137
3.	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych współpracujących z koordynatorem	180	177	197	198
4.	Liczba rodzin, którym udzielono poradnictwa specjalistycznego	116	128	112	115
5.	Liczba udzielonych porad w ramach poradnictwa specjalistycznego	189	394	280	398

Źródło: Sprawozdania za 2021-2024 r. z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej oraz informacja o potrzebach w tym zakresie

Rodziny zastępcze, aby skutecznie pomagać powierzonym dzieciom, muszą być otoczone odpowiednim wsparciem. Szczególnymi sprzymierzeńcami są tu koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, którzy wspierają rodziny zastępcze w pełnieniu ich funkcji. W myśl zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

W latach 2021-2024 liczba rodzin zastępczych, z którymi pracowali koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, utrzymywała się na podobnym poziomie (wzrost liczby rodzin zastępczych, z którymi pracowali koordynatorzy o 8 na przestrzeni lat 2021-2024). Znacznie natomiast wzrosła liczba udzielanych porad dla rodzin zastępczych w ramach poradnictwa specjalistycznego.

B. Instytucjonalna piecza zastępcza w mieście Opolu

Zgodnie z art. 93 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;

- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania na podstawie art. 190 wyżej powołanej ustawy, może być także prowadzona na terenie innego powiatu na zasadzie porozumienia zawartego pomiędzy starostą powiatu, który prowadzi placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub zleca realizację tego zadania na podstawie art. 190 ww. ustawy, a starostą powiatu, na terenie którego prowadzona jest placówka opiekuńczo-wychowawcza.

Zgodnie z art. 230 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, po upływie okresu, o którym mowa w art. 229 ust. 8 tejże ustawy, nie dłużej jednak niż do dnia 1 stycznia 2021r., nie mogła być wyższa niż 30, natomiast **od dnia 2 stycznia 2021 r. – już tylko 14 dzieci** (art. 95 ust. 3 ustawy). Okres przejściowy przewidziany przez ustawodawcę na dostosowanie liczby miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych został obliczony na 9 lat od dnia wejścia w życie tejże ustawy. Powyższa dyrektywa zobowiązywała zatem powiat do zakończenia procesu ich reorganizacji oraz dostosowania do przewidzianego standardu.

W wyniku procesu reorganizacji placówek opiekuńczo-wychowawczych w Opolu, w 2019 roku na terenie Miasta Opoli funkcjonowała już tylko jedna, dysponująca 30 miejscami placówka opiekuńczo – wychowawcza, która ostatecznie została przekształcona w 2 placówki 14 osobowe. **W ten sposób proces reorganizacji placówek opiekuńczo-wychowawczych w Opolu został zakończony pomyślnie i w ustawowym terminie.**

W wyniku sfinalizowania przedmiotowego procesu, na terenie Miasta Opoli obecnie funkcjonuje **5 placówek opiekuńczo – wychowawczych, dysponujących łącznie 68 miejscami.**

Z uwagi na uproszczenie organizacyjne oraz oszczędność środków finansowych, z dniem 1 stycznia 2013 roku w Opolu została utworzona jednostka organizacyjna Miasta Opoli - Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opolu, powołana do wspólnej obsługi ekonomiczno – administracyjnej i organizacyjnej placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie Miasta Opoli. Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opolu działa w oparciu o art. 48 ust. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1045 ze zm.).

Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opolu jest jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, o której mowa w art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wykonującą zadania powiatu z zakresu instytucjonalnej pieczy zastępczej. Dyrektor kieruje działalnością COAPOW w Opolu oraz placówek opiekuńczo - wychowawczych wchodzących w jego strukturę organizacyjną, ponosząc odpowiedzialność za całokształt ich funkcjonowania.

Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opolu

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka”
w Opolu przy al. Przyjaźni 26
z **14** miejscami socjalizacyjnymi

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Nasz Dom”
w Opolu przy ul. Krakowskiej 34a/1
z **12** miejscami socjalizacyjnymi

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Mój Dom”
w Opolu przy ul. 1 Maja 13/3
z **14** miejscami socjalizacyjnymi

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka na Pasiece”
w Opolu przy ul. Powstańców Śląskich 14
z **14** miejscami socjalizacyjnymi

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka na Wyspie”
w Opolu przy ul. Powstańców Śląskich 14
z **14** miejscami socjalizacyjnymi

Ww. placówki opiekuńczo-wychowawcze realizują zadania powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej, sprawowanej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodzinę biologiczną, poprzez zapewnienie całodobowej opieki, wychowania oraz zaspokajania niezbędnych potrzeb wychowanków, a w szczególności:

- zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, a zwłaszcza emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe społeczne i religijne;

- realizują przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- umożliwiają kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- zapewniają dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- obejmują dziecko działaniami terapeutycznymi;
- zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Wyżej powołane placówki współpracują, w zakresie wykonywanych zadań, z właściwymi organami administracji sądowej, rodziną naturalną wychowanków, asystentem rodziny, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, służbami Policji, Straży Miejskiej w Opolu oraz z innymi osobami i instytucjami, podejmującymi działania wspierające zadania wychowawcze, a w szczególności w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia. **Wszystkie placówki opiekuńczo-wychowawcze prowadzone przez Miasto Opole spełniają standard, o którym mowa w art. 95 ust. 3 ustawy.**

Tabela 17. Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych w Opolu w latach 2021 - 2024

Lp.	Nazwa placówki opiekuńczo - wychowawczej	Liczba miejsc w placówkach	Liczba dzieci przyjętych w roku:				Średnia liczba dzieci w placówkach w roku:			
			2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
1.	„Dom Dziecka” w Opolu	14	1	8	6	11	14	14	14	17
2.	„Nasz Dom” w Opolu	12	2	5	9	7	11	10	12	13
3.	„Mój Dom” w Opolu	14	4	3	9	11	13	14	14	15
4.	„Dom Dziecka na Pasiece” w Opolu	14	6	16	12	5	13	12	14	14
5.	„Dom Dziecka na Wyspie” w Opolu	14	8	10	16	14	12	13	14	15
Suma		68	21	32	52	48	63	63	68	74

Źródło: Sprawozdania za lata 2022 -2024 z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej oraz informacja o potrzebach w tym zakresie

Na podstawie art. 196 ust. 1-4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Miasto Opole co roku ustala średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, które prowadzi.

Tabela 18. Średnie miesięczne wydatki na utrzymanie dziecka w poszczególnych latach 2020 - 2024

Nazwa placówki	Średnie miesięczne wydatki (w zł) na utrzymanie dziecka w roku:				
	2020	2021	2022	2023	2024
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka” w Opolu	6 089,11	6 788,86	7 456,91	8 475,21	8 377,22
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nasz Dom” w Opolu	5 157,81	6 448,99	7 325,41		
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Mój Dom” w Opolu	4 901,69	6 278,39	6 130,55		
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka na Pasiece” w Opolu	7 551,79	8 945,32	9 399,41		
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka na Wyspie” w Opolu	4 917,72	5 763,78	6 670,39		
SUMA	5 723,62	6 845, 07	7 396,53	8 475,21	8 377,22

Źródło: Urząd Miasta Opola

Usamodzielnianie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Kończąc 18 lat wychowankowie pieczy zastępczej najczęściej opuszczają zarówno rodzinną jak i instytucjonalną pieczę zastępczą. Stają przed dużym wyzwaniem jakim jest wkroczenie w dorosłość. Muszą stać się samodzielnymi i odpowiedzialnie zarządzać swoim życiem. Rozpoczynając prowadzenie własnego gospodarstwa domowego, często młodzi ludzie zderzają się z wieloma problemami, również z problemami finansowymi.

Gotowość do samodzielnego życia młodych ludzi opuszczających pieczę zastępczą warunkuje ich osobista historia, trauma życiowa, osobowość, możliwości intelektualne, ale też oferta dostępnej pomocy, z której skorzystali będąc w pieczy zastępczej. Drugi ważny czynnik to oferta pomocy dla młodego dorosłego, czyli dostęp do instytucji i organizacji, które oferują różne formy wsparcia, adekwatnie do potrzeb młodego dorosłego.

Pełnoletni wychowankowie pieczy podlegają procesowi usamodzielnienia, w trakcie którego wspiera ich opiekun usamodzielnienia. Podstawą do udzielenia pomocy osobie usamodzielnianej jest przygotowanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia wraz ze zobowiązaniem wychowanka do jego realizacji i złożenie do zatwierdzenia przez Dyrektora MOPR w Opolu. Program określa w szczególności: zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Zapis Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art. 37 ust. 2) umożliwia pełnoletniemu wychowankowi pozostanie w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo – wychowawczej do czasu ukończenia 25 roku życia, pod warunkiem kontynuowania nauki. Przed osiągnięciem pełnoletności młodzież entuzjastycznie myśli o własnej dorosłości, przekonana, że poradzi sobie z codziennymi obowiązkami, w rzeczywistości z możliwości pozostania w pieczy korzysta zdecydowana większość wychowanków osiągających w danym roku osiemnasty rok życia. Powodem jest brak dostatecznej dojrzałości, kontynuowanie nauki w trybie dziennym, brak stałego źródła dochodu pozwalającego na utrzymanie się, brak warunków mieszkaniowych. Dla przykładu, w 2024 roku w rodzinnej pieczy zastępczej pozostawało 18 pełnoletnich wychowanków, natomiast w pieczy instytucjonalnej 10 osób.

Osobom usamodzielnianym, wobec których piecza zastępcza zostanie rozwiązana, przyznaje się pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (np. mieszkania z zasobów gminy) oraz zatrudnienia, a także zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną. Wychowankowie, którzy opuszczają placówki opiekuńczo- wychowawcze i rodziny zastępcze oczekujący na lokal do remontu z zasobów miasta otrzymują pomoc w formie pobytu w mieszkaniu treningowym.

W Opolu funkcjonuje 5 mieszkań treningowych przeznaczonych łącznie dla 9 usamodzielniających się osób – 2 mieszkania w Centrum Aktywizacji Społecznej, przy ul. Krakowskiej 32, 2 mieszkania mieszczące się przy ul. Małopolskiej 20a oraz mieszkanie przy ul. Oświęcimskiej 86h/2 dla dwóch wychowanek z małymi dziećmi. Mieszkania treningowe są wyposażone w meble oraz niezbędny sprzęt gospodarstwa domowego w celu zapewnienia odpowiednich warunków. Przy wsparciu pracowników socjalnych i innych specjalistów mieszkańcy zdobywają umiejętności niezbędne do samodzielnego funkcjonowania, w tym prowadzenia własnego gospodarstwa domowego.

W 2024 roku, uchwałą nr X/170/24 Miasto Opole z dnia 19 grudnia 2024 r. zwiększyło minimalną kwotę ustawową (759 zł miesięcznie) do 2500 zł miesięcznie dla wychowanków opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą, którzy kontynuują naukę i zamieszkują w mieszkaniach treningowych do czasu otrzymania lokalu do remontu z zasobów miasta. Nowe stawki są realizowane od dnia 1 lutego 2025 r. i stanowią o rozszerzeniu oferty dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej w naszym Mieście.

Rozwój oferty mieszkań treningowych oraz zwiększenie kwoty miesięcznej na kontynuowanie nauki motywuje wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych do opuszczania pieczy i usamodzielniania się, co prowadzi do zwolnienia się miejsc w pieczy instytucjonalnej, którymi dysponuje Miasto do zaspokojenia potrzeb.

2. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, W TYM WSPARCIE OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Niepełnosprawność

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych, przyjętej uchwałą z dnia 1 sierpnia 1997 r. uznaje, że:

„osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.”

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, definiuje, że:

„niepełnosprawność - oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.”

Do głównych działań Miasta Opola na rzecz osób z niepełnosprawnościami można zaliczyć:

Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych mających na celu kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie właściwego postrzegania powszechnego problemu niepełnosprawności (m.in. realizacja Kampanii „Opole w Rytmie Życzliwości”, Opole bez Barrier – konkurs imienia Adama Piesszuka, Opolskie Dni Osób z Niepełnosprawnościami, Ogólnopolski Przegląd Piosenki Osób Niewidomych)

Rehabilitację zawodową i społeczną

Świadczenie usług transportowych dla mieszkańców Miasta Opola z niepełnosprawnościami mających trudności w poruszaniu się

Dowóz uczniów z niepełnosprawnościami do szkół

Realizację programów finansowanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Opolu

Realizację zadań wynikających z Ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Niepełnosprawność można rozróżnić według różnych kryteriów, m.in.: jej rodzaju, stopnia oraz okresu życia, w którym ona wystąpiła. Osoby z niepełnosprawnościami tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki dysfunkcji – fizycznych i intelektualnych.

Polska polityka społeczna w zakresie ograniczania problemów osób z niepełnosprawnościami zakłada głównie aktywizację tych osób. Priorytetem działań jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami. Na mocy ustawy o zatrudnieniu i rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami działa **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**, którego działania mają na celu realizację zasady równości szans osób z niepełnosprawnościami oraz tworzenie polityki ich zatrudnienia. Koordynacją polityki wobec osób z niepełnosprawnościami, w tym również działań PFRON zajmuje się Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, którego głównym celem/zadaniem jest monitorowanie procesów społecznych i gospodarczych dotyczących środowiska osób z niepełnosprawnościami. Podstawowe gwarancje dotyczące praw osób z niepełnosprawnościami definiuje Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., która stoi w obronie praw i wolności osób z niepełnosprawnością w Polsce, określa zasady z jakimi powinny kierować się władza ustawodawcza, wykonawcza i samorządy terytorialne działające na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnością. Konstytucja jest podstawowym aktem prawnym regulującym prawa każdego człowieka, bez względu na płeć, rasę, wyznanie. W art. 32 określa się fundamentalne prawo do równego traktowania oraz zakaz dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym, natomiast art. 69 zobowiązuje władze publiczne do pomocy osobom z niepełnosprawnością w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. Działania rządu i ustawodawstwa polskiego oraz samorządów terytorialnych na rzecz osób z niepełnosprawnościami zawarte są także w następujących aktach prawnych i dokumentach:

- Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych,
- Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych,
- Ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- Ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych,
- Ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się,

- Ustawie z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze,
- Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

Zamierzeniem władz Miasta Opola jest coraz większa integracja społeczna wszystkich mieszkańców Opola bez względu na ich wiek, sprawność fizyczną i sytuację ekonomiczną. Włączenie osób z niepełnosprawnością do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz pełna otwartość i akceptacja społeczna odmienności związanej z niepełnosprawnością i starością. Osoby z niepełnosprawnością mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości praw i obowiązków ustawowych dla ogółu obywateli.

Osiągnięcie celu, jakim jest dostępność i udział w życiu społecznym, wymaga wykorzystania różnych środków w taki sposób, aby wspomóc zdolność osób z niepełnosprawnościami do udziału w życiu społecznym, a przede wszystkim do samodzielnego życia.

Osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać ze wsparcia licznych podmiotów prowadzących działalność na terenie Miasta Opola, m.in.:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu,
- Domu Pomocy Społecznej w Opolu,
- Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu,
- Miejskiego Centrum Świadczeń w Opolu,
- Miejskiego centrum Wspomagania Edukacji w Opolu,
- Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola,
- Biura ds. Dostępności Urzędu Miasta Opola oraz Koordynatora ds. Dostępności w Urzędzie Miasta Opola,
- Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych działającej przy Prezydencie Miasta Opola,
- Fundacji „Dom Rodzinnej Rehabilitacji dzieci z Porażeniem Mózgowym, w tym:
- Ośrodka Kompleksowej Rehabilitacji Fundacji „Dom”,
- Środowiskowego Domu Samopomocy Fundacji „Dom”,
- Warsztatu Terapii Zajęciowej Fundacji „Dom”,
- Zakładu Aktywizacji Zawodowej Fundacji „Dom”,
- Wojewódzkiego Towarzystwa Walki z Kalectwem,
- Fundacji l`Arche,
- Fundacji Rozwoju Społecznego SPINACZ,
- Fundacji Aktywizacja w Opolu,
- Polskiego Związku Głuchych,
- Polskiego Związku Niewidomych,
- Polskiego Czerwonego Krzyża,
- oraz innych, licznych organizacji pozarządowych, prowadzących kompleksową działalność wspierającą osoby z niepełnosprawnościami.

2.1. DANE STATYSTYCZNE

Zdiagnozowanie skali występowania zjawiska niepełnosprawności w Mieście Opolu nie jest łatwym procesem ze względu na rozproszenie informacji o osobach z niepełnosprawnością w różnych instytucjach, a jednocześnie dane te mogą się ze sobą wzajemnie pokrywać. Trudności w uzyskaniu pełnego spektrum danych dotyczących osób z niepełnosprawnością wynikają także z faktu, iż nie ma podmiotu, który w sposób kompleksowy prowadziłby bazę danych, pełen monitoring, dokonywał analiz i aktualizacji danych dotyczących osób z niepełnosprawnością i ich środowisk.

Źródłem ostatnich szczegółowych danych dotyczących wskaźników niepełnosprawności był **Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań z 2021 roku** i na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto dane wynikające z ww. spisu.

Na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku wynika, że liczba osób z niepełnosprawnością ogółem według stanu **na dzień 31 marca 2021r. wynosiła 5,4 mln. i stanowiła 14,3% ludności kraju** wobec 12,2% w 2011 r. oraz 14,3% w 2002 r. Udział mężczyzn wśród osób z niepełnosprawnością wynosił 45,1% wobec 54,9% dla kobiet.

Osoby legitymujące się w Polsce prawnym potwierdzeniem niepełnosprawności tj.: posiadające orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność - wydane przez organ do tego uprawniony (np. zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności, ZUS, KRUS, MON, MSWiA, MEiN) stanowiły 63,7% zbiorowości (3 471 193 osób)).

Tabela 19. Liczba osób z niepełnosprawnością w Polsce

Liczba mieszkańców w Polsce	Ogółem	kobiety		mężczyźni	
	38 036 118	19 647 224		18 388 894	
	osoby z niepełnosprawnością	w tym			
		kobiety	mężczyźni	w ujęciu biologicznym	w ujęciu prawnym
5 447 548	2 990 943	2 456 605	1 976 355	3 471 193	

Źródło: Urząd Statystyczny w Opolu

Liczebność zbiorowości osób z niepełnosprawnością biologiczną to 1 976 355 osób. **Osoby z niepełnosprawnością biologiczną** zostały zdefiniowane jako osoby, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, ale nie posiadają prawnego orzeczenia niepełnosprawności.

Również według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2021r. **w województwie opolskim było 124 966 osób z niepełnosprawnością**, w tym 52 848 z niepełnosprawnością biologiczną oraz 72 118 osoby z niepełnosprawnością prawną. **Stanowiły one ok 13 % ogólnej liczby ludności województwa opolskiego**, podczas gdy w 2011 r. - 10 %.

Tabela 20 . Liczba osób z niepełnosprawnością w województwie opolskim

Liczba mieszkańców województwo opolskie	Ogółem	kobiety		mężczyźni	
	954 133	492 645		461 488	
	osoby z niepełnosprawnością	w tym			
		kobiety	mężczyźni	w ujęciu biologicznym	w ujęciu prawnym
124 966	67 999	56 967	52 848	72 118	

Źródło: Urząd Statystyczny w Opolu

Natomiast w **mieście Opolu** z posiadanych danych wynika, że **na 127 387 mieszkańców przypada 15 068 osób z niepełnosprawnością, które stanowią ok 12 % populacji.**

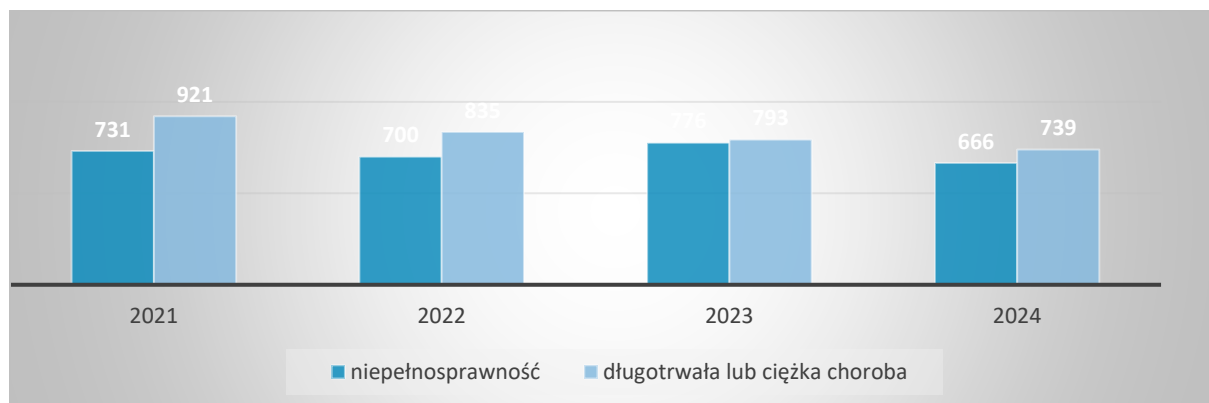
Tabela 21. Liczba osób z niepełnosprawnością w Mieście Opolu

Liczba mieszkańcó w w Mieście Opolu	Ogółem	Kobiety		mężczyźni	
	127 387	67 788		59 599	
	osoby z niepełnosprawnością	w tym			
		kobiety	mężczyźni	w ujęciu biologicznym	w ujęciu prawnym
15 068	8 532	6 536	6 641	8 427	

Źródło: Urząd Statystyczny w Opolu

Głównym powodem udzielania pomocy społecznej mieszkańcom Miasta Opola jest długotrwała lub ciężka choroba, natomiast **niepełnosprawność jest drugim najczęstszym powodem korzystania z pomocy.** Z powodu choroby w 2024 roku wsparciem objęto 739 rodzin, natomiast ze względu na niepełnosprawność pomocy udzielono 666 rodzinom.

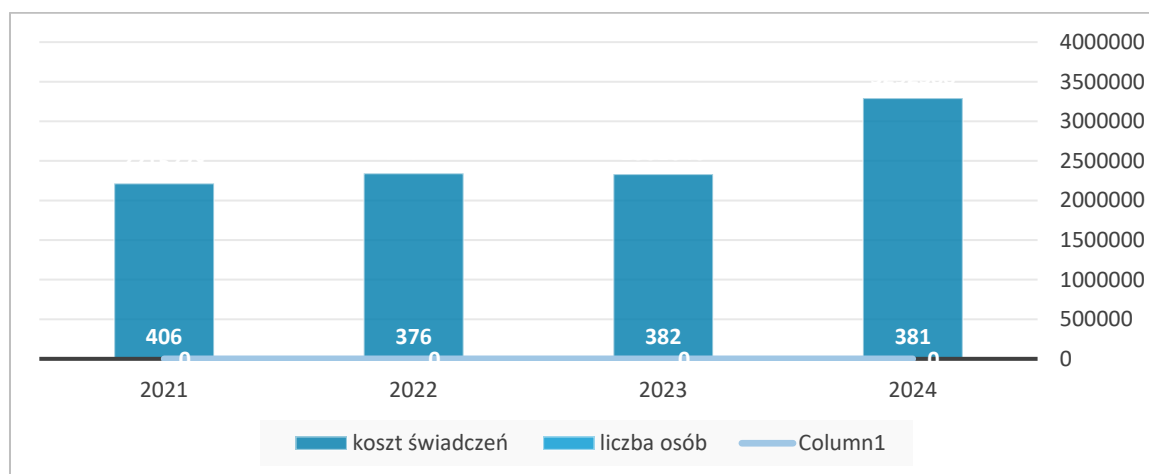
Wykres 10. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2024

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021,2022,2023,2024 rok

Osoby z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, które nie posiadają źródła dochodu korzystają ze wsparcia finansowego z pomocy społecznej. W 2024 roku MOPR w Opolu przyznał **zasiłek stały** 381 mieszkańcom Miasta, a łączna kwota tych świadczeń wyniosła 3 292 388 zł. W ostatnich latach coraz większa liczba mieszkańców Miasta Opola korzysta z zasiłków, a większość beneficjentów stanowią osoby samotne, które samodzielnie prowadzą gospodarstwo domowe. W 2024 stanowiły one aż 92% tej grupy.

Wykres 11. Liczba osób otrzymujących zasiłek stały w latach 2021-2024 oraz kwota świadczeń

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021,2022,2023,2024 rok

Rodziny, w których wychowują się dzieci dotknięte różnymi ograniczeniami korzystają również z **zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka**. W 2022 roku Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu przyznało 7 910 takie świadczenia, natomiast w 2024 roku **o 20 % więcej**, tj. 9 510 świadczeń. Rodzinom przysługują również świadczenia dla **osób z niepełnosprawnościami powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności**. W 2022 roku przyznano łącznie 7 947 świadczeń, w 2023 roku – 8 414 świadczeń, a w 2024 roku – 8 286. W omawianym okresie **wzrost liczby**

świadczeń wyniósł 4 %. Ponadto, MCS w Opolu udziela wsparcia finansowego w formie świadczenia dla **osób z niepełnosprawnościami powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia.** W 2022 roku przyznano 7 735 takich świadczeń, natomiast w 2024 roku – 8 304.

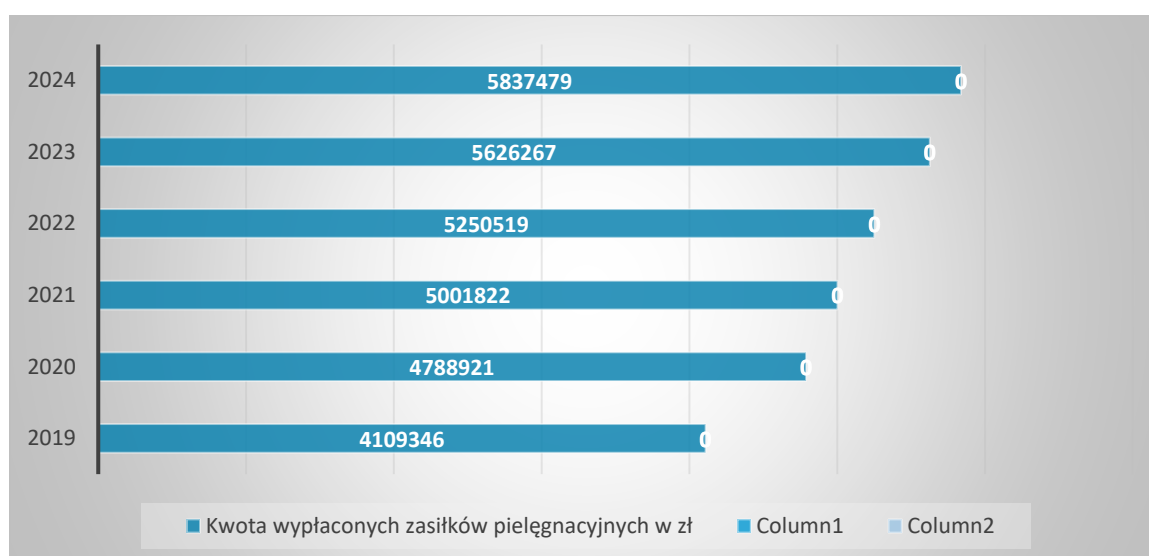
Od lat obserwowany jest systematyczny wzrost zapotrzebowania opolskich rodzin na wsparcie w postaci świadczeń, co wskazuje, że problem niepełnosprawności, ale też świadomość praw, stale zwiększają swoją skalę w Mieście.

Wykres 12. Liczba i rodzaj przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami w latach 2022-2024

Źródło: Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu

Wykres 13. Zasiłki pielęgnacyjne wypłacone w latach 2019-2024

Jednym z ważniejszych świadczeń finansowych dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, jest świadczenie pielęgnacyjne.

W roku 2023 przepisy dotyczącego tego świadczenia zostały znacząco znowelizowane ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym. Ustawa ta zmodyfikowała obecny system wsparcia opiekunów osób z niepełnosprawnością w ten sposób:

- świadczenie pielęgnacyjne pobierane na zasadach obowiązujących do końca 2023 r. mogą obecnie pobierać tylko te osoby, które nabyły do niego prawo do dnia 31 grudnia 2023 r.;
- osoby, które chciałyby ubiegać się o wsparcie po tej dacie będą już obowiązywały nowe zasady. Zakładają one m. in. możliwość pobierania świadczenia pielęgnacyjnego do 18 roku życia dziecka, natomiast po tej dacie **osoba z niepełnosprawnością, nad którą była sprawowana opieka będzie mogła ubiegać się o świadczenie wspierające**, którego przyznawaniem zajmie się Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Maksymalna wysokość świadczenia wspierającego może wynieść aż 220% renty socjalnej (czyli na moment opracowania strategii aż 3917,89 zł).

Jedną z pozytywnych zmian tej nowelizacji jest zniesienie wymogu rezygnacji z zatrudnienia przez opiekunów oraz możliwość otrzymania wielokrotnej kwoty świadczenia pielęgnacyjnego w przypadku większej liczby dzieci, które wymagają opieki.

Wykres 14. Świadczenia pielęgnacyjne wypłacone w latach 2019 – 2024

Źródło: Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu

Ponadto, w Opolu funkcjonuje również **obniżenie wysokości opłat za przedszkola** – zgodnie z uchwałą **NR LXXXVI/1476/24 Rady Miasta Opola z dnia 25 kwietnia 2024 r.** w sprawie określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w publicznych przedszkolach prowadzonych przez Miasto Opole – obniżana jest opłata za dziecko z niepełnosprawnością lub wychowujące się w rodzinie, w której jest inna osoba niepełnosprawna.

Orzekanie o niepełnosprawności osób do 16 roku życia oraz o stopniu niepełnosprawności osób powyżej 16 lat do celów poza rentowych jest zadaniem **Powiatowego Zespołu do Spraw**

Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu, który jest podmiotem odpowiedzialnym za realizację tych zadań na terenie powiatu opolskiego oraz Miasta Opola.

Aby zobrazować możliwie aktualną skalę występowania niepełnosprawności wśród mieszkańców miasta Opola, zebrano dane z **Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu** za okres od 2021 r. do 30 czerwca 2025 r. Analiza nie zawiera danych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasy Rolniczych Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela 22. Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na stopnie niepełnosprawności

Rok	Stopień lekki	Stopień umiarkowany	Stopień Znaczny	Razem
2021	234	563	417	1 214
2022	286	573	489	1 348
2023	313	742	641	1 696
2024	326	843	736	1 905
Ogółem	1 159	2 721	2 283	6 163

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu

Z danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu wynika, że **od 2021 do 2024 roku** wydano łącznie **6 163** orzeczenia o niepełnosprawności, w tym stopniu: lekkim - 1 159, umiarkowanym – 2 721 i znacznym - 2 283. Największą część osób z niepełnosprawnościami to osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, którzy stanowią ok 44% tej grupy. Znaczny odsetek osób, w stosunku do których Zespół wydał orzeczenie o niepełnosprawności zmagają się również z jej znacznym stopniem (37 %). Na przestrzeni ostatnich lat liczba wydanych orzeczeń osobom z niepełnosprawnością przyjmowała tendencję rosnącą – **nastąpił wzrost liczby wydanych orzeczeń o 57% w roku 2024 w stosunku do roku 2021.**

Osoby, które posiadają dokument potwierdzający niepełnosprawność mają możliwość ubiegania się o **legitymacje osoby niepełnosprawnej**, dzięki której zyskują pewne uprawnienia, na przykład ulgę w przejazdach środkami komunikacji publicznej. **W latach 2020-2024 wydano łącznie 2709 legitymacji**, spośród których zdecydowana większość skierowana była do osób powyżej 16 roku życia, tj. 2 291 legitymacji.

Tabela 23. Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności legitymacji osoby z niepełnosprawnością w latach 2019-2024 z podziałem na wiek osoby z niepełnosprawnością

Rok	Liczba wydanych legitymacji dla osób poniżej 16 roku życia	Liczba wydanych legitymacji dla osób powyżej 16 roku życia	Ogółem
2020	31	269	300
2021	72	349	421
2022	108	449	557
2023	104	667	771
2024	103	557	660

Istotnym uprawnieniem osób z niepełnosprawnościami jest **uprawnienie do kart parkingowych**. Karta przeznaczona jest dla osób, u których stwierdzono znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Do uzyskania karty mają uprawnienie osoby, które posiadają jeden z poniższych symboli orzeczenia, oznaczających przyczynę niepełnosprawności:

- 04-O (choroby narządu wzroku),
- 05-R (upośledzenie narządu ruchu),
- 10-N (choroba neurologiczna).

Osoby posiadające kartę parkingową mogą stawać na tzw „kopercie” oraz nie stosować się do niektórych znaków drogowych. W okresie 2020-2024 roku wydano 2823 karty parkingowe.

Na podstawie art. 20 d ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych cyt. „Osoba niepełnosprawna, o której mowa w art. 8 ust. 3a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym, jest zwolniona z opłaty związanej z korzystaniem z drogi publicznej lub drogi wewnętrznej umożliwiających dojazd bezpośrednio do obiektów użyteczności publicznej, w szczególności budynków przeznaczonych na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym lub wodnym, świadczenia usług pocztowych lub telekomunikacyjnych oraz innych ogólnodostępnych budynków, przeznaczonych do wykonywania podobnych funkcji, w tym także budynków biurowych i socjalnych”.

Tabela 24. Liczba wydanych kart parkingowych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2019-2024

Rok	Liczba wydanych kart parkingowych
2020	459
2021	434
2022	499

2023	652
2024	779

Polityka społeczna wobec osób z niepełnosprawnościami w Mieście Opolu realizowana jest w ramach średniookresowych programów działania, które uwzględniają skalę problemów mieszkańców Miasta, kierunki działań oraz priorytetowe działania i projekty, które realizatorzy chcą wdrożyć w stały katalog usług.

Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Opolu na lata 2026 – 2030 będzie głównym dokumentem służącym do realizacji polityki społecznej Miasta Opolu, ukierunkowanej na pomoc osobom, które w wyniku różnego typu niepełnosprawności doświadczają ograniczeń w samodzielnym funkcjonowaniu i pełnieniu ról społecznych. Program skierowany jest do osób z niepełnosprawnościami – mieszkańców Miasta Opolu i ich rodzin oraz instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się w mieście Opolu problematyką niepełnosprawności. Kierunki działania zostały skonstruowane w taki sposób, aby mogły objąć swoim zakresem całą zbiorowość osób z niepełnosprawnościami, niezależnie od rodzaju dysfunkcji, stopnia niepełnosprawności oraz źródła jej powstania. **Program skierowany jest zarówno do osób dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży z niepełnosprawnością. Ponadto program kieruje się także do rodzin osób z niepełnosprawnościami, gdyż ich zaangażowanie ma decydujące znaczenie dla rozwiązywania problemów tych osób.**

Realizatorami działań zdefiniowanych w Miejskim Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych są: Wydziały Urzędu Miasta Opolu, Miejskie Centrum Wspomagania Edukacji w Opolu, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, Miejski Zakład Komunikacyjny Spółka z o.o w Opolu, Miejski Zarząd Dróg w Opolu, placówki oświatowe, Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu, Fundacja Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu i inne organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu, Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Opolu oraz Koordynator ds. dostępności w Urzędzie Miasta Opolu i Biuro ds. Dostępności funkcjonujący przy Prezydencie Miasta Opolu. Cele operacyjne określone do realizacji w Miejskim Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych wyznaczają główne kierunki działań Miasta Opolu do realizacji na rzecz osób z niepełnosprawnościami:

2.2. WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI W MIEŚCIE OPOLU

Rehabilitacja społeczna

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w życiu społecznym. Przez uczestnictwo w życiu społecznym rozumie się możliwość pełnienia ról społecznych oraz pokonywanie barier w szczególności psychologicznych, architektonicznych, urbanistycznych, transportowych i w komunikowaniu się. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby z niepełnosprawnością,
- wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami z niepełnosprawnościami.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, finansowane są w głównie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Środki finansowe PFRON przekazywane są samorządowi na dany rok kalendarzowy. Wysokość środków przypadających dla miasta Opola wyliczana jest zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów

z dnia 13 maja 2003 roku w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym.

Środki przeznaczane są na dofinansowanie:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
- sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami;
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, przyznawane osobom z niepełnosprawnościami na podstawie odrębnych przepisów;
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami;
- usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika.

Tabela 25. Podział środków PFRON na zaopatrzenie osób z niepełnosprawnościami w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w latach 2021-2024

Lp.	Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zrealizowanych	Kwota realizacji zadania
1.	2021	468	449	810 429,00 zł
2.	2022	454	374	768 665,83 zł
3.	2023	508	330	902 904,06 zł
4.	2024	715	636	1 268 444,15 zł

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2021,2022,2023,2024

Tabela 26. Podział środków PFRON na dofinansowanie dla osób z niepełnosprawnościami likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w latach 2021-2024

Lp.	Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zrealizowanych	Kwota realizacji zadania
1.	2021	93	78	335 279,00 zł
2.	2022	87	76	358 069,00 zł
3.	2023	83	70	394 888,20 zł
4.	2024	96	77	496 498,80 zł

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2021, 2022, 2023, 2024 rok

Tabela 27. Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w latach 2021-2024

Lp.	Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zrealizowanych	Kwota realizacji zadania
1.	2021	10	6	59 878,00 zł
2.	2022	14	11	124 052,61 zł
3.	2023	9	8	131 063,06 zł
4.	2024	8	8	134 231,95 zł

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2021,2022,2023,2024 rok

Tabela 28. Dofinansowanie do uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2021-2024

Lp.	Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zrealizowanych	Kwota realizacji zadania
1.	2021	211	160	265 329,00 zł
2.	2022	170	131	257 064,00 zł
3.	2023	287	139	309 687,00 zł
4.	2024	259	166	397 363,36 zł

2.3. REHABILITACJA ZAWODOWA

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, definiuje rehabilitację zawodową jako działania mające na celu **ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkoleń zawodowych i systemu pośrednictwa pracy.**

Do osiągnięcia powyższego celu niezbędne jest:

- dokonanie oceny zdolności do pracy (przeprowadzanie badań lekarskich i psychologicznych oraz ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań);
- prowadzenie poradnictwa zawodowego;
- przygotowanie zawodowe uwzględniające perspektywy zatrudnienia;
- dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie;
- określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy.

Miasto Opole prowadzi rehabilitację zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez podległe jednostki organizacyjne oraz organizacje pozarządowe, w różnych formach, w tym poprzez:

- promocję zatrudniania osób z niepełnosprawnościami,
- kierowanie na staże,
- wsparcie finansowe w formie stypendium stażowego,
- kierowanie na szkolenia,
- udzielanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- refundację kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- tworzenie miejsc reintegracji społecznej i zawodowej,
- prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Ponadto mieszkańcy Opola mogą korzystać z działalności Zakładu Aktywności Zawodowej, prowadzonego w Opolu przez Fundację „DOM”.

Wiodącą jednostką realizującą zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami jest **Powiatowy Urząd Pracy (PUP) w Opolu**, który realizuje m.in. przepisy:

- ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

- ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (zmiana przepisów od 1 czerwca 2025 r.),
- i innych aktów prawnych w tym zakresie.

Osoba z niepełnosprawnością zarejestrowana w PUP, jako bezrobotna albo poszukująca pracy, niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo do korzystania z form pomocy na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia, przy czym wydatki finansowane w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych jako bezrobotne mogą być finansowane z Funduszu Pracy lub środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), a w odniesieniu do osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu ze środków PFRON.

W zakresie rehabilitacji zawodowej i aktywizacji osób z niepełnosprawnością, zarejestrowanych w PUP utworzono stanowisko dla doradcy do spraw zatrudnienia w celu zindywidualizowania pomocy dla danej osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy i lepszego rozpoznania jej potrzeb, predyspozycji i oczekiwań. Do osiągnięcia powyższego celu niezbędne jest m.in.:

- dokonanie oceny zdolności do pracy (przeprowadzanie badań lekarskich i psychologicznych oraz ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań);
- prowadzenie poradnictwa zawodowego;
- dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie;
- określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy.

Dane statystyczne dotyczące mieszkańców Miasta Opola z niepełnosprawnościami, korzystających ze wsparcia Powiatowego Urzędu Pracy, przedstawiają się następująco.

Tabela 29. Liczba osób z niepełnosprawnością - mieszkańców miasta Opola zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (bezrobotni i poszukujący pracy) oraz które uzyskały zatrudnienie

Rok	Liczba zarejestrowanych osób z niepełnosprawnością w Powiatowym Urzędzie Pracy (bezrobotni i poszukujący pracy)	Liczba osób z niepełnosprawnością, które uzyskały zatrudnienie
2021	209	106
2022	211	97
2023	225	105
2024	210	87

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Opolu

Podsumowując powyższe dane można zauważyć, że liczba osób z niepełnosprawnością, zarejestrowanych w PUP w Opolu jako bezrobotni i poszukujący pracy w latach 2022 - 2024r., utrzymywała się na względnie stałym poziomie – z nieznaczną tendencją wzrostową od 209 osób (w 2021 roku) do 225 osób (w 2023 roku), by zmaleć do 210 osób w 2024 roku.

Wśród bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola w 2024 roku były zarejestrowane 183 osoby z niepełnosprawnościami, co stanowiło około 8,2% wszystkich zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy mieszkańców Opola.

Tabela 30. Liczba osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu

Rok	Liczba bezrobotnych z niepełnosprawnościami (ogółem)	Kobiety	Mężczyźni	Według wieku				
				18-24	25-34	35-44	45-54	55 i więcej
2021	183	59	124	13	30	41	47	55
2022	195	64	131	13	18	43	57	64
2023	187	65	122	10	22	35	49	71
2024	183	76	107	11	15	37	48	72

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Opolu

Najliczniejszą grupę zarejestrowanych osób bezrobotnych z niepełnosprawnością stanowią osoby w wieku ponad 55 lat. W ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu odsetek tych osób wynosił w 2024 r. 39,3 % ogółu zarejestrowanych osób z niepełnosprawnością. Większość ogółu osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami, zarejestrowanych w PUP w Opolu, stanowią mężczyźni - w 2024 roku było to 58 % mężczyzn w stosunku do 42 % kobiet.

Tabela 31. Liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnością według wykształcenia

Wykształcenie	2021	2022	2023	2024
Wyższe	24	21	24	29
średnie zawodowe	35	34	32	32
średnie ogólnokształcące	22	19	14	18
zasadnicze zawodowe	55	61	49	51
Gimnazjalne	5	7	11	7
Podstawowe	42	53	57	46
Ogółem	183	195	187	183

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Opolu

Najliczniejszą grupę zarejestrowanych osób z niepełnosprawnością stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym. W ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy

w Opolu odsetek tych osób wynosił w 2024 roku odpowiednio 25,1 % i 28 % ogółu zarejestrowanych osób z niepełnosprawnością.

Tabela 32. Liczba osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu według stopnia niepełnosprawności

Stopień niepełnosprawności	2021	2022	2023	2024
Znaczny	0	1	1	4
Umiarkowany	63	68	64	62
Lekki	120	126	122	117
Ogółem	183	195	187	183

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Opolu

Najliczniejszą grupę zarejestrowanych osób z niepełnosprawnością stanowią osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności. W ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu odsetek tych osób wynosił w 2024 r. 63,9 % ogółu zarejestrowanych osób z niepełnosprawnością.

Działania realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami:

A. Staże i szkolenia dla osób z niepełnosprawnością

Celem głównym jest zwiększenie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością poprzez zdobycie praktycznego doświadczenia, podniesienie kwalifikacji oraz ułatwienie wejścia na rynek pracy. Stąd popularne są dwie formy wsparcia jak:

- **Staż zawodowy**, który umożliwia zdobycie praktycznych umiejętności w rzeczywistych warunkach pracy. Skierowane do osób bezrobotnych lub poszukujących pracy, z orzeczeniem o niepełnosprawności. Uczestnicy otrzymują stypendium stażowe;
- **Szkolenia**, które mają na celu podnoszenie kompetencji lub zdobywanie nowych kwalifikacji dostosowanych do potrzeb rynku pracy. Oferta jest dostosowana do potrzeb danej osoby z niepełnosprawnością. Działania te mogą być finansowane ze środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), Funduszu Pracy oraz Funduszy Europejskich. Formy aktywizacji zawodowej realizowane są we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Opolu.

B. Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osoby z niepełnosprawnością i refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osób z niepełnosprawnościami

Celem udzielania dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, finansowanych ze środków PFRON, FP czy środków unijnych oraz zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby z niepełnosprawnością jest aktywizacja zawodowa i społeczna oraz zwiększenie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością.

- **Dotacje** są jedną z form wsparcia osób z niepełnosprawnością, umożliwiającą im wejście lub powrót na rynek pracy co w znacznym stopniu zwiększa ich samodzielność, a także minimalizuje wykluczenie zawodowe i społeczne. Osoba z orzeczeniem o niepełnosprawności, zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, może uzyskać dotację ze środków PFRON w kwocie nie wyższej niż 6-krotność lub 15-krotność przeciętnego wynagrodzenia. Środki finansowe w postaci dotacji umożliwiają sfinansowanie niezbędnego wyposażenia potrzebnego do uruchomienia planowanego przedsięwzięcia bez konieczności uszczuplania własnego budżetu czy też zaciągania komercyjnego kredytu.
- **Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska osoby niepełnosprawnej** zarejestrowanej w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna albo poszukująca pracy, niepozostająca w zatrudnieniu, który może zostać przyznany Pracodawcy ze środków PFRON. Refundacja obejmuje udokumentowane koszty zakupu lub wytworzenia wyposażenia stanowiska pracy, na którym będzie wykonywać pracę osoba z niepełnosprawnością. Przy rozpatrywaniu wniosku Pracodawcy, Powiatowy Urząd Pracy ma obowiązek brać pod uwagę:
 - o potrzeby lokalnego rynku pracy;
 - o liczbę osób z niepełnosprawnością o określonych kwalifikacjach, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne albo poszukujące pracy;
 - o koszty wyposażenia stanowiska pracy;
 - o wkład pracodawcy w wyposażenie tworzonego miejsca pracy.

Dodatkowym warunkiem refundacji jest uzyskanie, wydanej na wniosek starosty (w imieniu, którego działa Dyrektor PUP) pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy odpowiednio o przystosowaniu do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby zatrudnionej na wyposażonym stanowisku pracy lub o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku.

C. Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych

W ramach ww. działań osobom z orzecznym stopniem niepełnosprawności prowadzono:

- **indywidualne porady zawodowe**, w ramach których wspierano klientów w rozwiązywaniu ich problemów zawodowych, dotyczących głównie wyboru/zmiany zawodu oraz doboru kierunku szkolenia/kształcenia, a także doboru najodpowiedniejszych form wsparcia realizowanych przez Urząd Pracy w Opolu. Ponadto motywowano do działania, monitorowano postępy w realizacji zaplanowanych działań zawodowych. Proces podejmowania decyzji zawodowych przez klientów wspierany był dostarczaniem przez doradcę zawodowego potrzebnych **informacji zawodowych**,
- **grupowe porady zawodowe** skoncentrowane na kompetencjach osobistych ułatwiających uzyskanie zatrudnienia **oraz informacje zawodowe**, w ramach których osoby

zainteresowany uzyskały informację o wszystkich formach wsparcia realizowanych przez urząd pracy, zasadach ubiegania się o dotację, prawach i obowiązkach wynikających z posiadanego orzeczenia i inne.

D. Promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami

W ramach tego działania PUP w Opolu współorganizuje i uczestniczy w różnorodnych działaniach promujących wśród pracodawców zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami.

Miejscem, które w sposób szczególny wspiera rozwój zawodowy osób z niepełnosprawnościami w Mieście Opolu jest **Centrum Re-Start** przy ul. Sienkiewicza 29. Pracownia powstała z inicjatywy Klubu Integracji Społecznej oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu w ramach projektu „Centrum Re-Start – kompleksowy program reintegracji społeczno-zawodowej w Opolu”. Działalność Centrum służy rozwijaniu umiejętności społecznych i zawodowych osób bezrobotnych, w tym z niepełnosprawnościami, a wyposażone pracownie – krawiecka, stolarsko-tapicerska oraz remontowo-budowlana, dają uczestnikom możliwość rozwijania swoich zawodowych kompetencji przy stałym wsparciu wykwalifikowanych specjalistów oraz pracowników socjalnych.

2.4. POZOSTAŁE DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI FINANSOWANE

ZE ŚRODKÓW PAŃSTWOWEGO FUNDUSZU REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

REALIZOWANE PRZEZ MIASTO OPOLE

A. Program „Aktywny Samorząd”

Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

W dniu 30 kwietnia 2018 r. pomiędzy Miastem Opole, a Opolskim Oddziałem Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zawarto umowę w sprawie kontynuacji realizowanego od 2012r. pilotażowego programu „Aktywny samorząd”. Każdego roku podpisany jest aneks do umowy określający wysokość środków przyznawanych przez Fundusz na dany rok jego realizacji.

Celem Programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. W ramach zadania realizowane są dwa Moduły:

Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:

Obszar A - likwidacja bariery transportowej:

- zadanie 1 - pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- zadanie 2 - pomoc w pozyskaniu prawa jazdy kategorii B.

Obszar B - likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym:

- zadanie 1, 3 i 4 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
- zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania.

Obszar C – likwidacja bariery w poruszaniu się:

- zadanie 1 - pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- zadanie 2 - pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- zadanie 3 - pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości,
- zadanie 4 - pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego.

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej

Wnioskodawcy poprzez zapewnienie opieki dla dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką - dziennego opiekuna, niani, lub w ramach klubu dziecięcego, punktu przedszkolnego, zespołu wychowania przedszkolnego.

Obszar E – pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej

Adresowana do osób, które korzystają z koncentratora tlenu lub respiratora w ramach świadczenia udzielanego przez ośrodek domowego leczenia tlenem lub ośrodek wentylacji domowej.

Moduł II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym

Ten moduł ma na celu pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, pobierających naukę w szkole policealnej, kolegium, szkole wyższej.

Program „Wyrównywania różnic między regionami”

Celem strategicznym programu jest **wyrównywanie** szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej poprzez:

1. obszar A – zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych;
2. obszar B – likwidację barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych,

- w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
3. obszar C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych;
 4. obszar D – likwidację barier transportowych;
 5. obszar E – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
 6. obszar F – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej (obecnie także środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej);
 7. obszar G – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Program „Samodzielność -Aktywność-Mobilność!” - Mieszkanie dla absolwenta

Celem programu jest wzrost niezależności Beneficjentów programu oraz ułatwienie im aktywności zawodowej i społecznej poprzez zapewnienie samodzielnego mieszkania spełniającego indywidualne kryterium dostępności osoby z niepełnosprawnością. Program skierowany jest do pełnoletnich absolwentów, którzy w ciągu ostatnich 3 lat ukończyli edukację. W ramach programu Beneficjent programu może skorzystać z dofinansowania do kosztów wynajmu mieszkania lub domu, wymienionych w umowie najmu, na okres poszukiwania pracy i rozpoczęcia zatrudnienia do 60 miesięcy. Wysokość dofinansowania zależy od lokalizacji wynajmowanego mieszkania.

Program „Samodzielność -Aktywność-Mobilność!” – Dostępne mieszkanie

Celem Programu jest wzrost niezależności beneficjentów oraz ułatwienie im aktywności zawodowej i społecznej poprzez zapewnienie mieszkania wolnego od barier architektonicznych, jako podstawy samodzielnego realizowania planów zawodowych i społecznych. W ramach programu osoba z niepełnosprawnością poruszająca się na wózku inwalidzkim może uzyskać dopłatę do zamiany mieszkania z barierami architektonicznymi na mieszkanie pozbawione barier, znajdujące się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku do poziomu 0 przed budynkiem. Wysokość dofinansowania stanowi różnicę pomiędzy ceną mieszkania nabywanego i sprzedawanego. PFRON publikuje kwartalne wartości maksymalnej kwoty dofinansowania w danym roku, w którym realizowany jest program.

Dofinansowanie do usług tłumacza języka migowego lub tłumacza -przewodnika”

Usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika może wykonywać osoba, która jest tłumaczem przysięgłym, zarejestrowana przez Wojewodę, która prowadzi działalność gospodarczą. Tłumacza wskazuje osoba z niepełnosprawnością.

2.5. ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Dostępność

Do polskiego porządku prawnego weszła nowa, przełomowa ustawa z dnia 19 lipca 2019r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (UZD). Stwarza ona ramy prawno-organizacyjne do urzeczywistnienia idei dostępności w naszym kraju, nakładając na wszystkie podmioty publiczne obowiązek zapewnienia dostępności w aspekcie architektonicznym, cyfrowym i informacyjno – komunikacyjnym.

Zgodnie z art. 2 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami dostępność jest definiowana jako – dostępność architektoniczna, cyfrowa oraz informacyjno-komunikacyjną, co najmniej w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6, będącą wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia.

Dostępność została również zdefiniowana w art. 9 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych - Aby umożliwić osobom z niepełnosprawnościami niezależne życie i pełny udział we wszystkich sferach życia, Państwa Strony podejmą odpowiednie środki w celu zapewnienia im, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują:

1. w zakresie dostępności architektonicznej:
 - a. zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
 - b. instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
 - c. zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
 - d. zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
 - e. zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób,
2. w zakresie dostępności cyfrowej – wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.
3. w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:

- a. obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
- b. instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,
- c. zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
- d. zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Na dostępność architektoniczną składają się wszystkie elementy, które tworzą daną przestrzeń. To one wpływają na łatwość poruszania się po niej. Nie jest to tylko wewnątrz budynku, ale też m.in. jego otoczenie.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna to jasny i zrozumiały dla wszystkich sposób przekazywania informacji. Wśród odbiorców informacji mogą być osoby z niepełnosprawnościami, na przykład wzroku lub słuchu, jak również osoby o ograniczonych możliwościach poznawczych.

Dostępność cyfrowa zapewnia, że strony internetowe, aplikacje i inne technologie cyfrowe są łatwe do używania przez wszystkich ludzi, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Każdy, niezależnie od swoich możliwości, może korzystać z tych technologii bez przeszkód.

Osoby ze szczególnymi potrzebami

W myśl UZD: osoba ze szczególnymi potrzebami to nie tylko osoba z niepełnosprawnościami to: „osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znalazła, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami”.

Do grona osób ze szczególnymi potrzebami można zaliczyć m.in.:

1. osoby z niepełnosprawnościami,
2. osoby niewidome i niedowidzące,
3. osoby G/głuche i słabosłyszące,
4. osoby z niepełnosprawnością intelektualną, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego,
5. osoby starsze,
6. osoby ze złamaną kończyną,
7. kobiety w ciąży,
8. rodzica z małym dzieckiem,

9. osobę z ciężkim bagażem,
 10. uchodźców, obcokrajowców
 11. osoby, które w danej chwili pozbawione są wsparcia (technologii asystujących) itp.
 12. osoby po urazach, w trakcie rekonwalescencji, w trakcie farmakoterapii.
- (powyższa lista nigdy nie będzie kompletna).

Biuro ds. Dostępności

W Urzędzie Miasta Opola od lutego 2024 r. funkcjonuje **Biuro ds. Dostępności (BD)**. Głównym zadaniem Biura jest zwiększanie dostępności Miasta Opola dla wszystkich w tym dla osób z dodatkowymi potrzebami np. z różnymi niepełnosprawnościami. Celem działalności Biura jest tworzenie i wdrażanie działań na rzecz pełnego uczestnictwa osób ze szczególnymi potrzebami w przestrzeni Miasta. Działania dzielone są na te kierowane bezpośrednio do osób ze szczególnymi potrzebami i ich otoczenia oraz mające na celu tworzenie przyjaznej infrastruktury, aby osoby te mogły swobodnie i niezależnie funkcjonować w środowisku społecznym.

Koordynator Dostępności

Koordynatorzy Dostępności funkcjonują od września 2020 r., zgodnie z obowiązkiem jaki wynika z ustawy o dostępności. Osoby powołane do tej funkcji odpowiadają za szeroko rozumianą dostępność w kontekście osób ze zróżnicowanymi potrzebami. To stanowisko, którego zadaniem jest przede wszystkim wysokopoziomowe zarządzanie rozwiązaniami z zakresu zwiększania dostępności, a w szczególności koordynowanie działań w tym kierunku. Do obowiązków osób pracujących w tym zawodzie należy również raportowanie i monitorowanie zadań związanych z dostępnością.

Prezydent Miasta Opola wyznaczył **Koordynatora ds. dostępności w Urzędzie Miasta Opola**. Koordynator dostępności odpowiada między innymi za wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez Urząd Miasta Opola oraz monitorowanie zapewnienia przez ten Urząd dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Ponadto koordynator sporządza plan działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Urzędzie Miasta Opola.

Zadania szczegółowe Biura i Koordynatora:

1. realizacja zadań służących zapewnieniu dostępności zgodnie z wymaganiami określonymi w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
 2. monitorowanie działalności Urzędu Miasta Opola w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
 3. podejmowanie działań prowadzących do zwiększania dostępności Urzędu Miasta Opola dla osób ze szczególnymi potrzebami,
-

4. wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez Urząd Miasta Opola,
5. przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
6. prowadzenie działań na rzecz promocji dostępności,
7. rozpatrywanie wniosków o zapewnienie dostępności,
8. współdziałanie z komórkami organizacyjnymi Urzędu i miejskimi jednostkami organizacyjnymi w zakresie zadań, o których mowa w pkt. 1-8.

Zespół ds. Dostępności

Ponadto Prezydent Miasta Opola powołał **zespół ds. dostępności**, którego zadaniem jest:

1. współpraca z koordynatorem do spraw dostępności w zakresie realizacji zadań zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
2. współpraca z koordynatorem do spraw dostępności w zakresie realizacji zadań w obszarze dostępności świadczonych usług tj.:
 - a. zapewnienie równości szans i niedyskryminacji w kontakcie z urzędnikiem,
 - b. zapewnienie optymalnego, dla osoby korzystającej z usługi, sposobu komunikowania się z uwzględnieniem środków wspomagających komunikowanie się,
 - c. analiza komunikatów dostępnych na stronach internetowych pod kątem ich dostępności i zrozumienia przez wszystkich,
 - d. wyposażenie urzędników w wiedzę niezbędną w kontakcie z osobami o różnego rodzaju potrzebach wynikających z niepełnosprawności.
3. współpraca z koordynatorem do spraw dostępności przy monitorowaniu zadań związanych z wdrożeniem planu działania w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
4. przedstawianie propozycji zmian i opiniowanie aktów prawnych i innych dokumentów dotyczących zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
5. prowadzenie działań na rzecz promocji dostępności,
6. współpraca z koordynatorem ds. dostępności przy prowadzeniu analiz i opracowań oraz określanie wytycznych w obszarze zapewniania dostępności.

Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Urzędzie Miasta Opola na lata 2025 – 2028

Na podstawie art. 14 w związku z art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przyjęty został **Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Urzędzie Miasta Opola na lata 2025 – 2028**.

W Planie określiliśmy kierunki działań Urzędu Miasta Opola oraz Miejskich Jednostek Organizacyjnych w zakresie poprawy dostępności w czterech wymiarach: architektonicznym, cyfrowym, informacyjno-komunikacyjnym oraz w zakresie innych działań w obszarze dostępności.

Dokument systematyzuje oraz gromadzi informacje o planowanych do podjęcia działaniach jakie mają prowadzić do zapewniania możliwie najwyższego poziomu dostępności usług świadczonych dla mieszkańców. Plan wskazuje na działania, których realizacja przyczyni się do podwyższenia poziomu dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej oraz cyfrowej. Dostępne budynki, usprawnienia obsługi mieszkańców, otwarte na obsługę osób ze szczególnymi potrzebami podejście pracowników Urzędu oraz Miejskich Jednostek Organizacyjnych - to plan, który w sposób priorytetowy będzie realizowany przez najbliższe lata.

Będziemy wspólnie dążyć do wyrównania szans oraz dostępu wszystkich mieszkańców naszego Miasta w tym osób ze szczególnymi potrzebami do otoczenia fizycznego, społecznego, kulturalnego, rekreacji, wypoczynku, sportu, opieki zdrowotnej, edukacji, pracy, transportu, informacji i środków komunikacji m.in. poprzez:

1. projektowanie przestrzeni oraz tworzenie produktów i usług uwzględniających potrzeby zróżnicowanych wiekowo grup mieszkańców w tym osób ze szczególnymi potrzebami,
2. likwidację barier architektonicznych i modernizację budynków,
3. edukację społeczną w obszarze dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno – komunikacyjnej w tym organizację kampanii społecznych, szkoleń, warsztatów czy konferencji,
4. sieciowanie i budowanie partnerstwa na rzecz dostępności w Mieście Opolu. Chcemy, by idea zapewnienia dostępności była realizowana wspólnie, w jak najszerszym gronie. Będziemy w tym zakresie współpracować z organizacjami pozarządowymi, środowiskiem reprezentującym m.in. osoby z niepełnosprawnościami, seniorów, a także z uczelniami wyższymi,
5. promocję i realizację działań na rzecz poprawy dostępności miasta – przestrzeni publicznych, budynków i usług,
6. realizację działań w obszarze dostępności informacyjno – komunikacyjnej w tym: wdrożenie standardów stosowania prostego języka w Urzędzie Miasta Opola oraz w Miejskich Jednostkach Organizacyjnych, zakup urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących,
7. realizację działań w obszarze dostępności cyfrowej dzięki, której z serwisów internetowych i aplikacji mobilnych będą mogły w pełni korzystać osoby ze szczególnymi potrzebami. Zwiększymy dostępność cyfrową m.in. dla osób g/Głuchych i z dysfunkcją wzroku m.in. poprzez tworzenie materiałów graficznych, multimedialnych oraz audiowizualnych z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego,
8. rozwój usług społecznych dedykowanych osobom ze szczególnymi potrzebami,
9. wdrożenie Strategii Dostępności dla Miasta Opola.
10. uruchomienie platformy internetowej, na której osoby ze szczególnymi potrzebami z Miasta Opola znajdą kompleksowe informacje na temat przysługujących im praw i udogodnień.

Realizacja tych zadań ma na celu poprawę dostępności Miasta Opoli i podniesienie jakości obsługi mieszkańców, zwłaszcza osób mających szczególne potrzeby w myśl zapisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Wyżej wymienione działania będziemy wprowadzać w oparciu o wdrożone w 2025 r. „Standardy Dostępności w Samorządzie”. Standardy Dostępności w Samorządzie to dokument zawierający zestaw wskazówek, wytycznych i dobrych praktyk dotyczących zapewniania lub poprawy dostępności usług publicznych świadczonych przez samorząd terytorialny. Dostępność miast w różnych skalach przestrzennych odgrywa coraz większe znaczenie. Wciąż jest wiele do zrobienia w tym obszarze. Dlatego też jako Miasto Opole będziemy promować i realizować działania na rzecz poprawy dostępności – m.in. przestrzeni publicznych i budynków. Wprowadzanie rozwiązań dostępnościowych w zakresie usług i przestrzeni podmiotu to proces długofalowy, rozłożony na lata. Szczególnym wyzwaniem w najbliższych latach będzie tworzenie warunków do tego, aby Miasto było przygotowane na zmieniającą się rzeczywistość. To z czym będziemy musieli się w dłuższym horyzoncie zmierzyć to przede wszystkim zmiana struktury potrzeb, a także projektowanie rozwiązań, produktów, usług wynikających i uwzględniających potrzeby dorastającego oraz starzejącego się społeczeństwa. Osiągnięcie sukcesu w tym obszarze wymaga szeregu skoordynowanych działań, praktycznie w każdej sferze życia Miasta.

2.6. WSPARCIE ŚRODOWISKOWE

Osoby z zaburzeniami psychicznymi, w tym z niepełnosprawnością intelektualną, chorobą psychiczną i innymi zaburzeniami czynności psychicznych, które wymagają pomocy w codziennym funkcjonowaniu, mogą korzystać z dziennych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu jest przeznaczony dla 84 osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, w tym:

- osób przewlekłe psychicznie chorych – Typ A – 30 miejsc (w budynku przy ul. Dambonia 3);
- osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, jeżeli jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne – Typ B – 30 miejsc (w budynku przy ul. Dambonia 3);
- osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej są zaliczane do zaburzeń psychicznych, z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych, w tym osób z chorobami typu otępiennego – Typ C – 24 miejsca (w budynku przy ul. Stońskiego 8).

Tabela 33. Liczba osób korzystających z usług Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu

Rok	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających z pobytu
2021	90	112
2022	90	110
2023	84	109
2024	84	113

Środowiskowy Dom Samopomocy w Opolu przy ul. Mielęckiego 4 prowadzony jest przez **Fundację „Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym”** i wspiera 40 osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, gdy występują jednocześnie inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne (typ B).

Środowiskowe domy samopomocy działają w trybie dziennym od poniedziałku do piątku. Do usług realizowanych w tych placówkach należą m.in.: treningi funkcjonowania w codziennym życiu, treningi umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, treningi umiejętności komunikacyjnych, treningi umiejętności spędzania czasu wolnego, poradnictwo i wsparcie psychologiczne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, w tym towarzyszenie uczestnikowi w trakcie ich załatwiania, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, niezbędna opieka, terapia ruchowa, ciepły posiłek oraz inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie miasta Opolu przy **Fundacji „Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym”** działa Warsztat Terapii Zajęciowej dla 35 osób. Głównym zadaniem Warsztatu jest prowadzenie kompleksowej rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przygotowanie osób niepełnosprawnych do samodzielnego życia i podjęcia pracy zawodowej.

Podstawową formą przygotowania zawodowego jest nauczenie uczestników WTZ wykonywania prostych lub specjalistycznych czynności, które mogą stanowić zakres obowiązków zawodowych kandydata do zatrudnienia. W trakcie zajęć kształtuje się uniwersalne i pożądane umiejętności i cechy osobowe potencjalnego pracownika tj. samodzielność, punktualność, odpowiedzialność, wytrwałość, terminowość.

Rozwijanie umiejętności w ramach WTZ odbywa się poprzez udział w zajęciach w 6 pracowniach:

- gospodarstwa domowego,

- plastyczno-ceramicznej,
- technicznej,
- umiejętności zawodowych,
- artystycznej,
- krawieckiej.

Działania Warsztatu Terapii Zajęciowej podejmowane w ramach obszaru rehabilitacji społecznej ukierunkowane są na kształtowanie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji ze społeczeństwem, włączeniu uczestników we wszystkie przejawy życia społecznego, motywujących do udziału w kulturze, rekreacji, aktywnego spędzania czasu wolnego. Natomiast działania podejmowane w ramach obszaru rehabilitacji zawodowej ukierunkowane są na rozwijanie psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, uczestnictwo w aktywizacji zawodowej i szkoleniu, z uwzględnieniem perspektywy zatrudnienia. Zadania Warsztatu realizowane są również w formie praktyk zawodowych organizowanych zarówno na terenie Warsztatu Terapii Zajęciowej jak i poza placówką.

Dofinansowanie działalności WTZ Fundacji DOM ze środków PFRON wynosi 90% ogólnych kosztów działalności, natomiast 10% finansuje Miasto Opole.

Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa”

Od 2021 roku mieszkańcy Opola mają możliwość skorzystania z całodobowej usługi opieki wytchnieniowej w ramach rządowego programu pn. „Opieka wytchnieniowa”, finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Program kierowany jest do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

- dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- osobami posiadającymi:
 - a) orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) albo
 - b) orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności

– poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej.

Wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę osobami z niepełnosprawnością ma na celu umożliwienie uzyskania doraźnej, czasowej pomocy i odciążenie od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki nad osobą z niepełnosprawnością przez zapewnienie czasowego zastępstwa, w tym zakresie. Dzięki temu wsparciu, osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki nad osobą z niepełnosprawnością mogą dysponować czasem, który mogą przeznaczyć m. in. na załatwienie niezbędnych spraw. Usługi opieki wytchnieniowej mogą służyć

również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy członkowie rodzin lub opiekunowie z różnych powodów nie mogą wykonywać swoich obowiązków.

Wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie świadczenia usług opieki wytchnieniowej, realizowane jest:

- w formie pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej;
- w formie pobytu całodobowego.

Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w latach 2021-2024 r. z podziałem na formy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 34. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w 2021 r. z podziałem na formy

Lp.	Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w 2021 r. z podziałem na formy:	Liczba osób	Liczba godzin/dni	Środki finansowe
1	<i>Pobyt dzienny</i>	15 osób niepełnosprawnych w tym: 5 dzieci, 10 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	2400 h	97 920,00 zł - środki Funduszu Solidarnościowego + 7000 zł - środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na koordynację zadania (koszty administracyjne)
2	<i>Specjalistyczne poradnictwo</i>	15 członków rodzin lub opiekunów w tym: 8 członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami o znacznym stopniu niepełnosprawności, 7 członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności	300 h	30 600,00 zł - środki Funduszu Solidarnościowego + 2800 zł - środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na koordynację zadania (koszty administracyjne)
3	<i>Pobyt całodobowy</i>	15 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	210 dni	63 000,00 zł (środki Funduszu Solidarnościowego)

Tabela 35. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w 2022 r. z podziałem na formy

Lp.	Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w 2022 r. z podziałem na formy:	Liczba osób	Liczba godzin/dni	Środki finansowe
1	<i>Pobyt dzienny</i>	58 osób niepełnosprawnych w tym: 13 dzieci, 45 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	12 087 h	489 600,00 zł - środki Funduszu Solidarnościowego + 10 000 zł - środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na

				koordynację zadania (koszty administracyjne)
2	Pobyt całodobowy	15 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	207 dni	76 590,00 zł (środki Funduszu Solidarnościowego)

Tabela 36. Realizacja Programu „Opieka wychnieniowa” w 2023 r. z podziałem na formy

Lp.	Realizacja Programu „Opieka wychnieniowa” w 2023 r. z podziałem na formy:	Liczba osób	Liczba godzin/dni	Środki finansowe
1	Pobyt dzienny	54 osób niepełnosprawnych w tym: 11 dzieci, 43 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	12 000 h	489 600 zł - środki Funduszu Solidarnościowego + 10 000 zł - środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na koordynację zadania (koszty administracyjne)
2	Pobyt całodobowy	20 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	266 dni	119 700 zł (środki Funduszu Solidarnościowego).

Tabela 37. Realizacja Programu „Opieka wychnieniowa” w 2024 r. z podziałem na formy

Lp.	Realizacja Programu „Opieka wychnieniowa” w 2024 r. z podziałem na formy:	Liczba osób	Liczba godzin /dni	Środki finansowe
1.	Pobyt dzienny	42 osoby niepełnosprawne w tym: 10 dzieci, 32 osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	9600	480 000 zł - środki Funduszu Solidarnościowego + 20 000 zł - środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na koordynację zadania (koszty administracyjne)
2.	Pobyt całodobowy	19 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	266 dni	106 400 zł (środki Funduszu Solidarnościowego).

Realizacja Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”

Ważnym elementem polityki społecznej w Mieście Opolu jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnością asystentury. W ramach wsparcia w tym zakresie w Mieście Opolu od 2021 roku realizowane jest **program rządowy pn. „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”**.

Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” ma na celu zapewnienie dostępności do usługi asystenta, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych. Celem rozpowszechniania usług asystenta jest zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na prowadzenie bardziej samodzielnej i aktywnego życia. Świadczenie usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, ma na celu pomoc uczestnikom w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym dla:

- dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o niepełnosprawności:
 - a) o stopniu znacznym lub
 - b) o stopniu umiarkowanym albo
 - c) traktowane na równi do wymienionych w lit. a i b.

Zadanie realizowane było w formie zapewnienia usług asystenta osobistego polegających na pomocy asystenta osobom niepełnosprawnym (beneficjentom) w takich czynnościach jak:

- wykonywaniu czynności dnia codziennego dla uczestnika Programu;
- wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem Programu w wybrane przez uczestnika miejsca;
- załatwianiu spraw urzędowych;
- korzystaniu z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy);
- zaprowadzaniu dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do placówki oświatowej lub przyprowadzaniu ich z niej.

Głównym celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Program realizowany jest poprzez dążenie do poprawy funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w jej środowisku, zwiększenie możliwości zaspokajania jej potrzeb oraz włączenie jej w życie społeczne. Zadanie realizowane jest w formie zapewnienia usług asystenta osobistego polegających na pomocy asystenta osobom z niepełnosprawnością (beneficjentom) w takich czynnościach jak:

- wykonywaniu czynności dnia codziennego dla uczestnika Programu;
- wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem Programu w wybrane przez uczestnika miejsca;
- załatwianiu spraw urzędowych;
- uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w wydarzeniach społecznych, rozrywkowych lub sportowych oraz korzystaniu z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki,

- wystawy);
- zaprowadzaniu dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do placówki oświatowej lub przyprawdzaniu ich z niej.

Tabela 38. Realizacja Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” w latach 2021-2024r.

Realizacja Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” (rok)	Łączna liczba osób z niepełnosprawnością, którym przyznano usługi asystenta	Ogólna liczba wykonanych godzin usług asystenta dla osób	Środki finansowe
2021 r.	26 osób z niepełnosprawnością w tym: 9 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, 17 dzieci w wieku do 16 r. życia spełniających zapisy Programu	4 616,50 godzin	197 920,64 zł w tym: 190 920,64 zł środki Funduszu Solidarnościowego + 7 000 zł środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na koordynację zadania (koszty administracyjne)
2022 r.	103 osoby z niepełnosprawnością w tym: 11 osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, 65 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, 27 dzieci w wieku do 16 r. życia spełniających zapisy Programu.	34 304 godziny	1 482 272 zł w tym: 1 462 272 zł środki Funduszu Solidarnościowego + 20 000 zł środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na koordynację zadania (koszty administracyjne)
2023 r.	129 osób z niepełnosprawnością w tym: 14 osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, 88 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (w tym z niepełnosprawnością sprzężoną), 26 dzieci w wieku do 16 r. życia spełniających zapisy Programu.	58 029 godzin	2 466 525,00 zł w tym: 2 436 525,00 zł środki Funduszu Solidarnościowego + 30 000 zł środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na koordynację zadania (koszty administracyjne)

2024 r.	150 osób z niepełnosprawnością w tym: 10 osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, 114 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (w tym z niepełnosprawnością sprzężoną), 26 dzieci w wieku do 16 r. życia spełniających zapisy Programu.	33 270 godzin	1 789 665,24 zł w tym: 1 759 665,24 zł środki Funduszu Solidarnościowego + 30 000 zł środki finansowe Miasta Opola przeznaczone na koordynację zadania (koszty administracyjne)
----------------	---	------------------	--

Źródło: Dane z MOPR w Opolu

Tworzenie warunków pełnej dostępności do usług opiekuńczych

Zapewnienie usług opiekuńczych osobie, która wymaga pomocy osób drugih, samotnej, pozbawionej pomocy innych osób (również rodziny) w miejscu jej zamieszkania, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, jest zadaniem obowiązkowym gminy. Taka pomoc może być również przyznawana osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina nie jest w stanie jej udzielić.

Realizacja tego świadczenia umożliwia przede wszystkim osobom starszym, schorowanym, z niepełnosprawnościami pozostanie w swoim środowisku zamieszkania i jest ważnym narzędziem deinsytucjonalizacji w pomocy społecznej.

Tabela 39. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2020-2024

rok	2020	2021	2022	2023	2024
liczba osób	449	419	389	360	325

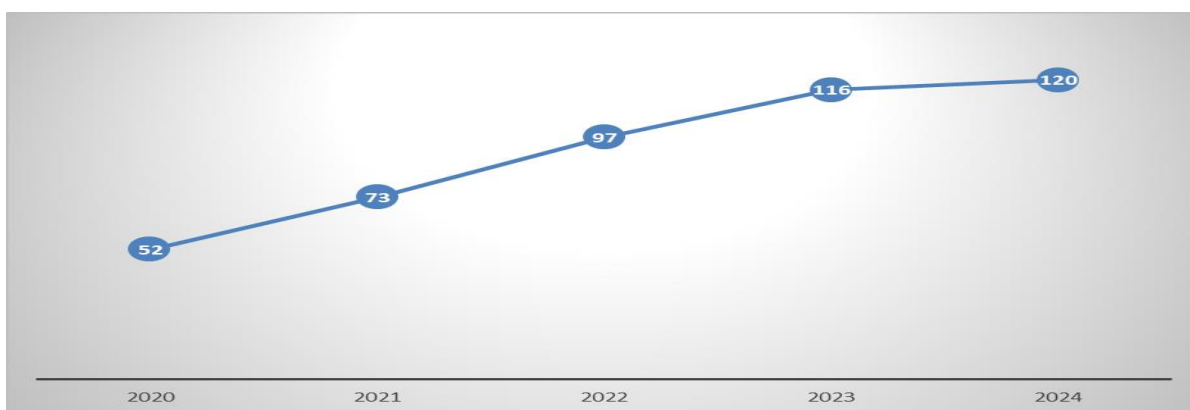
„Świadczenie usług transportu specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych – mieszkańców Miasta Opola mających trudności w poruszaniu się”

Od 2007 roku w Mieście Opolu ze środków budżetu Miasta Opola świadczone są **usługi transportowe dla osób niepełnosprawnych mających trudności w poruszaniu się**. Realizowana w Mieście Opolu usługa wykracza poza obowiązkowe zadania gminy. Mieści się natomiast w zadaniach powiatu, o których mowa art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym. Usługa jest realizowana poprzez podmioty zewnętrzne wyłaniane w drodze przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych. Samochody przystosowane są do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym na wózkach inwalidzkich. Osoby niepełnosprawne korzystające z usługi dowożone są do pracy, na rehabilitację, uczelnię, do centrum handlowych, restauracji, na spotkanie ze znajomymi itp.

W latach 2023-2024 usługa transportowa była świadczona pięcioma pojazdami przystosowanymi do przewozu osób z niepełnosprawnościami, w tym osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Osoby dowożone były m.in. do pracy, na uczelnię, rehabilitację, sklepów, restauracji, kina. W dni robocze tj.: od poniedziałku do piątku w godz. od 6:00 do 18: 00 usługę świadczyło 5 pojazdów. Natomiast w godz. od 18:00 do 22:00 usługę świadczyły 2 pojazdy. W dni ustawowo wolne od pracy i soboty w godz. od 8:00 do 20:00 usługę świadczył 1 pojazd.

Realizację zadania w latach 2020 - 2024 obrazują szczegółowo wykres 15 i 16 oraz tabela 40.

Wykres 15. Średnia miesięczna liczba osób korzystających z usługi transportu specjalistycznego dla osób z niepełnosprawnościami– mieszkańców miasta Opola w latach 2020-2024

Wykres16. Liczba kursów wykonanych w ramach usługi transportu specjalistycznego dla osób z niepełnosprawnościami mieszkańców miasta Opola w latach 2020-2024

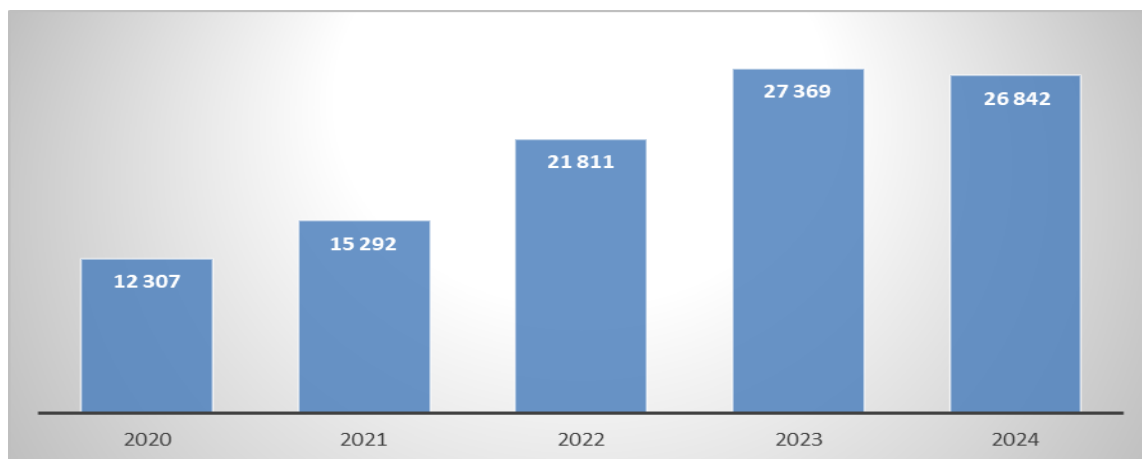

Tabela 40. Kwota przeznaczona na realizację zadania w latach 2020-2024

Lata	2020	2021	2022	2023	2024
Kwota	593 775	591 675	707 095	704 405	1 099 200

3. POLITYKA SENIORALNA

Polityka senioralna

Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest stały wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w ogólnej populacji. Zjawisko to nazywane **starzejącym się społeczeństwem** ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Z danych statystycznych wynika, że na dzień 30 czerwca 2025 r. odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w Mieście Opolu wyniósł 26,4 % populacji, co oznacza, że co czwarty mieszkaniec Miasta jest osobą w wieku emerytalnym. Udział tej części społeczeństwa w Opolu jest większy niż w całym województwie opolskim o 1,1 pp i o 2,5 pp większy niż średnia krajowa.

Poniższa tabela przedstawia udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni prawie 7 lat, tj. 31.12.2019-30.06.2025.

Tabela 41. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (30.06.)
	w % ogółem						
M. Opole	25,4	24,9	25,2	25,5	25,9	26,3	26,4
Woj. opolskie	22,7	23,0	23,5	23,9	24,5	25,1	25,3
Polska	21,9	22,2	22,5	22,9	23,3	23,8	23,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wśród mieszkańców Miasta w wieku senioralnym występują znaczące dysproporcje względem płci. Zgodnie z pozyskanymi danymi statystycznymi, według stanu na dzień 30 czerwca 2025 r., kobiety stanowią zdecydowaną większość osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących Miasto Opole, tj. **65,6%**, natomiast mężczyźni pozostałe **34,4%**. Poniższa tabela przedstawia udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni prawie 7 lat, tj. 31.12.2019-30.06.2025.

Tabela 42. Udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (30.06.)
	Stan w dniu 31.12.						
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym - ogółem	32492	31791	31979	32308	32665	32988	33094
Udział mężczyzn w wieku poprodukcyjnym	32,9	33,0	33,4	33,7	34,1	34,3	34,4
Udział kobiet w wieku poprodukcyjnym	67,1	67	66,6	66,3	65,9	65,7	65,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Część ogólnej grupy seniorów w Mieście Opolu stanowią tzn. *sędziwi starcy*, czyli osoby w wieku 80 lat i więcej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 roku Miasto Opole zamieszkiwało 6717 takich osób, a ich grupa stanowiła 5,2% ogólnej liczby ludności. Z roku na rok można zaobserwować zwiększanie się liczby oraz udziału sędziwych starców w całej populacji Miasta, którzy w połowie 2025 roku stanowili 5,4%. Przedstawiona w poniższej tabeli tendencja wskazuje na potrzebę budowania systemu wsparcia i pomocy dla osób starszych, w szczególności w zakresie opieki medycznej i usług opiekuńczych w celu zachowania sprawności osób starszych w lokalnym środowisku.

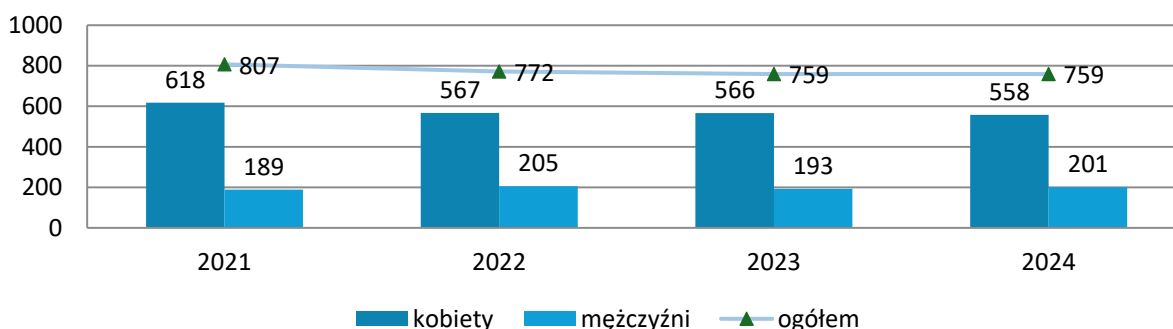
Tabela 43. Ludność w wieku 80 lat i więcej

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (30.06.)
	Stan w dniu 31.12.						
Liczba ludności w wieku 80 lat i więcej	6717	6402	6415	6517	6598	6763	6845
Udział osób w wieku 80 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności	5,2	5,0	5,1	5,2	5,2	5,4	5,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W 2024 roku z pomocy i wsparcia finansowego z pomocy społecznej skorzystało 759 osób w wieku poprodukcyjnym, a zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 558, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 201.

Wykres 17. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023, 2024 rok

W Opolu osoby starsze są ważnym partnerem władz samorządowych. Aktywnie uczestniczą w opracowaniu i realizacji polityki rozwoju miasta, w tym polityki senioralnej. Program Polityki Senioralnej miasta Opola na lata 2026-2030 „Opole wspiera seniorów” jest głównym dokumentem ujmującym w sposób kompleksowy kwestie senioralne. Polityka senioralna Miasta to skoordynowany system działań, realizowanych we współpracy ze środowiskiem lokalnym, którego celem jest samodzielne i godne życie starszych mieszkańców miasta. Bezpośrednim adresatem Programu są seniorzy – osoby, które ukończyły 60 lat i które zamieszkałe są w Opolu.

Zasady Polityki Senioralnej Miasta Opola

Za sytuację osób starszych w pierwszej kolejności odpowiada ich rodzina, a samorząd pełni funkcję wspierającą (zasada pomocniczości)

Traktowanie osób starszych: podmiotowe, a nie przedmiotowe. Seniorzy nie są tematem do zatwierdzenia, problemem do rozwiązania, lecz są partnerami władz samorządowych, aktywnie uczestniczą w opracowaniu i realizacji polityki senioralnej Miasta Opola

Polityka senioralna rozumiana jako polityka dla osób starszych i polityka wobec osób starszych, przełamująca stereotypy dot. starości i promująca koncepcję aktywnego starzenia się w obszarach: zatrudnienie, aktywność społeczna, niezależność, bezpieczne mieszkanie, zdrowie i profilaktyka (uświadczenie zasad zdrowego stylu życia: ruch, zdrowe odżywianie) oraz zdolność i przygotowanie otoczenia do wykorzystania potencjału starzejącego się społeczeństwa.

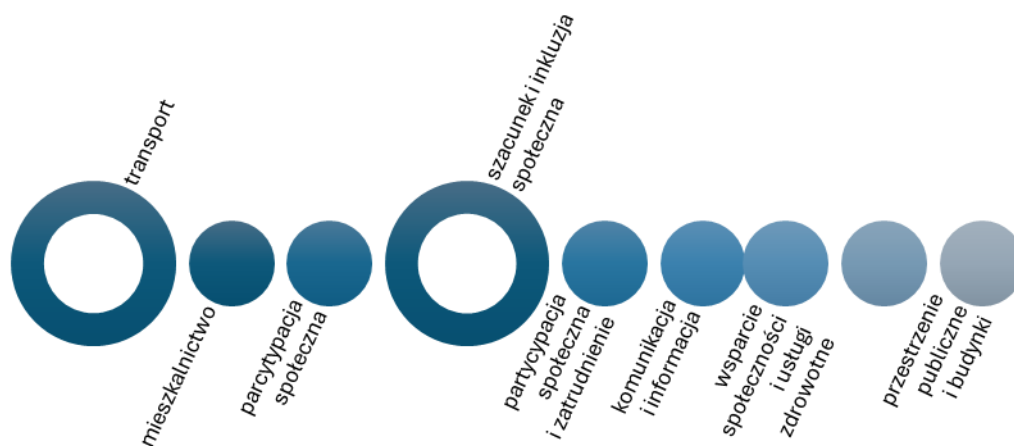
Planowanie oferty dla seniorów musi uwzględniać specyfikę, złożoność oraz różnicowanie potrzeb i problemów osób starszych.

Postrzeganie starszej populacji jako potencjał, a nie jako barierę, co przełoży się na proponowanie rozwiązań pozwalających na wykorzystanie możliwości seniorów – nastawienie na aktywizację społeczną i zawodową seniorów.

Starzenie się społeczności to kwestia, która dotyczy wszystkich organizacji i instytucji działających na terenie miasta, stąd by osiągnąć pozytywną zmianę niezbędna jest współpraca samorządu z partnerami gospodarczymi, społecznymi, publicznymi, pozarządowymi.

3.1. WSPARCIE SENIORÓW W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Miasto Opole w 2019 roku otrzymało certyfikat Światowej Organizacji Zdrowia WHO „**Miast Przyjaznych Starzeniu**”. Światowa sieć „Miast Przyjaznych Starzeniu” skupia miasta różnej wielkości, znajdujące się w różnych częściach świata. Miasta łączy podobne podejście do polityki senioralnej – realizują szeroko rozumiane działania, mające na celu podniesienie jakości życia Seniorów. Członkostwo w „sieci” to przede wszystkim wiele korzyści dla miasta. Pozwala połączyć się z globalną siecią ekspertów miast przyjaznych starzeniu się, w tym najwyższych urzędników, menedżerów, jak i samych osób starszych. Członkostwo w sieci jest formą docenienia przez WHO miast i ich dotychczasowych działań w obszarze polityki senioralnej, a przez umożliwienie wymiany dobrych praktyk - realizowanych na rzecz poprawy jakości życia seniorów - także i motywacją do kontynuowania działań. W 2007 roku ukazał się przewodnik Miast Przyjaznych Starzeniu (*Global Age-friendly Cities: A Guide*). Zostały w nim wskazane obszary, które według samych seniorów wymagają zmian, by udoskonalić w miastach proces aktywnego starzenia się społeczeństw. Wyróżniono osiem obszarów związanych z życiem w mieście przyjaznym starzeniu się - należą do nich:

Główne działania Miasta Opola w zakresie polityki senioralnej:

- **Działalność Centrum Informacyjno-Edukacyjnego „Senior w Opolu”/ Działalność Centrum Aktywizacji Społecznej/ Działalność Rady Seniorów Miasta Opola**
- **Działalność Domów Dziennego Pobytu/ Współpraca z Organizacjami pozarządowymi/ Współpraca z Klubami seniora**
- **Karta „Opolski Senior”/ Koperta Życia/ Usługi świadczone w środowisku, w tym m.in. usługa teleopieki**
- **Realizacja wydarzeń integracyjno-edukacyjnych, m.in./Opolskie Śniadanie Wielkanocne/Opolskie Dni Seniora**
- **Realizacja Programu profilaktyki i wczesnego wykrywania osteoporozy**
- **Od dnia 1 maja 2017 r. w SP ZOZ „Zaodrże” rozpoczęła działalność jedyna tego typu w Mieście Opolu Poradnia Geriatryczna**

■ Realizowanie zadań dedykowanych seniorom w ramach Inicjatywy Lokalnej oraz Budżetu Obywatelskiego

W ramach polityki senioralnej miasta Opola istotnym działaniem mającym na celu poprawę jakości życia seniorów, było powołanie w 2017 roku Centrum Informacyjno-Edukacyjnego „Senior w Opolu”. Centrum odpowiada za:

- prowadzenie strony internetowej www.seniorwopolu.pl, gdzie zamieszczone są informacje i aktualności dla seniorów;
- wydawanie Kart „Opolski Senior”;
- koordynowanie dystrybucji „Kopert Życia”;
- współpracę z Opolską Radą Seniorów;
- wspieranie powstawania nowych klubów seniora oraz działalności już istniejących;
- prowadzenie „Telefonu Życzliwości”.

W Centrum Informacyjno-Edukacyjnym „Senior w Opolu” prowadzone są zajęcia sportowe i językowe, warsztaty kreatywne oraz spotkania integracyjne. Realizowane są także działania informacyjne.

Ponadto w 2020 roku nastąpiło oficjalne otwarcie **Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS)** przy ulicy Krakowskiej 32 w Opolu. W budynku CAS na czterech kondygnacjach znalazły się m.in mieszkania chronione, pomieszczenia dla organizacji pozarządowych oraz podziemny parking. Do budynku CAS przeniesione zostało Centrum Informacyjno-Edukacyjne „Senior w Opolu”, które dotychczas mieściło się przy ul. Nysy Łużyckiej. W CAS swoje siedziby ma wiele znanych opolskich organizacji pozarządowych m. in. *Towarzystwo Przyjaciół Opola*, *Stowarzyszenie „Kulturalne Opole”*, *Fundacja „Opolskie Dziouchy”*, *Fundacja Psychoedukacji i Psychoterapii INTRA*. Na parterze funkcjonuje klubokawiarnia społeczna OPO. Jest to lokal, w którym regularnie odbywają się koncerty, spotkania autorskie, projekcje filmowe, warsztaty, quizy tematyczne itp. Na ostatnim piętrze znajdują się mieszkania treningowe i wspomagane m.in. dla osób opuszczających domy dziecka oraz rodziny zastępcze, w których mogą one w łatwiejszy sposób wkroczyć w dorosłe życie i usamodzielnic się. Działania CAS skierowane są do wszystkich grup społecznych, od najmłodszych po najstarszych mieszkańców naszego Miasta.

Na codzienne funkcjonowanie opolskich seniorów wpływ mają placówki wsparcia dziennego, czyli 4 zlokalizowane na terenie Miasta **Domy Dziennego Pobytu**:

- **Malinka** przy ul. Piotrkowskiej 2;
- **Złota Jesień** przy ul. Hubala 4;
- **Magda-Maria** przy ul. Barlickiego 1-3;
- **Nad Odrą** (filia DDP Malinka) przy ul. Rudzkiego 2.

Inną formą wsparcia osób starszych w lokalnym środowisku są **Kluby Seniora**, które stale rozwijają swoją działalność i inicjują nowoczesne formy aktywizacji społecznej seniorów. W Mieście Opola w 2024 roku funkcjonuje **30 klubów**, które umożliwiają seniorom aktywne spędzanie wolnego czasu, rekreację, rozwój naukowy oraz rehabilitację ruchową. Uczestnictwo w prowadzonych zajęciach jest dobrowolne i bezpłatne, a specyfika i zakres działalności poszczególnych placówek różni się w zależności od indywidualnej wizji klubu.

Uniwersytety Trzeciego Wieku, czyli uczelnie dla osób starszych powstały na gruncie idei *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie. Głównym celem ich powstawania przy uczelniach wyższych

i jednostkach samorządu terytorialnego jest ogólne kształcenie seniorów, a tematyka oferowanych zajęć jest różnorodna i zależy wyłącznie od podmiotu prowadzącego oraz lokalnych potrzeb. W ramach wykładów, lektoratów językowych, warsztatów, a także wycieczek, seniorom umożliwia się wieloaspektowy rozwój w szybko zmieniającym się otoczeniu. Ponadto uczestnicy zajęć zdobywają nowe, praktyczne umiejętności, które mają za zadanie ułatwić im codzienne funkcjonowanie w społeczności, a także są niezbędne do wykonywania pracy zawodowej.

W Opolu działalność prowadzą poniżej wymienione Uniwersytety Trzeciego Wieku, umożliwiające opolskim seniorom aktywny rozwój:

- Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Zdrowia i Urody Seniora UO przy Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Opolskiego
- Akademia Młodych Serc przy Politechnice Opolskiej
- Uniwersytet Każdego Wieku przy Wyższej Szkole Bankowej MERITO
- Akademia III wieku przy TEB Edukacja w Opolu.

Źródło: *google.pl*

UTW są inicjatorami wielu przedsięwzięć i wydarzeń na terenie Miasta oraz organizatorami spotkań i wycieczek skierowanych do starszej części społeczeństwa. Dzięki ich aktywności uczestnicy mają możliwość zaangażowania się w życie społeczne, rozwijania swoich dotychczasowych i nowych zainteresowań oraz zawarcia przyjaźni, co jest niezwykle istotne dla postrzegania siebie i swojej roli społecznej w okresie nieaktywności zawodowej.

3.2. CAŁODOBOWA OPIEKA NAD SENIORAMI

Miasto Opole podobnie jak inne jednostki samorządu terytorialnego w ramach polityki senioralnej i zadań o charakterze obowiązkowym zapewniają pobyt w całodobowych placówkach wsparcia osobom, które ze względu na swój stan zdrowia, wiek i niepełnosprawność wymagają stałej opieki i wsparcia w życiu codziennym. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne w celu zapewnienia godnych warunków życia mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalne było wysokie zapotrzebowanie osób starszych na wsparcie w postaci umieszczenia w DPS. W 2021 roku liczba osób – Mieszkańców Opola, przebywających w DPS wynosiła 346, natomiast w 2024 roku w placówkach całodobowej opieki przebywało 406 osób - na przestrzeni 4 lat nastąpił wzrost o 17%). Jednocześnie koszt realizacji tej formy wsparcia mieszkańców corocznie się zwiększa. W 2024 roku na ten cel przeznaczono ok 15 mln złotych, czyli o ok 5,8 mln więcej niż w 2021 roku.

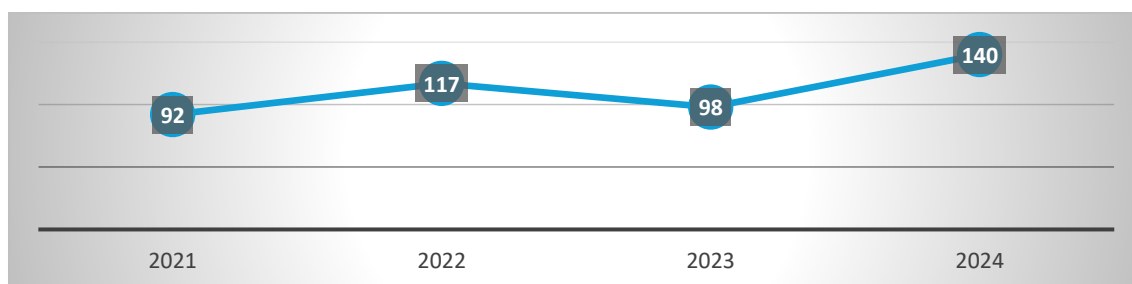
Tabela 44. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2021-2024

Rok	Liczba mieszkańców Opola w DPS (ogółem)	Kwota dopłat z budżetu miasta (zł)
2021	346	9 282 051,00
2022	375	10 733 000,00
2023	377	12 810 387,00
2024	406	14 938 354,00

Źródło: Sprawozdanie MRiPS-03 za 2021 r., 2022 r., 2023 r., 2024 r.

W 2021 roku do DPS skierowano łącznie 92 mieszkańców Miasta. W latach kolejnych, odnotowywano wzrost liczby osób kierowanych do DPS (140 osób w 2024 roku).

Wykres 18. Liczba osób skierowanych do Domów Pomocy Społecznej w latach 2021-2024

Źródło: Sprawozdanie z działalności MOPR za 2021,2022,2023,2024

Zapewnienie miejsca osobom wymagającym całodobowej opieki jest zadaniem niezwykle trudnym ze względu na możliwości lokalowe placówek, ich liczbę oraz profil umieszczanych w nich osób, tj. osób starszych, przewlekle somatycznie chorych, z niepełnosprawnościami fizycznymi lub intelektualnymi oraz z zaburzeniami psychicznymi. W celu umożliwienia wszystkim osobom znajdującym się w trudnej sytuacji, która nie pozwala im na pozostanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania, Miasto Opole prowadzi obecnie **Dom Pomocy Społecznej w Opolu** przy ul. Chmielowskiej 2. Funkcjonujący do połowy 2024 roku Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Opolu został przeniesiony do nowoczesnego obiektu i zmieniona została jego nazwa.

Od czerwca 2024 roku Dom Pomocy Społecznej w Opolu dysponuje łącznie **104 miejscami dla kobiet i mężczyzn**, z czego 60 miejsc przeznaczonych jest dla osób w podeszłym wieku, a 40 dla osób przewlekle somatycznie chorych; dodatkowo przekształcono **4 miejsca na miejsca pobytu krótkoterminowego**. Możliwość świadczenia usług wsparcia krótkoterminowego przez domy pomocy społecznej została uregulowana z dniem 1 listopada 2023 roku zmianą do ustawy o pomocy społecznej

oraz niektórych innych ustaw. Natomiast w Opolu wprowadzono taką możliwość uchwałami Rady Miasta Opolu w maju 2024 r. (uchwałą Nr II/17/24 Rady Miasta Opolu z dnia 23 maja 2024 r. ustalono odpłatność za świadczenie usługi wsparcia krótkoterminowego w DPS w Opolu) i czerwcu 2024r. (uchwałą z dnia 4 lipca 2024r. Nr IV/45/24 dokonano zmiany statutu DPS w Opolu).

DPS w Opolu jest miejscem integracji międzypokoleniowej i tworzenia się więzi społecznych dzięki cyklicznie odbywającym się wydarzeniom okolicznościowym, współpracy z organizacjami pozarządowymi i placówkami oświatowymi, a także uczelniami wyższymi w zakresie odbywania praktyk na rzecz rehabilitacji osób starszych.

- Ponadto w mieście Opolu funkcjonuje **Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Siostry Franciszkanki** przy ul. Szpitalnej 17, który na zlecenie Miasta realizuje swoje zadania na rzecz 52 osób, w tym 22 w podeszłym wieku i 30 przewlekle somatycznie chorych. W 2024 roku w placówce opieką objętych było średnio 31 osób z Miasta Opolu.
- **Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Jadwigi** przy Placu Klasztornym 2, prowadzony na zlecenie Miasta Opolu, który jest przeznaczony dla 120 osób, w tym dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych z niepełnosprawnościami intelektualnymi.

Mieszkańcy Miasta Opolu, którzy wymagają całodobowego wsparcia kierowani są również do domów pomocy społecznej zlokalizowanych w województwie opolskim, a także poza nim.

Inną dostępną w Mieście Opolu formą wsparcia osób starszych są **hospicja** - Centrum Opieki Paliatywnej *Betania* oraz Ośrodek Medyczny *Samarytanin*, które zapewniają pacjentom onkologicznym i paliatywnym godną opiekę medyczną i wsparcie psychologiczne podczas leczenia.

4. ZDROWIE

4.1. DOSTĘP DO ŚWIADCZEŃ I OPIEKI ZDROWOTNEJ

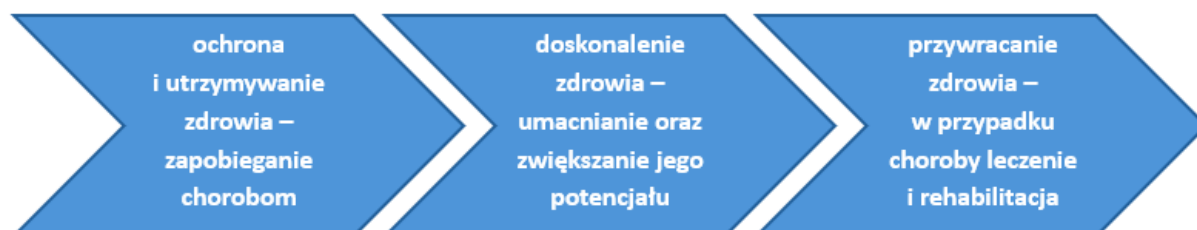
System opieki zdrowotnej w Polsce stanowi zbiór zasobów i świadczonych w jego ramach usług, które dzięki odpowiedniemu finansowaniu i zarządzaniu skutecznie wpływają na stan zdrowia publicznego.

Polityka zdrowotna jest integralną częścią całościowej polityki społecznej państwa, gdyż między jakością życia a stanem zdrowia społeczeństwa istnieje ścisły związek. Jest to dziedzina, która ma na celu kreowanie działań służących poprawie stanu zdrowia, zaspokojeniu potrzeb zdrowotnych i udzielaniu świadczeń zdrowotnych.

Naczelną zasadą polityki zdrowotnej jest zapobieganie powstawaniu chorób, dążenie do ich wczesnego rozpoznawania, co umożliwia leczenie, zapobieganie i hamowanie postępu choroby oraz promocja zdrowia, która ma zapewnić dobry stan fizyczny i psychiczny człowieka, wydłużyć przeciętny okres jego życia oraz poprawić jego jakość.

Definicja zdrowia według Światowej Organizacji Zdrowia to możliwość prowadzenia produktywnego, sensownego i twórczego życia zarówno w sferze społecznej, jak i ekonomicznej, samodzielność i sprawność życia trwającego jak najdłużej bez choroby i dolegliwości.

Zdrowie jest pełnym dobrostanem fizycznym, psychicznym i społecznym, a nie wyłącznie brakiem choroby. Tak rozumiana definicja podkreśla więc, że zdrowie ma charakter wielowymiarowy (wieloaspektowy). Dlatego też, we wszystkich okresach życia dbanie o zdrowie to:

System opieki zdrowotnej w Mieście Opolu z uwagi na charakter jednostki (stolica województwa) jest rozbudowany, a na jego obszarze działalność prowadzą liczne podmioty lecznicze, zarówno te, których podmiotem tworzącym są samorządy terytorialne i ministerstwa, jak i te, które prowadzone są przez podmioty prywatne.

System opieki zdrowotnej, w ramach którego prowadzona jest działalność lecznicza w Mieście Opolu, w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia, realizowany jest w następujących obszarach:

- podstawowa opieka zdrowotna,
- ambulatoryjna opieka specjalistyczna,
- opieka szpitalna,
- ratownictwo medyczne,
- opieka długoterminowa,
- opieka paliatywna,
- nocna i świąteczna opieka zdrowotna.

Funkcjonowanie podmiotów leczniczych w ramach powyższych obszarów działalności leczniczej jest niewątpliwie mocną stroną Miasta Opolu i stanowi o wysokiej dostępności do usług zdrowotnych jego mieszkańców.

Miasto Opole jest podmiotem tworzącym dla podmiotu pn. Centrum Zdrowia w Opolu Sp. z o. o., ul. Tadeusza Kościuszki 2, 45-062 Opole, wykonującego działalność leczniczą. Spółka została zarejestrowana w dniu 1 kwietnia 2022 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Centrum Zdrowia w Opolu sp. z o.o. Spółka powstała w trybie art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2021 r. poz. 711 z późn. zm.), w wyniku **przekształcenia samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej: SPZOZ „Śródmieście”, SPZOZ „Centrum”, SPZOZ „Zaodrze”.**

Obecnie placówki wchodzące w skład Spółki (przychodnie), działają w siedzibach:

- przy ul. Kościuszki 2,

- przy ul. Waryńskiego 30,
- przy ul. Licealnej 18,
- przy ul. Budowlanych 4,
- przy ul. Katowickiej 91-93,
- przy Al. W. Witosa 26 oraz
- przy ul. Chmielowickiej 2.

W związku ze zwiększeniem liczby placówek w Mieście Opolu o 2 lokalizacje (Al. Witosa 26, ul. Chmielowicka 2), zwiększyła się dostępność do świadczeń zdrowotnych dla mieszkańców Opoli po stronie wschodniej i zachodniej Miasta.

Podstawowym celem powyższego podmiotu leczniczego **Centrum Zdrowia w Opolu** jest kompleksowa realizacja świadczeń z zakresu **podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej** w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia ludności oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych, regulujących zasady ich wykonywania.

Deklarację wyboru lekarza, pielęgniarki i/lub położnej w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej złożyło w Centrum Zdrowia w Opolu Sp. z o.o. aż 1/3 wszystkich mieszkańców Miasta Opoli - liczba opolskich pacjentów we wszystkich tych placówkach wyniosła 36.384 osoby (stan na sierpień 2025 roku).

W ramach Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej w Centrum Zdrowia w Opolu Sp. z o.o., w ramach kontraktu NFZ, można uzyskać świadczenia w poradniach: neurologicznej, ginekologicznej, okulistycznej, otolaryngologicznej, dermatologicznej, diabetologicznej, kardiologicznej, ginekologiczno-położniczej, otorynolaryngologicznej, gastroenterologicznej, chorób sutka, chorób naczyń, reumatologicznej, proktologii, medycyny sportowej, geriatrycznej, urologicznej, gastroenterologicznej dla dzieci.

W polskich badaniach opinii społecznej zadowolenie z całego systemu ochrony zdrowia wyraża zwykle około 1/4 do 1/3 respondentów. Większość respondentów uważa, że uzyskanie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej jest łatwe, jednak odsetek takich osób spada znacząco w ostatnich latach. Znacznie gorzej oceniany jest dostęp do ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych finansowanych ze środków publicznych.

W przypadku niektórych specjalności medycznych, takich jak endokrynologia, neurochirurgia, kardiologia, alergologia czy ortopedia, trudności w dostępie są szczególnie duże. Ponad 10-20% pacjentów (w zależności od specjalności) doświadczyło w ostatnich latach trudności w dostępie do specjalisty w związku z długimi listami oczekiwania na wizytę (powyżej trzech miesięcy).

Obecnie system opieki zdrowotnej coraz wyraźniej odstaje od oczekiwań Polaków, prognoz demograficznych i epidemiologicznych, zamożności społeczeństwa i wydolności placówek medycznych. Nierównomierna dystrybucja usług medycznych, limity przyjęć narzucanych przez głównego płatnika jakim jest NFZ, a także zróżnicowany stopień zamożności, który powoduje ograniczoną dostępność do usług prywatnych to m.in. przyczyny pojawiających się barier dostępności do opieki zdrowotnej. Dodatkowo nakłady finansowe, których w służbie zdrowia brakuje lub też są nieskutecznie wydatkowane spowalniają postęp technologii medycznych umożliwiając szybsze diagnozowanie i leczenie.

Dlatego też, system polskiej opieki zdrowotnej wymaga zdecydowanej poprawy i przeorganizowania przede wszystkim na szczeblu krajowym. Zmiany są konieczne i to zmiany ukierunkowane w szczególności na skuteczność i efektywność.

W świetle powyższych danych, konieczne staje się podejmowanie działań wspomagających istniejący system, finansowanych ze źródeł innych niż środki publiczne pochodzące z ubezpieczenia zdrowotnego, stanowiących wyzwanie dla lokalnych samorządów.

W ramach lokalnej polityki zdrowotnej mającej na celu zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej w zakresie dostępu do usług zdrowotnych Miasto Opole realizuje m.in. programy polityki zdrowotnej.

Programy polityki zdrowotnej to zaplanowane i zamierzone działania z zakresu opieki zdrowotnej, które są oceniane jako skuteczne, bezpieczne i uzasadnione. Umożliwiają osiągnięcie w określonym terminie założonych celów polegających na wykrywaniu i zrealizowaniu określonych potrzeb zdrowotnych oraz poprawie stanu zdrowia osób, do których są skierowane.

Ogółem na realizację programów polityki zdrowotnej w Mieście Opolu w samym tylko 2024 roku wydatkowano z budżetu Miasta Opola środki w wysokości 510.800,00 zł (w tym środki w wysokości 139.980,00 zł pozyskane na ten cel z Narodowego Funduszu Zdrowia). Łącznie w programach polityki zdrowotnej uczestniczyło 3.092 mieszkańców miasta Opola.

Poniżej informacja o realizowanych w Mieście Opolu programach oraz statystyka potwierdzająca efektywność podejmowanych działań w całym okresie realizacji tych programów.

Jakie Programy profilaktyki zdrowotnej realizujemy w mieście Opolu?

1. Program profilaktyki i wczesnego wykrywania osteoporozy

W ramach Programu wykonywane jest badanie densytometryczne szyjki kości udowej u kobiet w wieku ≥ 65 lat, kobiet w wieku 40-64 lata z co najmniej jednym dodatkowym czynnikiem ryzyka złamania osteoporotycznego oraz, po objęciu działaniami całej populacji kobiet, u mężczyzn w wieku ≥ 75 lat – mieszkańców miasta Opola.

Ponadto przeprowadzane są działania edukacyjne mające na celu podniesienie świadomości zdrowotnej osób uczestniczących w Programie na temat osteoporozy i jej skutków, jak również kształtowania u nich właściwych postaw prozdrowotnych oraz rozwijania prawidłowych nawyków żywieniowych eliminujących ryzyko zachorowania na osteoporozę.

W latach 2011-2024 liczba osób objętych programem to 35.103 osoby, łączna wysokość wydatkowanych środków to 3.018.170,00 zł.

2. Program wczesnego wykrywania wad słuchu i wzroku u dzieci zamieszkujących miasto Opole

W ramach diagnostyki wczesnego wykrywania wad słuchu i wzroku u dzieci uczęszczających do I klas szkół podstawowych były wykonywane badania przesiewowe w zakresie:

1. narządu wzroku: testy przesiewowe wykrywające zaburzenia ostrości wzroku, zeza, zaburzenia

widzenia stereoskopowego,

2. narządu słuchu: pomiary audiometryczne polegające na wykonaniu audiometrii tonalnej.

Ponadto, w ramach programu, przeprowadzono działania edukacyjne mające na celu podniesienie świadomości zdrowotnej rodziców/opiekunów dzieci na temat prawdopodobieństwa wystąpienia ubytku słuchu, a także wad wzroku, symptomów alarmowych wskazujących na możliwy problem ze wzrokiem lub słuchem oraz miejsc i sposobów realizacji dalszych badań w ramach świadczeń gwarantowanych finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia, jeżeli zaistnieje taka potrzeba.

Liczba zbadanych dzieci w 2024 roku to 613 osób, wysokość wydatkowanych środków to 190.000,00 zł.

Duże zainteresowanie mieszkańców Miasta Opola programami polityki zdrowotnej potwierdza zasadność ich realizacji. Systematyczne wykonywanie badań przesiewowych stwarza bowiem możliwość diagnozy chorób we wczesnych stadiach rozwoju, co znacznie wpływa na prawdopodobieństwo szybkiego i całkowitego wyleczenia, a w rzeczywistości zmniejsza koszty związane z ewentualnym leczeniem i rehabilitacją pacjenta.

Istotnym uzupełnieniem działań profilaktycznych jest edukacja zdrowotna skierowana do wszystkich mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Systematyczne rozszerzanie zakresu realizowanych działań skierowanych do tej grupy wiekowej stanowi gwarancję wczesnego ukształtowania właściwych nawyków związanych z dbałością o własne zdrowie w późniejszym etapie życia.

4.2. WSPARCIE RODZIN Z PROBLEMEM UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY

Problem uzależnień jest złożony i niejednorodny, a jednocześnie jest jednym z najpowszechniej występujących problemów społecznych. Uzależnienia dotyczą różnych substancji czy zachowań, które mają negatywny, wręcz destrukcyjny wpływ na życie osób nimi dotkniętych. Wyróżnia się kilka rodzajów uzależnień:

- alkoholizm,
- nikotynizm,
- narkomania,
- uzależnienia behawioralne.

Definicją uzależnienia, będącą do dziś punktem odniesienia we wszelkich rozważaniach na temat tego pojęcia, jest określenie pochodzące z 1969 roku, opracowane przez Komisję Ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Jego interpretacje znajdujemy u wielu współczesnych autorów. Za K. Zajączkowskim⁹: ***Uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną, charakteryzujący się zmianami zachowania i innymi reakcjami, do których należy konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu***

⁹ K. Zajączkowski, Uzależnienia od substancji, s. 39–40.

doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć przykrych objawów towarzyszących brakowi substancji.

Najważniejsze cechy uzależnienia to:

- silna potrzeba, a nierzadko przymus używania substancji psychoaktywnej,
- brak samokontroli zażywania danej substancji oraz kompulsywność w poszukiwaniu kolejnej dawki,
- przyjmowanie substancji psychoaktywnej w celu uniknięcia objawów abstynencyjnych,
- występowanie zjawiska abstynencji po przerwaniu przyjmowania substancji psychoaktywnej,
- narastanie zjawiska tolerancji na przyjmowaną substancję,
- indywidualny charakter (cykl, sposób) przyjmowania substancji psychoaktywnej,
- zanik relacji społecznych oraz potrzeby wykonywania naturalnych czynności zawodowych i osobistych, charakterystycznych dla stylu życia przed wystąpieniem uzależnienia,
- kontynuowanie zażywania pomimo występowania szkód zdrowotnych, osobistych i społecznych.

Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 definiuje uzależnienia jako jednostki chorobowe., które jako takie leczone są w podmiotach leczniczych.

Jednakże ze względu na rozległe skutki psychospołeczne uzależnień, w szczególności od alkoholu i narkotyków, obowiązek podejmowania działań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi oraz narkomanii został nałożony również na samorządy lokalne ustawami jak niżej:

Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.) prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin.

Jednocześnie zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939 t .j.) przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gmin.

Realizacja zadań dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii (art. 4¹ ust. 1 ww. ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ust. 2 cyt. wyżej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii) jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1670 z późn.zm.).

Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 2469) w art. 2 pkt 4 wprowadziła jako element gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Jednocześnie zawężono zakres tych zadań do prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej.

Uchwałą Nr LXIV/1153/22 Rady Miasta Opola z dnia 24 listopada 2022 r. został przyjęty do realizacji **Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2026.**

Nadrzędnym celem Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2026 jest tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych, zmierzających do zapobiegania powstawaniu nowych problemów, a także zmniejszania rozmiarów problemów już istniejących.

Osiągnięcie powyższego celu możliwe będzie poprzez:

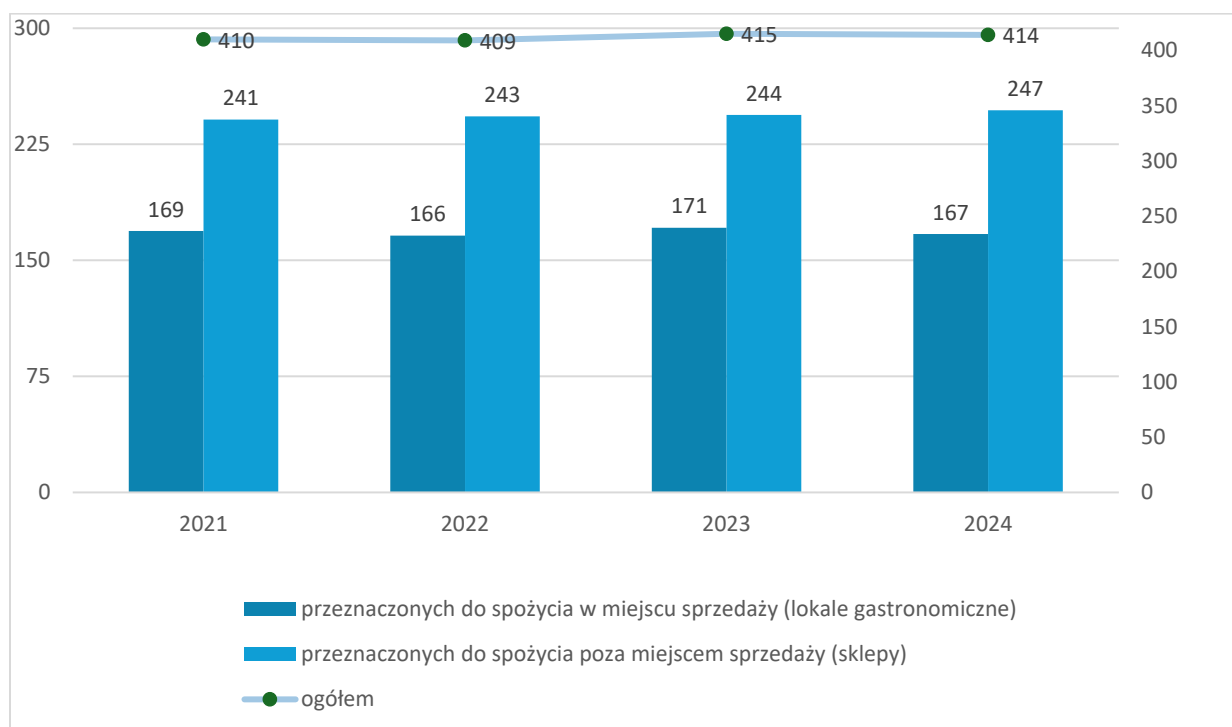
1. zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i wsparcia dla osób uzależnionych/współuzależnionych od alkoholu,
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień pomocy psychospołecznej oraz wspieranie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i innych uzależnień (w tym behawioralnych), w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowych, kulturalno-oświatowych i oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych, opóźnianie inicjacji alkoholowej i narkotykowej, w tym wzrost świadomości społecznej w obszarze uzależnień,
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
5. monitorowanie problematyki uzależnień.

Zgodnie z przepisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi dochody z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz dodatkowej opłaty od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml zgodnie z celami ustawowymi gminy mogą przeznaczać wyłącznie na realizację:

- gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii oraz zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, o których mowa w art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177);
- lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu (tzw. małpki).

W 2024 roku łącznie 414 podmiotów posiadało zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych w Mieście Opolu, spośród których 167 stanowiły lokale gastronomiczne, a 247 sklepy.

Wykres 19. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście Opolu na przestrzeni lat 2021-2024

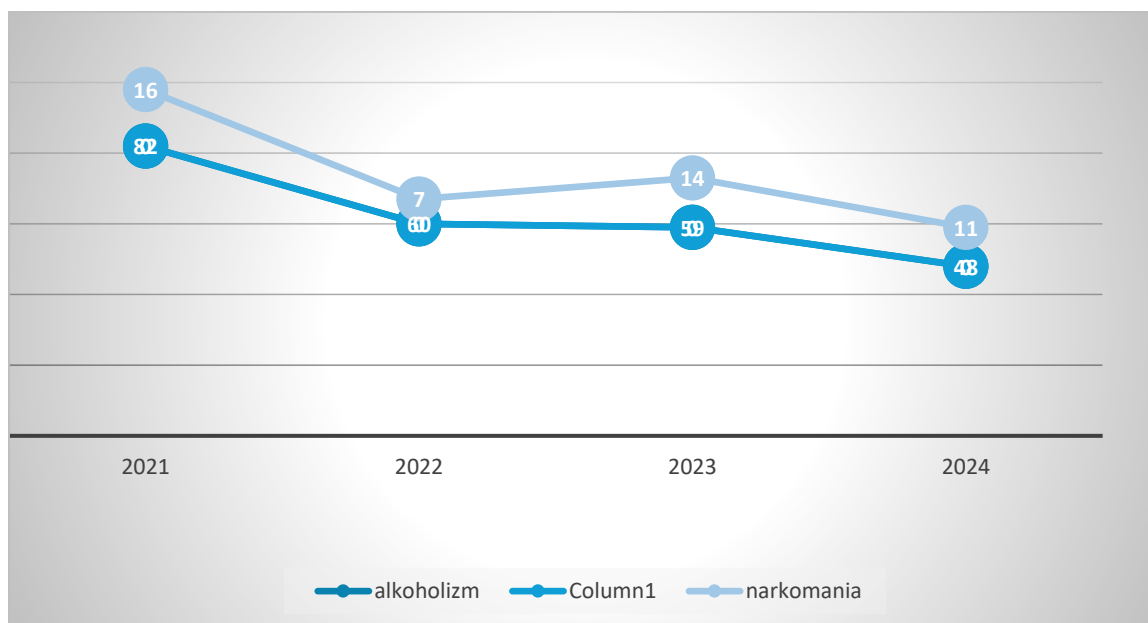

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021, KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

Według szacunkowych danych, w Polsce mieszka około 600-800 tys. osób uzależnionych od alkoholu, z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich, gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Występowanie problemu uzależnienia w rodzinie stanowi przesłankę do ubiegania się o pomoc w formie świadczeń z pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich kilku lat zwiększa się liczba rodzin dotkniętych alkoholizmem, które z tego powodu korzystały z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu, natomiast w przypadku narkomanii liczba rodzin stopniowo maleje. Należy jednak pamiętać, że dane dotyczące osób i rodzin z problemem uzależnień różnią się od rzeczywistej skali problemu, ponieważ osoby nim dotknięte często nie zdają sobie sprawy z trudnej sytuacji, w której się znajdują i nie chcą skorzystać ze wsparcia terapeutycznego.

Wykres 20. Liczba rodzin z Miasta Opola korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2021-2024

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021,2022,2023,2024 rok

Zapewnienie kompleksowego wsparcia i możliwości pokonania trudności związanych z uzależnieniem jest przedmiotem działalności licznych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, miejskich jednostek organizacyjnych i Wydziałów Urzędu Miasta Opola; koordynatorem Programów jest Wydział Polityki Społecznej, który wdraża politykę w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom w Mieście Opolu.

Kluczową rolę w systemie przeciwdziałania alkoholizmowi odgrywa **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opolu**, która posiada szereg uprawnień, zgodnie z którymi podejmuje działania w stosunku do osób uzależnionych, m.in. prowadząc rozmowy motywujące do podjęcia leczenia, ale i we współpracy z Sądem Rodzinnym podejmuje kroki w kierunku nałożenia obowiązku leczenia odwykowego w placówce leczenia odwykowego – w przypadku gdy naużywanie alkoholu powoduje skutki powodujące degradację życia rodzinnego i społecznego otoczenia osoby uzależnionej. Członkowie Komisji podejmują również działania na rzecz członków rodzin alkoholowych – osób współuzależnionych oraz takich, w których zjawiskiem współistniejącym do alkoholizmu jest przemoc. Na przestrzeni ostatnich lat konieczność podejmowania takich działań utrzymywała się na podobnym poziomie, przy czym nastąpił znaczący wzrost liczby osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy motywacyjne.

Tabela 45. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opolu wobec osób uzależnionych w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	71	100	175	187
Liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	47	60	38	43
Liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	58	49	73	84
Liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	52	41	67	83

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021, KCPU- G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

Mieszkańcy Miasta, którzy doświadczają różnych problemów i trudności w związku z uzależnieniami lub przemocą otrzymują także profesjonalne wsparcie w **Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych**, który funkcjonuje w ramach MOPR w Opolu, a pomoc świadczona jest przez 2 instruktorów terapii uzależnień. Punkt cieszy się dużym zainteresowaniem wśród osób z uzależnieniami, głównie z problemem narkotykowym, z uwagi na realizowane w nim poradnictwo, konsultacje ze specjalistami oraz prowadzoną terapię indywidualną i grupową. Na przestrzeni lat do Punktu zgłaszało się więcej mężczyzn niż kobiet, a zdecydowana większość z nich to osoby powyżej 29 roku życia.

Problem uzależnienia oraz profilaktyka uzależnień jest przedmiotem działalności również innych podmiotów znajdujących się na terenie Miasta Opola, tj. poradni leczenia uzależnień i leczenia odwykowego, poradni psychologicznych i szpitala specjalistycznego. Działalność w obszarze uzależnień prowadzą również **stowarzyszenia abstynenckie** oraz **grupy samopomocowe** dla osób uzależnionych, dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym, dzieci z rodzin z rodzin alkoholowych oraz dorosłych dzieci alkoholików.

Uzależnienia mają istotny wpływ na występowanie innych problemów społecznych. Alkoholizm jest częstym powodem **przemocy domowej**, czyli **intencjonalnego i zamierzonego działania człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary**.

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, dotyczącym kwestii przemocy domowej jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku. Rozdział drugi poświęcony „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

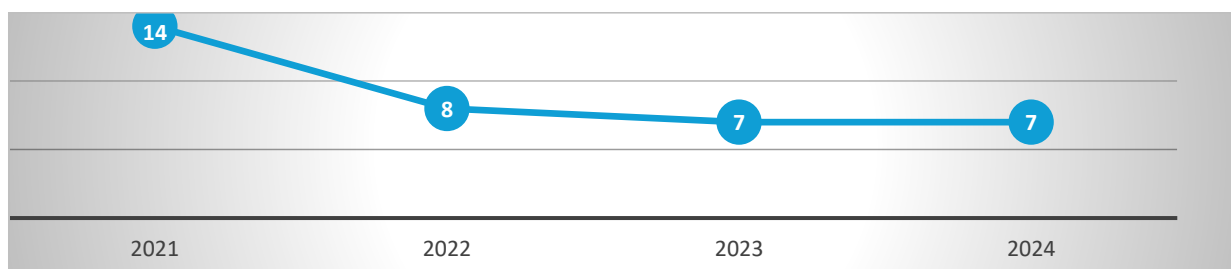
Podstawowym dokumentem regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024r. poz. 1673), która oprócz definiowania pojęcia przemocy domowej, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Określa również zasady postępowania wobec osób doznających przemocy oraz wobec jej sprawców.

Opracowanie **Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej** to zadanie własne gminy wynikające z art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Powyższa ustawa precyzuje działania, których realizacja ma zwiększyć skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną oraz zaniedbanie. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**.

Na przestrzeni ostatnich lat w Mieście zmniejszyła się liczba rodzin objętych wsparciem MOPR w Opolu z powodu przemocy domowej, co nie oznacza, że jest to problem nieobecny wśród opolskich rodzin.

Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy domowej na przestrzeni lat 2021-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022, 2023 i 2024 rok

Zespół Interdyscyplinarny koordynuje działania podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w ramach procedury „**Niebieskie Karty**”, która obejmuje ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Poniżej dane statystyczne dot. realizacji procedury „**Niebieskie Karty**” w Mieście Opolu w latach 2012-2024. Od 2023 roku widać wyraźny wzrost wszczętych procedur „**Niebieskie Karty**”.

Tabela 46. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w Mieście Opolu w latach 2017-2024

Niebieskie Karty	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty A – ogółem:	254	287	272	172	196	157	220	255

Liczba zakończonych przez ZI/GR procedur Niebieskich Kart na skutek ustania przemocy domowej i zrealizowania indywidualnego planu pomocy	121	91	87	83	101	94	81	107
Liczba zakończonych przez ZI/GR procedur Niebieskich Kart ze względu na brak zasadności podjęcia działań	78	119	98	57	88	101	124	85
Liczba ponownie wszczętych Niebieskich Kart	53	74	60	9	12	23	9	14

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego za 2012-2024 rok

W strukturach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe, w których członkowie omawiali indywidualne przypadki mieszkańców potencjalnie dotkniętych problemem przemocy. Od lat procedura w Mieście uruchamiana jest głównie przez funkcjonariuszy Policji oraz jednostki pomocy społecznej, a skala realizacji tego zadania zwiększała się. W Mieście średnio połowa procedur zostaje zakończona z powodu ustania przemocy, co jest wynikiem adekwatnej do potrzeb realizacji programów terapeutycznych. Poniżej dane statystyczne dot. aktywności zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2012-2024.

Tabela 47. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Mieście Opolu w latach 2017-2024

Zespół Interdyscyplinarny/Grupy Robocze	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba posiedzeń ZI	5	5	5	4	5	4	5	12
Liczba powołanych Grup diagnostyczno-pomocowych	198	213	212	172	178	270	288	269
Liczba spotkań Grup diagnostyczno-pomocowych	936	989	824	577	707	701	762	951
Liczba osób objętych pomocą Grup diagnostyczno-pomocowych	988	946	1078	469	593	983	993	972
Liczba rodzin objętych pomocą Grup diagnostyczno-pomocowych	333	327	397	216	258	270	288	337

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego za 2012-2024 rok

Pomoc osobom doznającym, jak i dopuszczającym się przemocy jest realizowana poprzez różne mechanizmy mające na celu zagwarantowanie bezpieczeństwa członkom rodzin. Z tego powodu w przypadkach znęcania się nad dzieckiem jest ono odbierane z rodziny i umieszczane w pieczy

zastępczej. W stosunku do sprawców przemocy Komenda Miejskiej Policji w Opolu prowadzi postępowania i podejmuje interwencje domowe. Dla osób dotkniętych przemocą realizowane są **grupowe programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych** służące nauce sposobów radzenia sobie z problemami i emocjami, a także **programy psychologiczno-terapeutyczne**, dzięki czemu możliwa jest skuteczna korekta złych postaw i zachowań.

Dla osób w kryzysie świadczone jest wsparcie psychologiczne, prawne oraz socjalne m. in. w **Ośrodku Interwencji Kryzysowej**, które ukierunkowane są na poprawę funkcjonowania życia rodzin i osób w społeczeństwie.

W systemie wsparcia opolskich rodzin doświadczających przemocy domowej kluczową działalność prowadzi również **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Dla Osób Doznających Przemocy Domowej**, który udziela pomocy psychologicznej i psychiatrycznej, poradnictwa prawnego i opiekuńczo-wychowawczego, prowadzi konsultacje terapeutyczne oraz indywidualne oddziaływania psychologiczne i terapeutyczne wobec dzieci ofiar i świadków przemocy, a także terapie dla par, grupę wsparcia dla kobiet oraz warsztaty z elementami socjoterapii dla dzieci z rodzin, w których występuje przemoc domowa. SOW oraz OIK udzielają także **schronienia dla osób doznających przemocy domowej**.

Problemy uzależnień oraz przemocy domowej to zjawiska niezwykle trudne do całkowitego wyeliminowania, jednakże współpraca instytucji oraz świadczenie kompleksowego poradnictwa i leczenia podnosi skuteczność funkcjonowania systemu działającego na rzecz rozwiązywania tych kwestii społecznych. Odpowiednio zaplanowane i realizowane działania profilaktyczne, rozwijająca się infrastruktura leczenia, możliwość schronienia oraz sieć wyspecjalizowanych organizacji wspierających stwarzają dogodne warunki do ograniczania skali tych problemów w Mieście Opolu.

4.3. OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia wykorzystywanie swoich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny”, co odnosi się bezpośrednio do faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, emerytura) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian. Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów, ponieważ jest to termin bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, jak niepełnosprawność intelektualna czy uzależnienia.

Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane w ramach działalności ustawowej i statutowej.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla miasta Opola na lata 2023-2030 został przyjęty przez Radę Miasta Opola na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego w związku z zapisami Narodowego Programu Zdrowia oraz Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

W celu skonstruowania oraz realizacji Programu został powołany **Miejski Zespół koordynujący działanie i monitorujący realizację zadań dotyczących promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych dla Miasta Opola** powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Opola.

Powyższy program jest dokumentem strategicznym określającym kierunki Miasta Opola w zakresie ograniczania występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego lokalnej społeczności oraz poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi, jak również ich bliskiego otoczenia.

Podstawowe świadczenia dla mieszkańców Miasta Opola z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień realizowane są przez podmioty lecznicze w ramach **opieki stacjonarnej oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** w poradniach zdrowia psychicznego, poradniach odwykowych oraz zapobiegania i zwalczania uzależnień.

W poradniach zdrowia psychicznego najczęściej diagnozowanymi zaburzeniami psychicznymi są zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i pod postacią somatyczną, epizody afektywne, w tym depresyjne, depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe oraz schizofrenia. Wzrost liczby pacjentów obserwowany jest także w opiece stacjonarnej. Zaburzenia psychiczne często są przyczyną lub skutkiem innych problemów społecznych – uzależnień i przemocy w rodzinie.

Jednak dla pomyślności leczenia i rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi i poprawy ich codziennego funkcjonowania podstawowe znaczenie ma system wsparcia środowiskowego, realizowanego przez jednostki pomocy społecznej organizacje pozarządowe i inne podmioty, mogące zaangażować się w działalność na rzecz ochrony zdrowia psychicznego, w tym miejskie jednostki organizacyjne i Wydziały Urzędu Miasta Opola, a także lokalne media oraz media społecznościowe.

Kluczowymi jednostkami świadczącymi w systemie pomocy społecznej usługi w zakresie wsparcia dziennego osób z zaburzeniami psychicznymi, upośledzeniem umysłowym oraz osoby przewlekle chore psychicznie, w przypadku, gdy ich stan utrudnia bądź uniemożliwia samodzielne funkcjonowanie, są ośrodki dziennego pobytu – środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:

- **Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia”,**
- **Środowiskowy Dom Samopomocy w Opolu prowadzony przez Fundację „DOM” przy ul. Mielęckiego 4.**

Rozbudowany system wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi realizuje **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu** w ramach pomocy środowiskowej - w zakresie wsparcia socjalno-bytowego oraz poprzez działalność wyspecjalizowanych komórek organizacyjnych takich jak:

- **Ośrodek Interwencji Kryzysowej**, udzielający pomocy psychospołecznej i prawnej dla osób i rodzin;
- **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej.**

Ośrodek Interwencji Kryzysowej oferuje pomoc w sytuacji kryzysowej, włącznie z kryzysem suicydalnym. Zestawienie konsultacji psychologicznych (**związanych z problemami suicydalnymi**) udzielonych od 2021 r. do 2024 r. przez specjalistów OIK obrazuje poniższa tabela.

Tabela 48 Zestawienie udzielonych konsultacji psychologicznych przez specjalistów OIK.

Lp.	Rok	Liczba konsultacji	Liczba osób
1.	2021r.	72	28
2.	2022 r.	68	48
3.	2023 r.	110	104
4.	2024 r.	216	94

Miasto we współpracy z organizacjami pozarządowymi świadczy także usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone w miejscu zamieszkania, których celem jest poprawa jakości ich życia. Obejmują one:

- zapewnienie wysokiej jakości **specjalistycznej pomocy** osobom samotnym lub przebywających w rodzinach z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach, gdy są jej pozbawione, oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić;
- **pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb** osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego.

Intensywną działalność profilaktyczną, terapeutyczną, diagnostyczną i doradczą na rzecz rodziców i opiekunów oraz w środowiskach wychowujących dzieci i młodzież prowadzi **Centrum Wspomagania Edukacji** funkcjonujące w systemie oświaty w Opolu. Z oferty poradni funkcjonującej w strukturze Centrum mogą korzystać dzieci i młodzież z terenu miasta Opola. Poradnia oferuje również pomoc rodzicom, opiekunom i nauczycielom. Centrum wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania dla dzieci i młodzieży z wadą wzroku i słuchu oraz z autyzmem.

W system wsparcia rodzin i osób w zakresie radzenia sobie z problemami emocjonalnymi, radzenia sobie ze stresem oraz agresją oraz doskonalenia umiejętności psychospołecznych wpisana się również **działalność organizacji pozarządowych**, które oferują cały wachlarz ofert na rzecz wsparcia osób i rodzin potrzebujących.

Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi stanowi poważne wyzwanie dla instytucji rynku pracy, gdyż w grupie tej problemy rehabilitacji zawodowej i integracji społecznej wzajemnie się przenikają. Grupa ta, zagrożona wykluczeniem społecznym charakteryzuje się długotrwałym pozostawaniem w bierności zawodowej chociażby z obawy pracodawców przed zatrudnianiem osób z zaburzeniami psychicznymi.

Do działań na rzecz wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich reintegracji zawodowej i społecznej włącza się **Powiatowy Urząd Pracy** podejmując działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielania poradnictwa zawodowego oraz promocji wśród pracodawców zatrudniania osób z niepełnosprawnościami, w tym również psychicznymi.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba mieszkańców Miasta doznających trudności w życiu ze względu na choroby psychiczne oraz upośledzenie umysłowe wzrosła, w szczególności wśród osób w wieku 26-40 lat. Problem zdrowia psychicznego dotyka częściej kobiet niż mężczyzn, a stopień

ich niepełnosprawności jest przeważnie umiarkowany. Z uwagi na problemy natury psychicznej osoby nimi dotknięte otrzymują orzeczenie o niepełnosprawności.

Negatywny wpływ na jakość i wydolność systemu wsparcia osób z zaburzeniami emocjonalnymi i psychicznymi wywarło zmniejszenie liczby personelu medycznego w podmiotach związanych z opieką psychiatryczną.

Dodatkowym wsparciem dla mieszkańców Opola jest pilotaż **Centrów Zdrowia Psychicznego przy Wojewódzkim Szpitalu Psychiatrycznym w Opolu (CZP)**. Polega on na przeniesieniu ciężaru opieki psychiatrycznej z zamkniętego szpitala psychiatrycznego do środowiska lokalnego. Ponadto zadaniem Centrum Zdrowia Psychicznego jest przeciwdziałanie stygmatyzacji osób w kryzysie psychicznym i pomoc w uzyskaniu przez pacjenta kompleksowego wsparcia blisko miejsca zamieszkania. Centrum udziela pomocy obejmującej leczenie i wsparcie osób z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi, konsultacyjnej i pomocy prawnej. W ramach Centrum Zdrowia Psychicznego działa także **Punkt Zgłoszeniowo-Koordynacyjny**, w którym dyżurują psychologowie. **Do zadań Punktu Zgłoszeniowo-Koordynacyjnego należy:**

- udzielanie informacji dotyczących zasad działania CZP, możliwości uzyskania odpowiednich form pomocy, a także miejsc uzyskania świadczeń pomocy społecznej,
- przeprowadzanie wstępnej oceny potrzeb zdrowotnych osób zgłaszających się po pomoc oraz uzgodnienie wstępnego planu postępowania pomocowego,
- udzielenie możliwego wsparcia w zakresie zgłaszanych potrzeb zdrowotnych,
- uzgodnienie terminu przyjęcia i wskazanie miejsca uzyskania niezbędnej pomocy, w przypadkach pilnych,
- w razie potrzeby wskazanie miejsca uzyskania niezbędnego wsparcia z zakresu pomocy społecznej.

Zapobieganie najczęstszym problemom i zaburzeniom psychicznym wśród dzieci i młodzieży, wczesna pomoc psychospołeczna będąca elementem promocji zdrowia psychicznego, promocja zdrowia psychicznego w miejscu pracy, wszechstronna edukacja mieszkańców Miasta Opola w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, prowadzenie działań na rzecz grup społecznych, którym zagrażają zaburzenia psychiczne oraz zaangażowanie podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej w kształcenie kadry medycznej to kierunki niezbędnych działań w zakresie lokalnej polityki społecznej wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

W ramach systemu oświaty szkoły i przedszkola zapewniają dzieciom i młodzieży pomoc psychologiczno – pedagogiczną, zgodnie z przepisami dotyczącymi zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w szkołach, przedszkolach i placówkach (t.j. Dz.U. z 2023 poz. 1798). Realizatorami pomocy są nauczyciele, wychowawcy oraz specjaliści wykonujący zadania z tego zakresu, w szczególności psychologowie, pedagodzy, pedagodzy specjaliści, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni.

Od września 2022 r. (rok szkolny 2022/23) katalog specjalistów zatrudnionych w szkołach został poszerzony o **stanowisko pedagoga specjalnego**. Zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami w przedszkolu, w szkole podstawowej, liceum ogólnokształcącym, technikum i branżowej szkole I stopnia, niebędących szkołami specjalnymi, zatrudnia się nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych. Zostały też określone standardy zatrudnienia łącznej liczby specjalistów w szkole, dostosowane do liczby uczniów.

5. INFRASTRUKTURA

5.1. POLITYKA MIESZKANIOWA

Polityka mieszkaniowa stanowi część polityki społecznej zarówno państwa, jak i lokalnych samorządów. Jej zadaniem jest badanie, ocenianie problemu mieszkaniowego oraz wyrównywanie szans społecznych w dostępie do mieszkań. Problemy mieszkaniowe stanowią ważną kwestię społeczną, gdyż mieszkanie jest podstawowym dobrem człowieka, spełniającym funkcję: ekonomiczną, socjalizacyjną i społeczną. Poczucie sprawiedliwości społecznej domaga się tworzenia godziwych warunków życia dla rodzin, które nie są w stanie własnym wysiłkiem ich sobie zapewnić.

Prawa do mieszkania nie można jednak rozumieć jako obowiązku dostarczenia mieszkania wszystkim potrzebującym, a jedynie jako powinność wkroczenia w sytuacjach wymagających pomocy w uzyskaniu i utrzymaniu mieszkania o standardzie uznanym w danych warunkach gospodarczych za wystarczający.

Podstawą prawną, która reguluje zasady i formy ochrony praw lokatorów oraz zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy jest ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego, **Uchwała nr XLII/825/21 Rady Miasta Opola z dnia 1 lipca 2021 r. z późn. zm w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Opola** oraz **Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Opole na lata 2024-2030, przyjęty uchwałą Rady Miasta Opola nr X/163/24 z dnia 19 grudnia 2024 roku.**

Zasoby mieszkaniowe Miasta Opola są udostępniane w formie najmu socjalnego mieszkańcom spełniającym określone warunki. Lokale na najem socjalny przysługują w szczególności osobom znajdującym się w niedostatku, bezdomnym oraz osobom, które znajdują się w wyjątkowo trudnej sytuacji zdrowotnej, rodzinnej lub społecznej. Trudna sytuacja to przede wszystkim niepełnosprawność, doświadczanie przemocy w rodzinie oraz wielodzietność.

Ponadto, Miasto Opole udostępnia lokale mieszkalne wymagające przeprowadzenia remontu na koszt przyszłego najemcy, osobom o niskich dochodach oraz wychowankom pieczy zastępczej.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. w zasobie komunalnym Miasta Opola pozostawało 3.625 lokali mieszkalnych (3.175 lokali komunalnych i 450 lokali w najmie socjalnym), w tym:

- mieszkania w budynkach stanowiących wyłączną własność Gminy Opole – 865 lokali,
- mieszkania w budynkach stanowiących współwłasność Gminy Opole (budynki wspólnot mieszkaniowych z udziałem Gminy Opole) – 2.643 lokale,
- mieszkania w budynkach o nieuregulowanym stanie prawnym – 75 lokali,
- mieszkania w budynkach innych podmiotów (najem lokali od OTBS Sp. z o.o.) – 32 lokale,
- mieszkania w budynkach pozostających w użyczeniu (mienie użyczone od Gminy Dobrzeń Wielki) – 10 lokali.

W Opolu rozwija się budownictwo, zarówno komunalne jak i socjalne, co jest efektem intensywnych działań Miasta, także we współpracy z **Opolskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Opolu, z udziałem środków Banku Gospodarstwa Krajowego**. W efekcie tych działań w 2023 roku oddano do użytku 4 budynki wielorodzinne (159 mieszkań oraz 5 lokali

użytkowych) położone w Opolu przy ul. Nastrojowej 1-13. Obecnie przy ul. Wrocławskiej w Opolu budowane są 4 budynki wielorodzinne z 138 mieszkańami. Oddanie do użytku i zasiedlenie budynków planowane jest w pierwszym kwartale 2026 roku.

Planowane jest również wybudowanie w południowej części miasta (w rejonie ulicy Aleja Przyjaźni) 5 budynków mieszkalnych wielorodzinnych o trzech kondygnacjach nadziemnych i jednej kondygnacji podziemnej z przeznaczeniem na mieszkania komunalne.

Mimo stałego rozwijania miejskich zasobów mieszkaniowych, nadal widoczne jest wysokie zapotrzebowanie w szczególności na lokale na najem socjalny. Od lat liczba składanych wniosków o najem socjalny lokali przewyższa realne możliwości Miasta. Na chwilę obecną 29 gospodarstw oczekuje na wskazanie lokalu na najem socjalny w ramach listy mieszkaniowej na rok 2025, natomiast 436 gospodarstw oczekuje na wskazanie lokalu na najem socjalny poprzez realizację wyroku sądu orzekającego eksmisję.

Skuteczne rozwiązywanie problemów w zakresie prowadzonej przez Miasto polityki mieszkaniowej wymaga:

- zwiększania zasobu lokali przeznaczonych na najem socjalny z istniejącego zasobu Miasta przy równoczesnym zwiększeniu nakładów finansowych,
- pozyskiwania środków zewnętrznych na powyższe cele (w tym z BGK).

Tabela 49. Liczba lokali wskazanych w ramach realizacji list mieszkaniowych (lokale mieszkalne do remontu) w latach 2021-2024

Rok złożenia wniosku	Wszystkie złożone wnioski w poszczególnych latach	Wnioski pozytywnie zakwalifikowane na mieszkanie do remontu	Wnioski zrealizowane
2021	193	73	7
2022	158	71	22
2023	150	63	37
2024	109	36	22

Tabela 50. Liczba lokali wskazanych w ramach realizacji list mieszkaniowych (lokale na najem socjalny) w latach 2021-2024

Rok złożenia wniosku	Wszystkie złożone wnioski w poszczególnych latach	Wnioski pozytywnie zakwalifikowane na najem socjalny lokalu	Wnioski zrealizowane
2021	131	42	19
2022	115	37	11
2023	146	66	11
2024	116	43	4

Tabela 51. Liczba lokali wskazanych w ramach realizacji list mieszkaniowych (zamiana lokali mieszkalnych) w latach 2021-2024

Rok złożenia wniosku	Wszystkie złożone wnioski w poszczególnych latach	Wnioski pozytywnie zakwalifikowane na zamianę lokalu	Wnioski zrealizowane
2021	36	35	5
2022	34	33	6
2023	48	40	15
2024	26	24	5

W latach 2021-2024 dokonano siedem zamian lokali na najem socjalny.

Zasoby Miasta w zakresie kreowania lokalnej polityki społecznej, integracji społecznej oraz aktywizacji mieszkańców w sprawach istotnych dla lokalnego społeczeństwa wzbogaciło utworzenie **Centrum Aktywizacji Społecznej** w przebudowanym w ramach rewitalizacji centrum miasta budynku. W CAS mieszczą się: **Centrum Informacyjno-Edukacyjne „Senior w Opolu”**, pomieszczenia biurowe i sale konferencyjne dedykowane organizacjom pozarządowym, a także **7 mieszkań, w tym mieszkania treningowe oraz wspomagane**, które przeznaczone są w szczególności dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, osób z niepełnosprawnościami oraz osób i rodzin przeżywających trudności.

5.2. INFRASTRUKTURA PODMIOTÓW POLITYKI SPOŁECZNEJ W OPOLU

Podmioty realizujące zadania z zakresu polityki społecznej na terenie Miasta Opola - (wybrane zasoby):

Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola

1. Biuro ds. Dostępności Urzędu Miasta Opola
2. Koordynator ds. Dostępności w Urzędzie Miasta Opola, Zespół ds. Dostępności funkcjonujący przy Prezydencie Miasta Opola
3. **Centrum Dialogu Obywatelskiego (Urząd Miasta Opola)**
4. **Opolska Rada Działalności Pożytku Publicznego**
5. **Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia**
6. **Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu**
7. **Powiatowy Urząd Pracy w Opolu**
8. **Miejskie Centrum Wspomagania Edukacji**
9. **Dom Pomocy Społecznej w Opolu**
10. **Zespół Interdyscyplinarny**
11. **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**
12. **Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opolu**
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka”
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Nasz Dom”

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Mój Dom”
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka na Pasiece”
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka na Wyspie”

13. Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu

- Ogrzewalnia
- Noclegownia
- Schronisko z usługami opiekuńczymi z miejscami schroniskowymi

14. Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu

15. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu

- Centrum Aktywizacji Społecznej
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- Klub Integracji Społecznej
 - CENTRUM RE-Start
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej
- Ośrodek Readaptacji Społecznej „Szansa”
 - Świetlica „Szansa”
- Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych
- Mieszkania treningowe oraz wspomagane
- Domy Dziennego Pobytu
 - Złota Jesień
 - Magda-Maria
 - Malinka
 - Dom Nad Odrą (filia DDP Malinka)
- Centrum Informacyjno-Edukacyjne „Senior w Opolu”

16. Placówki wsparcia dziennego dla dzieci

- Opiekuńcze (6 placówek)
- Praca podwórkowa realizowana przez wychowawcę (4 placówki)
- Łączone – forma opiekuńcza i specjalistyczna (1 placówka)

17. Organizacje pozarządowe i inne podmioty

- Fundacja „Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym”
- Ośrodek Kompleksowej Rehabilitacji
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Opolu przy ul. Mielęckiego 4
- Warsztat Terapii Zajęciowej
- Zakład Aktywizacji Zawodowej
- Diecezjalna Fundacja Ochrony Życia
 - Dom Matki i Dziecka
- Siostry Franciszkanek

- Dom Pomocy Społecznej
- Zgromadzenie Sióstr Św. Jadwigi
 - Dom Pomocy Społecznej
- Inne, prowadzące np. stołówki i jadłodajnie dla ubogich, łaźnię, w tym:
 - Caritas Diecezji Opolskiej - łaźnia
 - Diecezjalny Dom Księża Emerytów
 - Dom Nadziei
 - Polski Czerwony Krzyż - Punkt Socjalny „Ikar”, lodówki społeczne

18. Żłobki, w tym:

- żłobków publicznych
- 22 żłobki niepubliczne

19. Centrum Zdrowia w Opolu Sp. z o.o.

5.3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY MIASTA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ

W związku z rozwojem zapotrzebowania mieszkańców Miasta na różnorodne usługi, w tym społeczne i zdrowotne, zgodnie z wizją i misją Strategii należy wzmocnić infrastrukturę podmiotów polityki społecznej w celu efektywnej realizacji zadań. Poniżej planowane zadania do realizacji:

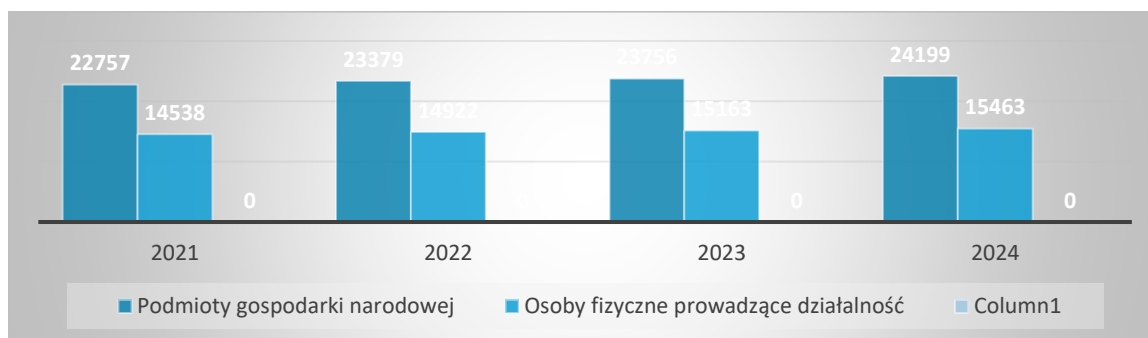
- . Zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych.
- . Poprawa dostępności oraz warunków w istniejącej infrastrukturze pomocy społecznej.
- . Przygotowanie infrastruktury lokalowej na potrzeby rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.
- . Zwiększenie dostępności obiektów na działalność w zakresie m. in. polityki senioralnej i integracji międzypokoleniowej.
- . Rozwój infrastruktury mieszkań socjalnych.

6. ZATRUDNIENIE

Jednym ze wskaźników pozwalających określić aktywność gospodarczą mieszkańców Miasta Opola jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jego obszarze. Na koniec 2024 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 24 199 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość z nich było działalnościami gospodarczymi prowadzonymi przez osoby fizyczne – było ich 15 463. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Najmniejsza liczba podmiotów gospodarki narodowej w badanym okresie funkcjonowała w 2021 roku, kiedy było ich 22 757, natomiast w latach

kolejnych liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Mieście systematycznie się zwiększała – w stosunku do 2021 roku nastąpił wzrost o ok. 6,4 %.

Wykres 22. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2021-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z rejestrem REGON, prywatna działalność gospodarcza w Mieście Opolu koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych, w tym motocykli (4 206 podmiotów). Ważnymi sekcjami są również: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (3 172 podmioty), budownictwo (2 601 podmiotów) oraz obsługa rynku nieruchomości (2 294 podmioty). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych górnictwem i wydobywaniem (14 podmiotów) oraz związanych z dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami i rekultywacją (37 podmiotów). W województwie opolskim działalność gospodarcza mieszkańców jest ukierunkowana przede wszystkim w czterech sekcjach wokół których prowadzona jest działalność ponad połowy funkcjonujących przedsiębiorstw – jest to handel i naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe oraz obsługa rynku nieruchomości. Rozbieżności względem przedsiębiorczości mieszkańców województwa oraz Miasta wskazują na większą intensywność działań województwa w obszarze przetwórstwa przemysłowego, usług oraz gospodarstwa domowego zatrudniającego pracowników oraz gospodarstwa domowego produkującego wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby. Natomiast Miasto Opole przoduje w zakresie działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, co stanowi o konkurencyjnym charakterze tego ośrodka akademicko – badawczego.

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w Mieście Opolu według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 23 392 (stan na koniec 2024 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Mieście 612. Działalność prowadzi również 164 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników oraz 26 dużych przedsiębiorstw z ponad 250 zatrudnionymi osobami. Ponadto na obszarze Miasta Opola zarejestrowanych jest 5 przedsiębiorstw, które zatrudniają co najmniej 1000 pracowników.

Tabela 52. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Miasta Opoli według klas wielkości (stan na koniec 2024 roku)

Liczba mikro-przedsiębiorstw	Liczba małych przedsiębiorstw w	Liczba średnich przedsiębiorstw w	Liczba dużych przedsiębiorstw	Liczba bardzo dużych przedsiębiorstw
23 392	612	164	26	5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON przypadających na 1000 ludności określana jest jako wskaźnik przedsiębiorczości. W 2024 roku w województwie opolskim osiągnął on poziom 123, w całej Polsce - 141, natomiast w Mieście Opolu 192. Miasto Opole w stosunku do województwa opolskiego oraz całej Polski plasuje się na wysokiej pozycji pod względem poziomu przedsiębiorczości - Miasto osiągnęło wskaźnik przedsiębiorczości większy niż w całym województwie opolskim o 56 % natomiast o 36 % większy niż w całej Polsce.

Tabela 53. Wskaźnik przedsiębiorczości - stan na 31.12.2024 r.

	Liczba ludności	Podmioty zarejestrowane w systemie REGON	Wskaźnik przedsiębiorczości
w Polsce	37 489 087	5 304 156	141
w województwie opolskim	930 296	114 657	123
w Mieście Opolu	125 492	24 199	192

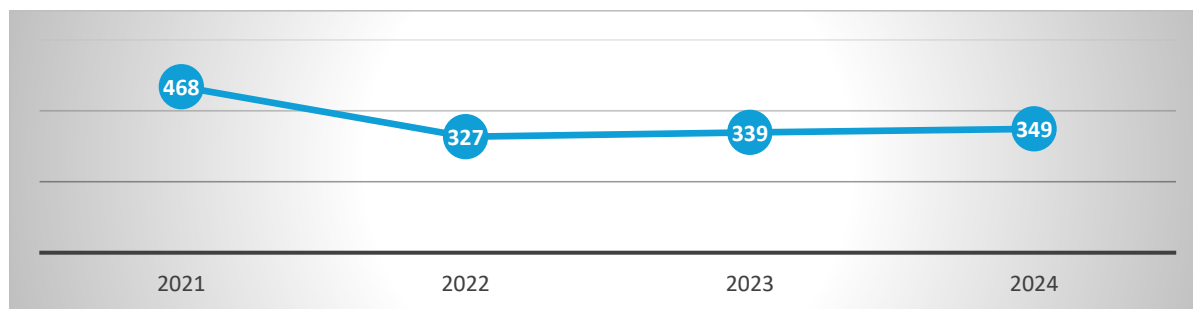
Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, ponieważ wpływa negatywnie na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb

związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2021 roku ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu z powodu bezrobocia skorzystało 468 rodzin. Na przestrzeni lat 2021-2024 ich liczba zmniejszyła się osiągając w 2024 roku poziom 349.

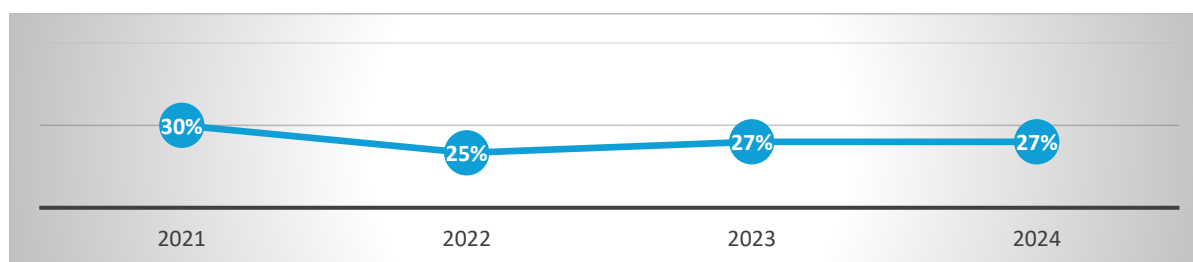
Wykres 23. Liczba rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022, 2023, 2024 rok

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja w zakresie wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej, czyli stosunku liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich obserwowany jest jego spadek.

Wykres 24. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022, 2023, 2024 rok

W 2024 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 3,1% mieszkańców Miasta Opola w wieku produkcyjnym, przy czym udział kobiet był wyższy (3,3%) w stosunku do udziału mężczyzn (2,9%). Na przestrzeni ostatnich lat problem bezrobocia wśród mieszkańców zmniejszył swoją skalę, co uwarunkowane było aktywną polityką rynku pracy. W roku 2024 udział bezrobotnych mieszkańców w stosunku do 2021 roku zmniejszył się o 0,3 pp (z 3,4% do 3,1%). W całej Polsce osoby bezrobotne stanowiły w 2024 roku 3,14% wszystkich mieszkańców, a więc sytuacja w Mieście była pod tym względem korzystniejsza.

Tabela 54. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2021 – 2024 (w procentach)

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Kobiety	3,6%	3,5%	3,2%	3,3%
mężczyźni	3,1%	2,9%	2,9%	2,9%
Ogółem	3,4%	3,2%	3,1%	3,1%

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Na koniec czerwca 2025 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było łącznie 2 306 mieszkańców Opola. Z powodu wystąpienia pandemii Koronawirusa SARS-CoV-2 w 2020 roku nastąpiły niekorzystne zmiany na rynku pracy. Liczba zarejestrowanych w PUP zwiększyła się zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn. W szczytowym okresie pandemii liczba bezrobotnych wynosiła 3 119 osób (w lutym 2021 roku). Odtąd (do dnia 30.06.2025) liczba bezrobotnych w Opolu zmalała o 26.1% osiągając niemalże najniższy poziom z okresu sprzed pandemii (jednocześnie najniższy poziom, od 1991 roku).

Dysproporcja względem płci w Opolu w ostatnim okresie zmniejsza się i w końcu czerwca 2025 roku zarejestrowana została podobna liczba bezrobotnych kobiet i mężczyzn. Pozostające bez pracy kobiety stanowiły 50,5% ogółu zarejestrowanych, a mężczyźni 49,5%. Natomiast w roku 2021 różnica w poziomie zatrudnienia wynosiła 5,2 p.p.

Tabela 55. Mieszkańcy Miasta Opola zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2021-2025

		2021	2022	2023	2024	31.06.2025
Kobiety	Liczba	1299	1259	1140	1171	1165
	Udział	52,6%	53,5%	51,2%	52,1%	50,5%
Mężczyźni	Liczba	1171	1093	1085	1077	1141
	Udział	47,4%	46,5%	48,8%	47,9%	49,5%

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w 2025 roku w stosunku do 2021 roku nastąpił wzrost o 1,0% udziału osób mających więcej niż 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców. W grupie osób do 30 roku życia (oraz podobnie w grupie osób do 25 roku życia) widoczna jest stabilizacja udziału i liczby osób bezrobotnych. Obecnie 16,1% osób bezrobotnych (372 osoby) to osoby do 30 roku życia, zaś 7,4% (170

osób) to osoby do 25 roku życia. W całej Polsce udział bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł w 2024 roku 26,9 %, a więc o 4,1 pp mniej niż w Mieście Opolu, natomiast udział osób bezrobotnych do 25 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych na poziomie całego państwa - to 13 %, co jest wartością nieco większą niż w Mieście (7,4%).

Tabela 56. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Miasta Opolu w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2021-2025

kategoria wiekowa	31 grudnia 2021		31 grudnia 2022		31 grudnia 2023		31 grudnia 2024		30 czerwca 2025	
	liczba osób	%	Liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	170	6,9	178	7,6	192	8,6	166	7,4	170	7,4
do 30 roku życia	410	16,6	400	17,0	412	18,5	391	17,4	372	16,1
powyżej 50 roku życia	742	30,0	679	28,9	665	29,9	698	31	715	31

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ze zjawiskiem **długotrwałego bezrobocia** mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniżej przedstawiona została liczba długotrwanie bezrobotnych mieszkańców Miasta Opolu oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców. Dynamika i kierunek zmian w ostatnich latach wskazywały na korzystne przemiany - znacząco zmniejszył się odsetek mieszkańców długotrwanie pozostających bez pracy – z 55,3% w 2021 do 46,0% w końcu czerwca 2025 roku. W całej Polsce udział osób długotrwanie bezrobotnych wyniósł w 2024 roku 48,6 %, więc sytuacja w Mieście kształtuje się na podobnym poziomie (mniej o 2,6 pp.).

W latach 2021-2025 liczba osób bezrobotnych, którzy posiadali prawo do zasiłku wahała się. Osoby te stanowiły w 2021 roku 10,8% ogółu zarejestrowanych, a w końcu czerwca 2025 roku – 14,8%.

Tabela 57. Osoby długotrwanie bezrobotne i z prawem do zasiłku oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2021-2025

Wyszczególnienie	31 grudnia 2021	31 grudnia 2022	31 grudnia 2023	31 grudnia 2024	30 czerwca 2025
Liczba osób	1367	1187	1082	1038	1108
%	55,3%	50,5%	48,6%	46,2%	48,0%

z prawem do zasiłku	267	255	255	325	341
%	10,8%	10,8%	11,5%	14,5%	14,8%

Po szoku spowodowanym pandemią wirusa Covid-19, od 2021 roku nastąpiła stabilizacja stopy bezrobocia w Opolu, województwie opolskim i w Polsce. Stopa bezrobocia zarówno w Polsce jak i w województwie opolskim i mieście Opolu nieznacznie maleje. Mieszkańcy Miasta jednak pozostają w korzystniejszej sytuacji niż osoby zamieszkujące województwo i cały kraj.

Tabela 58. Stopa bezrobocia w Mieście Opolu, województwie opolskim i w całej Polsce w latach 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	31.06.2025
Opole	3,2	3,1	2,9	2,9	3
woj. opolskie	6	5,9	5,9	5,9	5,7
Polska	5,4	5,2	5,1	5,1	5,2

Źródło: pup.opole.sisco.info

Wśród osób pozostających bez pracy w Mieście znajdują się osoby będące **w szczególnej sytuacji na rynku pracy**, czyli takie, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu zamieszkujących Miasto, a które są w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie osób bezrobotnych. W 2024 roku 1 755 osób spośród 2 248 bezrobotnych znajdowało się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Osoby te stanowiły znaczącą większość osób pozostających bez pracy – 78,1%. Należy podkreślić, iż w grupie osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji dominują kobiety, które w przedmiotowym roku stanowiły 52,7% grupy. Z analizy osób pozostających bez zatrudnienia w ostatnich latach wynika, że co dziesiątą osobą jest rodzic wychowujący co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia. Wśród osób bezrobotnych w Mieście Opolu znaczną grupę stanowią osoby powyżej 50 roku życia - 39,8% populacji osób bezrobotnych pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jest również nieznaczna liczba osób zarejestrowanych w PUP, które korzystają ze świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 59. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Mieście Opolu w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021		2022		2023		2024	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem w szczególnej sytuacji	2003	100	1864	100	1755	100	1755	100
do 30 roku życia	410	20,5%	400	21,5%	412	23,5%	391	22,3%
powyżej 50 roku życia	742	37,0%	679	36,4%	665	37,9%	698	39,8%
długotrwale bezrobotni	1367	68,2%	1187	63,7%	1082	61,7%	1038	59,1%
niepełnosprawni	183	9,1%	195	10,5%	187	10,7%	183	10,4%
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż.	382	19,1%	325	17,4%	255	14,5%	247	14,1%
posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	5	0,2%	8	0,4%	17	1,0%	9	0,5%
korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	27	1,3%	21	1,1%	30	1,7%	25	1,4%

Źródło: PUP Opole

Sytuacja osób pozostających bez zatrudnienia w Mieście Opolu jest stale monitorowana i analizowana w celu opracowania i udostępnienia mieszkańcom optymalnych narzędzi umożliwiających wejście lub powrót na rynek pracy.

Statystyczna osoba bezrobotna (wg stanu na dzień 30.06.2025r.) w Mieście Opolu:

- jest kobietą (50,5%),
- nie jest długotrwale bezrobotna (52,0%),
- ma poniżej 50 lat (69%),
- posiada co najmniej średnie wykształcenie (59,0%),
- ma kwalifikacje zawodowe (73,7%).

W czerwcu 2025 roku, wśród 2306 zarejestrowanych bezrobotnych, 167 osób (7,2%) to osoby powyżej 60 roku życia. Zasadniczo byli to mężczyźni (163 osoby), których wiek emerytalny wynosił 65 lat. Wśród osób bezrobotnych powyżej 60 roku życia, 105 osób było długotrwale bezrobotnych, a 28 osób było dotkniętych niepełnosprawnościami.

Działalność na rzecz osób pozostających bez pracy prowadzą Publiczne Służby Zatrudnienia, w tym **Powiatowy Urząd Pracy w Opolu**, który poprzez mechanizmy wsparcia rynku pracy dobierają odpowiednie instrumenty umożliwiające znalezienie zatrudnienia bezrobotnym z terenu Miasta Opola.

Powiatowy Urząd Pracy w Opolu realizuje liczne projekty i programy aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, które skierowane są zarówno do osób bezrobotnych, ale także lokalnych przedsiębiorców i pracodawców. Obecnie wśród nich znajduje się:

- **„Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia realizowana przez PUP Opole (II)”,** realizowany **od 01 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2025 r** ze środków Unii Europejskiej w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, Priorytet 5 Fundusze Europejskie wspierające opolski rynek pracy i edukację, Działanie 5.1 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia realizowana przez PUP, skierowany do 1 172 osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy, w tym zwłaszcza: kobiet, osób w wieku 18-29 lat, osób z niepełnosprawnościami, osób w wieku 50 lat i więcej, osób długotrwale bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach;
- **„Program aktywizacji zawodowej osób do 30 roku życia”** (realizacja od 1 czerwca 2025 r. do 31 grudnia 2026 r.) w ramach środków rezerwy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na finansowanie programu na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, skierowany do 32 osób na podjęcie własnej działalności gospodarczej;
- **„Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych zamieszkujących na wsi”** (od 18 sierpnia 2025 r. do 30 czerwca 2028 r) w ramach środków rezerwy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na finansowanie programu na rzecz aktywizacji zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy skierowany do 45 osób bezrobotnych zamieszkujących gminy miejsko-wiejskie.

PUP w Opolu organizuje również Targi Pracy, w tym wirtualne i Giełdy Pracy, a wszystkie zarejestrowane osoby korzystają z usług pośrednictwa pracy, czy poradnictwa zawodowego w formie indywidualnych warsztatów tematycznych.

Wsparcie osób bezrobotnych w Mieście Opolu jest realizowane także za pośrednictwem Klubu Integracji Społecznej, którego zadaniem jest aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy do podejmowania działań ukierunkowanych na uzyskanie zatrudnienia oraz pomocy w tych działaniach. W 2024 roku z indywidualnych konsultacji skorzystało 96 osób, z którymi przeprowadzono łącznie 234 spotkania, podczas których nabyli oni niezbędne umiejętności umożliwiające powrót do aktywności zawodowej. Ponadto, Klub Integracji Społecznej był organizatorem prac społecznie użytecznych, w których uczestniczyły 22 osoby oraz 37 osób skierowanych przez Sąd.

KIS w Opolu jest realizatorem projektu „Centrum RE-Start - kompleksowy program reintegracji społeczno-zawodowej w Opolu”, który ma na celu wzrost umiejętności społecznych i zawodowych osób bezrobotnych, zarejestrowanych w PUP, objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej, zagrożonych wykluczeniem społecznym, już wykluczonych bądź dyskryminowanych na rynku pracy. W ramach działań utworzone zostało Centrum RE-Start przy ul. Sienkiewicza, wyposażone w pracownię krawiecką, stolarsko-tapicerską oraz remontowo-budowlaną.

Uczestnicy projektu biorą udział w wielu zaplanowanych działaniach aktywizacyjnych, które są realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji stworzoną indywidualnie dla każdej osoby

w ramach kontraktu socjalnego z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji i indywidualnych potrzeb.

W 2024 r. w programie uczestniczyły 22 osoby, 15 osób ukończyło uczestnictwo w programie, 6 osób podjęło zatrudnienie na otwartym rynku pracy.

Niewątpliwą szansą na wzrost zatrudnienia wśród mieszkańców Miasta Opola oraz kreowanie bardziej konkurencyjnego rynku pracy jest stały rozwój Miasta oraz uzbrojenie nowych terenów pod inwestycje, co daje szansę na utworzenie kolejnych nowoczesnych zakładów pracy, w których zatrudnienie znajdą zarówno specjaliści jak i osoby wymagające specjalnych warunków ze względu na wiek, czy niepełnosprawność. Rozbudowa takiej infrastruktury jest pożądana nie tylko przez mieszkańców Miasta lecz w szczególności osoby bezrobotne w powiatu opolskiego i województwa opolskiego, gdzie poziom bezrobocia jest znacznie wyższy niż w stolicy województwa.

Mimo korzystniejszych niż w rejonie wskaźników z zakresu aktywności zawodowej mieszkańców Miasta Opola należy pamiętać o rozpowszechniających się trendach i praktykach wśród pracodawców. Lokalni przedsiębiorcy coraz częściej decydują się na zatrudnienie cudzoziemców, w szczególności osób pochodzących z Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii i Ukrainy. Cudzoziemcy zatrudniani są głównie na podstawie oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi oraz powiadomieniach o powierzeniu pracy dla obywateli Ukrainy na podstawie tzw. spec ustawy.

Tabela 60. Liczba złożonych dokumentów w PUP Opole

	2021	2022	2023	2024	30.06.2025
Oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi	115460	45924	21415	11398	4572
Powiadomienia o powierzeniu pracy obywatelom Ukrainy po wybuchu wojny 15.03.2022	-----	37977	49873	28145	10869

Analizując sytuację mieszkańców Miasta Opola na lokalnym rynku pracy, szczególną uwagę należy zwrócić na osoby, które ze względu na swoje niepełnosprawności mają trudności w znalezieniu odpowiedniego miejsca na swój rozwój zawodowy. Fundacja Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu prowadzi kompleksową działalność i wspiera osoby z niepełnosprawnościami w różnym wieku i na różnym etapie ich życia. Jednym z aspektów działalności Fundacji jest **Zakład Aktywności Zawodowej**, w ramach którego organizowane są specjalistyczne szkolenia i warsztaty z nowoczesnych technik pracy, staże zawodowe, a także udzielane jest doradztwo zawodowe.

7. KAPITAŁ SPOŁECZNY I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Miasto Opole rozwija się dynamicznie i stale wzmacnia swoją pozycję wśród najważniejszych ośrodków inwestycyjno-turystycznych Polski. W ostatnich latach Miasto prowadziło intensywną politykę społeczną, budowało przestrzeń sprzyjającą integracji społecznej seniorów, inwestowało w rozbudowę żłobków i placówek oświatowych oraz prowadziło aktywne działania na rzecz osób bezrobotnych. Towarzyszyło temu również włączanie nowych terenów do granic Miasta, zwiększanie terenów inwestycyjnych, uruchamianie dużych przedsiębiorstw, dzięki czemu Miasto rozwinęło się jako ośrodek akademicki i inwestycyjny.

7.1. DZIELNICE MIASTA OPOŁA

Obecny charakter Miasta Opola kształtował się od 2009 roku, kiedy to utworzonych zostało 6 pierwszych Dzielnic. W wyniku oddolnych inicjatywy mieszkańców Miasta i dialogu władz lokalnych ze społeczeństwem zdecydowano o wprowadzeniu zmian w zakresie organizacji Miasta Opola i jego jednostek pomocniczych. Obecnie obszar 149,02 km² podzielony jest na **13 Dzielnic**.

Źródło: czasnaopole.pl

Działalność członków rad dzielnic oraz Rad Dzielnic opiera się na założeniu, że wszystkie inicjatywy podejmowane przez samorząd powinny odbywać się w sposób partnerski, z zachowaniem wzajemnego szacunku i zrozumienia dla obowiązujących procedur. Dla jak najpełniejszej partycypacji społecznej w podejmowanych inicjatywach, procedury są upraszczane i ograniczane do minimum, dzięki czemu więcej mieszkańców decyduje się współdecydować o przyszłości swojej lokalnej społeczności.

Mieszkańcy Dzielnic Miasta Opola nie tylko wybierają swoich przedstawicieli i współdecydują o kierunku działań na danym obszarze, ale również są odbiorcami szerokiej oferty aktywności realizowanych przez lokalne instytucje i organizacje. Aktywizowanie mieszkańców przyjmuje bardzo różną postać, ale najczęściej związane jest z działalnością kulturalną, edukacyjną i rekreacyjno-sportowymi. Większość z nich kierowana jest do dzieci i młodzieży oraz seniorów, ponieważ jako osoby nieaktywne zawodowo, a w przypadku osób starszych – samotne, konieczne jest odpowiednie organizowanie ich czasu wolnego i rozwijanie oferty środowiskowego wsparcia dla nich. Środki finansowe będące w dyspozycji poszczególnych Dzielnic umożliwiają organizowanie i finansowanie wydarzeń i imprez integracyjnych, festynów rodzinnych, itp. Działalność w obszarze poszczególnych Dzielnic umożliwia również rozwój harmonijny i spójny z ogólną koncepcją Miasta, a ich integralność z ogólnymi założeniami samorządu terytorialnego i wizją Miasta Opola wzmacnia współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi na ich terenie oraz poza ich obszarem. Wśród takich partnerów lokalnych znajdują się szkoły, przedszkola, Miejska Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, w tym: Ochotnicza Straż Pożarna oraz Caritas, a także parafie, domy kultury, kluby seniora i świetlice¹⁰.

7.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe (NGO) to te podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹¹. Pełnią one ważną rolę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, które jest priorytetem Miasta Opola. Budowanie partnerskich relacji z mieszkańcami Opola, opartych na szacunku, otwartości i wzajemnym informowaniu się o podejmowanych działaniach jest jednym ze sposobów zachęcania Opolan do aktywnego uczestnictwa w życiu Miasta. Organizacje pozarządowe stanowią ogromną wartość w aktywizacji mieszkańców Opola, w samoorganizacji i zaspokajaniu potrzeb na lokalnym poziomie społeczności.

Głównym celem organizacji pozarządowych (NGO) jest realizacja misji społecznej lub humanitarnej, która często polega na rozwiązywaniu problemów społecznych, ochronie praw człowieka, świadczeniu pomocy humanitarnej, promocji zrównoważonego rozwoju lub wspieraniu grup marginalizowanych. Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Miasta Opola z organizacjami pozarządowymi określone są w corocznie uchwalanym **Programie Współpracy Miasta Opola z Organizacjami Pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami**. Nadrzędnym

¹⁰ Nowe Dzielnice Opola – Informator dla Mieszkańców

¹¹ Źródło: Urząd Miasta Opola

celem tworzenia i realizacji programu jest: **wzmacnianie partnerstwa Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz integracja podmiotów działających w obszarze pożytku publicznego w Opolu.**

Współpraca Miasta Opola z organizacjami pozarządowymi przyjmują formę finansową oraz pozafinansową i jest oparta o 7 fundamentalnych zasad - pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji, jawności oraz równości szans. Organizacje pozarządowe mają możliwość realizowania działań na rzecz społeczności Miasta Opola w ramach priorytetowych zadań publicznych, wynikających z art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, każdorazowo wykazywanych w rocznych programach współpracy.

W stosunku do lat poprzednich odnotowujemy wyraźny wzrost liczby NGO. W 2024 roku na obszarze Miasta Opola działalność prowadziło łącznie 982 organizacje pozarządowe, w tym 98 klubów sportowych, dla porównania w 2021 roku było ich łącznie z klubami – 892. Istniejącą tendencję obrazuje poniższy wykres.

Wykres 25. NGO-sy w podziale na lata 2021-2024

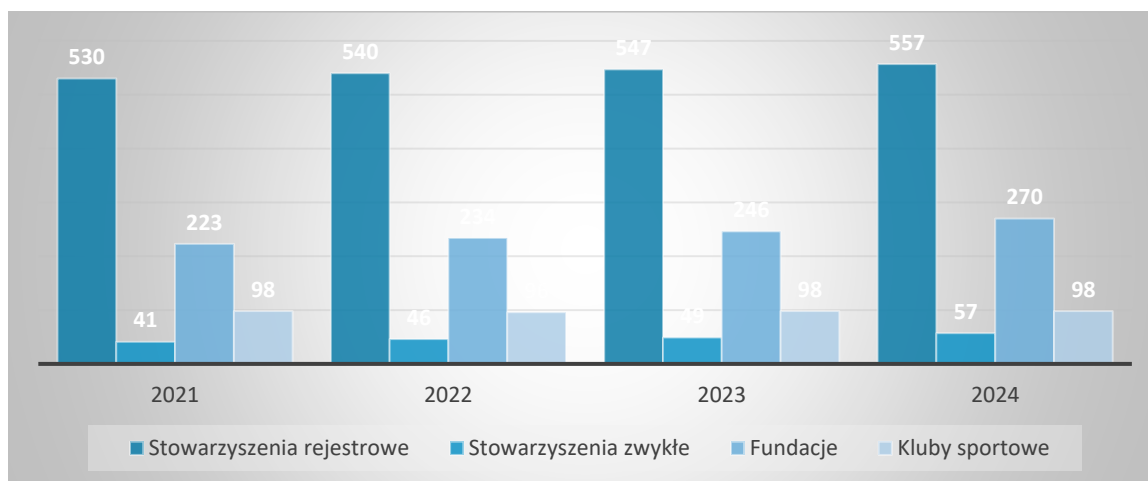

Tabela 60. Liczba NGO-sów w podziale na lata 2021 - 2024

Liczba NGO-sów w Mieście Opolu	2021	2022	2023	2024
	892	916	940	982

Miasto Opole corocznie przeznaczona określoną kwotę na wsparcie finansowe organizacji, które gotowe są realizować zadania publiczne, a wartość tych środków systematycznie wzrasta. W latach 2021-2024 na realizację zadań określonych w corocznych programach wykorzystano środki finansowe w wysokości ponad 86 mln. zł, z tego ponad 82 mln. zł w formie dotacji na realizację zadań publicznych oraz prawie 4 mln. zł z przeznaczeniem na wypłatę stypendiów i nagród. Jak obrazuje poniższa tabela z roku na rok wysokość środków na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty przeznaczano coraz więcej środków i tym samym zrealizowano więcej zadań.

Tabela 61. Wykorzystane środki finansowe na realizację programów współpracy w latach 2021-2024

Wykorzystane środki finansowe	2021	2022	2023	2024	Razem
Środki finansowe przeznaczone na dotacje	18 804 387,87	20 041 808,49	21 105 843,92	22 391 959,88	82 344 000,16
wypłata stypendiów i nagród	1 190 084,15	1 028 983,00	792 133,43	916 984,50	3 928 185,08
Razem	19 994 472,02 zł	21 070 791,49	21 897 977,35	23 308 944,38	86 272 185,24

Tabela 62. Liczba zadań zleconych i organizacji realizujących zadania w latach 2021-2024

DOTACJE	2021	2022	2023	2024	Razem
liczba zadań zleconych	270	301	283	321	1 175
liczba organizacji realizująca zadania zlecone	134	142	139	144	559

Zarówno w roku 2024 jak i latach poprzednich najczęściej środków wydatkowano na realizację zadań w ramach trzech obszarów: pomocy społecznej, sportu oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Wysokość dotacji wykorzystanej przez organizacje pozarządowe w tych obszarach w latach 2021-2024 wynosiła łącznie 70,5 mln. zł, co stanowi 82% wszystkich wykorzystanych przez NGO środków. Wysoka alokacja środków publicznych w obszarze pomocy społecznej, wsparcia rodziny i kultury fizycznej od lat utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie, co świadczy o znacznym zapotrzebowaniu mieszkańców Miasta Opola na takie działania i wskazuje jakie usługi czy też zadania będą cieszyć się największą popularnością w przyszłości.

Wykres 26. Podział dotacji dla NGO wykorzystanej w latach 2021-2024

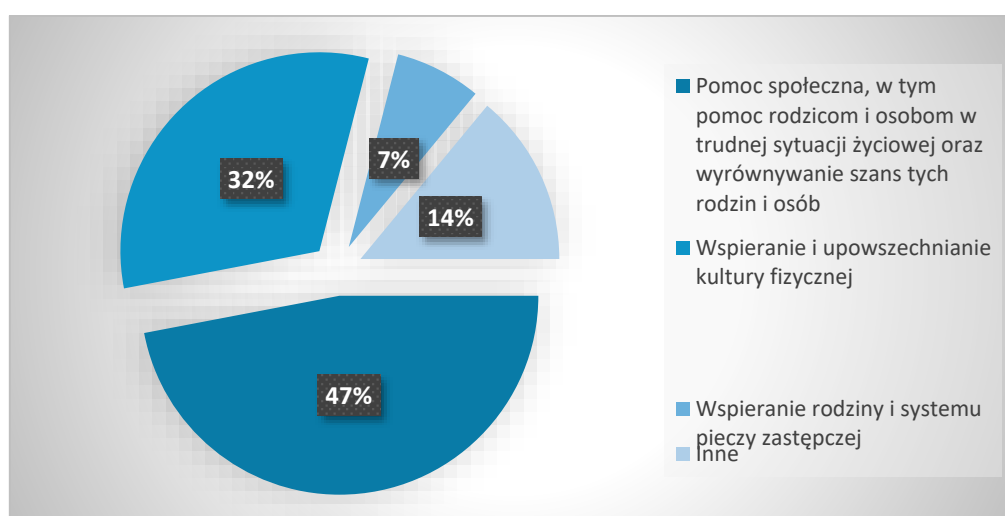

Tabela 63. Dziedziny z najwyższymi dotacjami w latach 2021-2024 (w zł)

Największe dotacje	2021	2022	2023	2024	Razem
Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób	9 486 751,82	9 039 534,20	9 816 728,76	10 478 272,61	38 821 287,39
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	5 476 000,00	6 728 000,00	6 945 686,42	7 119 071,90	26 268 758,32
wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej	1 329 971,00	1 205 000,00	1 431 875,00	1 448 411,00	5 415 257,00
Razem	16 292 722,82	16 972 534,20	18 194 290,18	19 045 755,51	70 505 302,71

Przyznawanie wsparcia finansowego na realizację przez NGO zadań na rzecz mieszkańców miasta Opola odbywa się przede wszystkim w ramach otwartych konkursów ofert oraz w trybie pozakonkursowym. W latach 2021 -2024 ogłoszono 162 konkursy, organizacje pozarządowe złożyły łącznie 1742 oferty, a podpisanych zostało 1 128 umów.

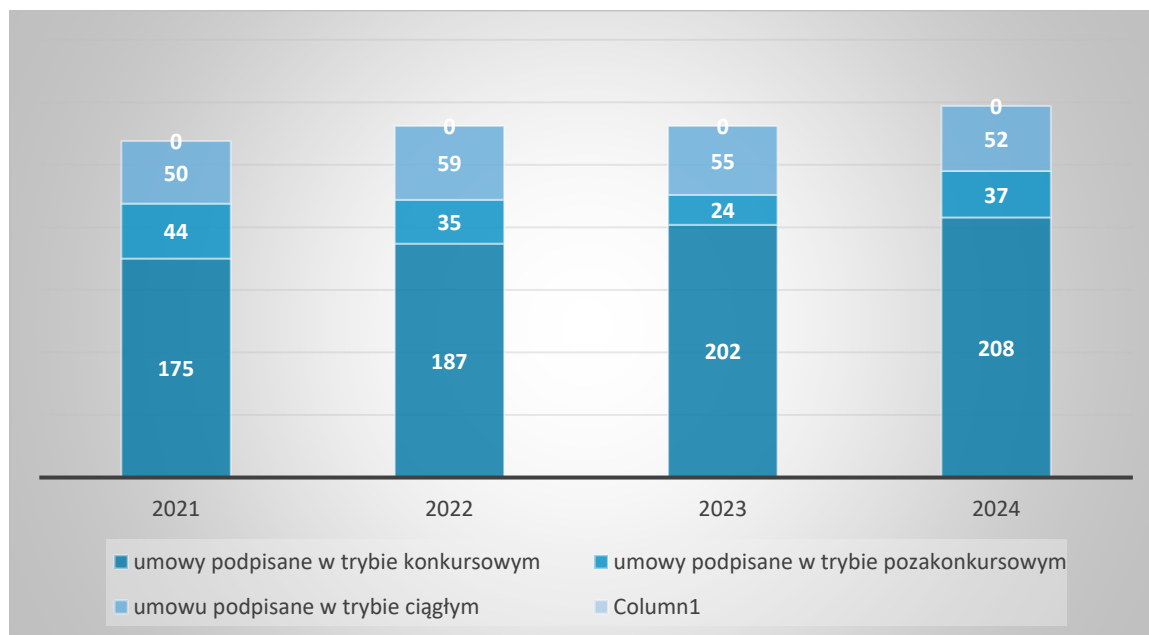
Tabela 64. Wsparcie finansowe na realizację zadań przez NGO w latach 2021-2024 (w zł)

Oferty	2021	2022	2023	2024	Razem
Liczba złożonych ofert w trybie konkursowym	317	348	355	332	1 352
w trybie pozakonkursowym	46	41	30	41	158
w trybie ciągłym	59	63	58	52	232
Razem	422	452	443	425	1 742

Tabela 65. Liczba ogłoszonych konkursów w latach 2021-2024

Liczba ogłoszonych konkursów	2021	2022	2023	2024	Razem
	42	41	40	39	162

Wykres 27. Liczba podpisanych umów na realizację zadań przez NGO-sy w latach 2021-2024

Współpraca poza finansowa odbywała się m.in. poprzez:

- wzajemne i wszechstronne informowanie się o kierunkach podejmowanych i realizowanych działań - stała współpraca oraz wzajemny kontakt zarówno z organizacjami pozarządowymi jak i Opolską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Przedstawiciele organizacji oraz Opolska Rada Działalności Pożytku Publicznego aktywnie uczestniczyli w wypracowywaniu jednorocznych i wieloletnich programów współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi, a także w konsultowaniu aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji;
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych, w szczególności w dziedzinach dotyczących ich działalności statutowej;
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, w tym Opolska Rada Działalności Pożytku Publicznego, Społeczna Rada Konsultacji, Kapituła Konkursu przyznająca nagrodę im. Jana Calki, Kapituła Konkursu przyznająca nagrodę im. Danuty Sokołowskiej, Zespół do spraw Budżetu Obywatelskiego i Inicjatywy Lokalnej, Rada Sportu, Rada Seniorów, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w Opolu, Rada Programowej Izby Pamięci Solidarności, Rada Kobiet w Opolu;
- wsparcie doradcze i konsultacyjne Opolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;
- promowanie działalności organizacji pozarządowych, z wykorzystaniem kanałów informacyjnych tj.: strona internetowa Urzędu Miasta Opola, wydawnictwa magazynów miejskich, Biuletyn Informacji Publicznej Miasta Opola, portale społecznościowe, lokalne media, Kampania 1,5%, informator NGO - strada, dostępny

na stronie miasta Opola oraz podczas wydarzeń plenerowych organizowanych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;

- udzielanie organizacjom pozarządowym wsparcia organizacyjnego, merytorycznego, a także szkoleniowego, m. in. poprzez bezpłatny wynajem pomieszczeń biurowych i sal konferencyjnych w Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS) oraz w Centrum Dialogu Obywatelskiego (CDO) wraz z wyposażeniem, bezpłatne korzystanie ze sprzętu CDO (stołów, namiotów, krzeseł mikroportów, mikrofonów, bezpłatne poradnictwo prawne dla organizacji pozarządowych, stałą dostępność elektronicznych platform związanych z Budżetem Obywatelskim, Inicjatywą Lokalną, oraz możliwość rezerwacji sal);
- stałą aktualizację bazy danych teled adresowych organizacji pozarządowych (w informatorze o organizacjach pozarządowych działających na terenie naszego miasta - „NGO-strada”);
- objęcie patronatem honorowym Prezydenta inicjatyw, podejmowanych przez organizacje pozarządowe;
- przekazanie organizacjom pozarządowym materiałów promocyjnych na zasadach obowiązujących w Urzędzie;
- organizację szkoleń, konferencji, warsztatów, debat oraz konsultacji z ekspertami, a także prowadzenie doradztwa w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych;
- współorganizacja przedsięwzięć z organizacjami pozarządowymi na rzecz mieszkańców Opola (m.in. Europejski Tydzień Zrównoważonego Transportu, Szlakiem Opolskich Legend, Noc Kultury, Piknik Rodzinny, Święto Wojciechowe, Festiwalowe Jam Session,);
- nagradzanie i wyróżnianie społeczników aktywnie zaangażowanych w sprawę Miasta i jego rozwoju w kategoriach „Lider Społeczny Roku” oraz „Pożytek Roku”, a także nagradzanie wolontariuszy i organizacja Gali Wolontariatu.

Aktywność obywatelska rozwija się także w **Centrum Aktywizacji Społecznej**, które jest miejscem spotkań i organizacji różnorodnych wydarzeń dla mieszkańców i organizacji zaangażowanych w życie Miasta. Centrum wyposażone jest w nowoczesne sale konferencyjne i przystosowane do organizacji m. in. konferencji, i spotkań. Ponadto, Centrum udostępnia organizacjom pozarządowym 5 pomieszczeń biurowych oraz 3 sale konferencyjne.

7.3. BUDŻET OBYWATELSKI I INICJATYWY LOKALNE

Każda z gmin będąca gminą na prawach powiatu, czyli również Miasto Opole, zobowiązana jest do utworzenia **budżetu obywatelskiego (BO)**, który umożliwi mieszkańcom współdecydowanie o realizowanych działaniach. Wyodrębniona część budżetu Miasta w wysokości nie mniejszej niż 0,5% wszystkich wydatków z ostatniego roku za który zostało przyjęte sprawozdanie finansowe jest dysponowana w ramach środków za projekty dzielnicowe i ogólnomiejskie, a mieszkańcy głosując na poszczególne projekty wyrażają chęć ich realizacji.

Opolski Budżet Obywatelski zapoczątkowany został w 2015 roku i podzielony jest na część dysponowaną przez poszczególne Rejony (Dzielnice Miasta), czyli zadania dzielnicowe oraz projekty ogólnomiejskie – minimalny koszt projektu to 10 000 zł.

W latach 2021-2025 roku wysokość środków przeznaczonych na realizację projektów mieszkańców wyniosła rola z każdym rokiem. W 2021 roku było to 5 950 000 zł, z czego 4 950 000 zł stanowiły środki na projekty dzielnicowe, a 1 000 000 na projekty ogólnomiejskie, a kończąc na roku 2025 gdzie kwota przeznaczona na Budżet Obywatelski wynosiła 7 300 000 zł, z czego 5 800 000 zł stanowiły środki na projekty dzielnicowe. Na przestrzeni ostatnich 4 lat wysokość środków przeznaczanych na BO zwiększała się co roku, dzięki czemu możliwe jest skuteczniejsze wykorzystywanie potencjału mieszkańców i pełne zaangażowanie ich w sprawy lokalne.

Tabela 66. Wysokość środków w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2021-2025 w Mieście Opolu (w milionach złotych)

Rok edycji	Kwota dedykowana BO (ogółem)	Kwota BO dedykowana dzielnicom
2021	5 950 000	4 950 000 dzielnicowe
2022	6 400 000	5 200 000 dzielnicowe
2023	6 700 000	5 400 000 dzielnicowe
2024	6 800 000	5 500 000 dzielnicowe
2025	7 300 000	5 800 000 dzielnicowe

Źródło: <https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/budzet-obywatelski-opola>

Środki asygnowane w ramach BO do poszczególnych Rejonów są zróżnicowane i zwiększają się w każdej edycji. W 2021 roku kwota ta wynosiła 4 950 000 zł, a w 2025 roku aż 5 800 000 zł.

Od 2021 roku mieszkańcy Miasta Opola złożyli łącznie 1 314 projektów. Największe zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców w sprawach lokalnych widoczne jest w aspekcie dróg, chodników i ścieżek rowerowych.

W tym obszarze złożona została największa część wszystkich z wniosków, tj. 21,8%. Znaczącą popularnością cieszą się wśród mieszkańców również projekty z zakresu edukacji i kultury (18,3%) oraz sportu i architektury sportowej (16,5%).

Tabela 67. Wnioski złożone w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2021-2025 z podziałem na kategorie

Kategorie:	Projekty zgłoszone [liczba rzeczywista]	Projekty zgłoszone [w %]
Drogi, chodniki, ścieżki rowerowe	287	21,8%
Edukacja i kultura	241	18,3%
Sport, w tym architektura sportowa	217	16,5%
Tereny rekreacyjne, place zabaw, mała architektura	210	15,9%
Tereny zielone i nasadzenia	77	5,8%
Oświetlenie i bezpieczeństwo	82	6,2%
Inne	65	4,9%
Działania na rzecz seniorów	48	3,6%
Ochrona zdrowia i działania na rzecz osób niepełnosprawnych	52	3,9%
Remonty obiektów miejskich	30	2,3%
Komunikacja miejska	8	0,6%
SUMA	1317	100,0%

Źródło: <https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/budzet-obywatelski-opola>

Do 2019 roku w ramach Budżetu Obywatelskiego finansowane były zadania mikro, które zastąpiono **inicjatywą lokalną**. Dzięki niej mieszkańcy mają wpływ na zarządzanie środkami publicznymi i wdrażanie swoich inicjatyw oraz rozwiązań służących ogółowi społeczeństwa. Zakres działań przewidzianych do realizacji w tej formie podobny jest do Budżetu Obywatelskiego, jednakże zgłaszane projekty muszą mieć charakter lokalny, a ich koszt nie może przekraczać 10 000 zł. Wnioski kierowane są do Centrum Dialogu Obywatelskiego, który koordynuje realizację inicjatywy. Udział Miasta Opola w realizacji inicjatywy może polegać na wsparciu rzeczowym, organizacyjnym i finansowym. Najpopularniejszym obszarem działań w ramach inicjatywy lokalnej jest organizacja przestrzeni zielonych, bezpieczeństwo i integracja seniorów, rozwój aktywności społecznej oraz miejsc skierowanych do najmłodszych mieszkańców Miasta Opola.

W latach 2021-2025 podpisanych zostało 47 umów na realizację poniższych zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnej.

Tabela 68. Działania realizowane w ramach inicjatywy lokalnej w latach 2021 – 2025

Rok	Tytuł inicjatywy	Kwota wsparcia finansowego miasta
2021	Łazienka przyjazna uczniom	10 000
2021	"ZIELONO MI - rozwijamy bioróżnorodność we Wróblinie"	10 000
2021	Wyposażenie terenu gminnego w infrastrukturę dla psów służącą utrzymaniu czystości	10 000
2021	Ostroga - miejscem rodzinnej rekreacji	9 200
2021	Bossanova z seniorami	10 000
2021	Nordic walking dla seniorów	10 000
2021	W tańcu i śpiewaniu zintegrowani – zajęcia kulturalne dla seniora	10 000
2022	#szanujeMYgrudzice	9 000
2022	Czysta i przyjemna ulica PCK	10 000
2022	Czysta i przyjemna ulica Wrocławska	10 000
2022	Seniorzy w Ekostudio	10 000
2022	250-lecie Grotowic. Historia Grotowic i Metalchemu zdjęciami mieszkańców pisana.	10 000
2022	Wielokulturowe Opole	10 000
2022	Piknik sportowy pt. „Od juniora do seniora”	10 000
2022	Kącik gier planszowych w Bierkowicach	7 800
2022	Poznajemy Opole - cykl spacerów miejskich z oprowadzaniem w języku ukraińskim	2 740
2022	Ławeczki-ogródek szkolny	2 000
2023	Stawiamy na seniora z Opola	10 000
2023	Kocham Opole - łapię deszcz	10 000
2023	Zagospodarowanie zielenią terenu przy budynku PSP nr 5 w Opolu	6 916
2023	Tworzymy zielony dziedziniec jedensastki	10 000
2023	Uczymy i bawimy- zajęcia dla seniorów	9 900
2023	Altana Ogrodowa do ogródka Szkolnego	10 000
2023	Aktywne smoki - regaty smoczych łodzi	10 000

2023	Wymiana łapacza na boisku sportowym LZS Sławice	7 000
2023	Nasadzenia drzew i krzewów w Bierkowicach	10 000
2023	Historia Opola - przybliżenie dziedzictwa historyczno-kulturowego Opola oraz tradycji lokalnych (cykl oprowadzań w języku ukraińskim)	4 000
2024	Wybory Miss i Mistera 60+ z Opola	10 000
2024	Aktywne Smoki – Regaty Smoczyc Łodzi 2024	10 000
2024	Aktywni seniorzy z Opola	10 000
2024	Stawiamy na seniorów z Opola	10 000
2024	NIE- wykluczamy- działamy	10 000
2024	Jezioro Malina - Rewitalizacja terenu i montaż urządzenia typu wioślarz	10 000
2024	Zielona Jedenastka	10 000
2024	„Smutek może przybierać przepiękne oblicza - zdjęcia potrafią przegnać smutek i przywołać uśmiech" - wystawa fotografii z pozytywnym przesłaniem	10 000
2024	Zielony Parasol PP-26 - piknik ekologiczny	5 000
2024	Drugi Tydzień Kobiet	10 000
2025	Dostępne Opole – zakup komfortki plenerowej	10 000
2025	Mistrzowskie rozgrywki	10 000
2025	Nuda się nie uda, bo dbamy o swoje uda	9 900
2025	Malowanie na sportowo	10 000
2025	Chmielowice. Siedem i pół wieków istnienia	10 000
2025	Kreatywni seniorzy z Opola	10 000
2025	Senior w świecie - nauka języków obcych	10 000
2025	Modernizacja obiektu LZS Sławice	10 000
2025	Regaty Smoczyc Łodzi Groszmal Opole 2025	10 000
2025	„Dostępne Opole – kreatywnie czas spędzamy”	10 000

Źródło: Urząd Miasta Opola

Miasto Opole wspiera rozwój aktywności obywatelskiej swoich mieszkańców, dba również by opolska młodzież była zaangażowana w sprawy społeczne i obywatelskie oraz w rozwój miasta. Od 2021r. realizowany jest w Opolu programu edukacyjny „**Szkolny Budżet Uczniowski**”,

przygotowujący młodzież do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, uczący postaw obywatelskich poprzez poznawanie i zrozumienie mechanizmów partycypacji społecznej, a także poprzez reagowanie na te potrzeby środowiska szkolnego w drodze zgłaszania pomysłów, wpływających na rozwój szkół.

7.4. WSPARCIE CUDZOZIEMCÓW I ICH INTEGRACJA SPOŁECZNA

Proces integracji cudzoziemców z mieszkańcami Miasta Opola jest zadaniem wymagającym i opiera się na wzajemnym zrozumieniu wartości i kultury drugiego człowieka oraz szacunku do niego. Ważne jest aby postrzegać mieszkańców Miasta Opola pochodzących z innych krajów i regionów jako partnerów i współobywateli, co umożliwi wszystkim swobodę życia, bezpieczne warunki egzystencji i równy rozwój społeczno-zawodowy. Osoby pochodzące z innych krajów, a zamieszkujące Miasto posiadają potencjał, którego wykorzystanie może być ogromną wartością dodaną, chociażby w zakresie zasilenia rynku pracy, wykształcenia, ale także w zakresie edukacji językowej czy sztuki. Taka wymiana kulturowa, przy jednoczesnym poszanowaniu innych wartości przyczynia się do wzrostu gospodarczego Miasta i regionu oraz jego pozytywnego odbioru na arenie międzynarodowej.

Wsparcie i integracja cudzoziemców w latach 2022 – 2024 przebiegały w kontekście kryzysu związanego z rozpoczęciem 24 lutego 2022 r. działań wojennych wobec obywateli Ukrainy oraz natychmiastowego zaangażowania państwa polskiego we wsparcie obywateli Ukrainy przebywających na terytorium Polski, objętych przepisami ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Obowiązek udzielenia wsparcia uchodźcom wojennym został scedowany m. in. nasamorządy. Niemal natychmiast – 26 lutego 2022r. – w siedzibie Centrum Aktywizacji Społecznej w Opolu przy ulicy Krakowskiej 32, uruchomione zostało Miejskie Centrum Pomocy Uchodźcom, które koordynowało pomoc udzielaną przez miejskie instytucje, organizacje pozarządowe, mieszkańców, a także informowało osoby potrzebujące wsparcia o wszelkich dostępnych formach pomocy. Pomoc świadczona w MCPU była oparta na współpracy z opolskimi wolontariuszami, którzy biegle komunikowali się w języku ukraińskim i polskim. W MCPU swoje tymczasowe siedziby znalazły: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, Miejskie Centrum Świadczeń, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Powiatowy Urząd Pracy. Piętro budynku, które dotychczas służyło organizacjom pozarządowym, oddano do dyspozycji wolontariuszy, którzy wraz z koordynatorami powołanymi przez Prezydenta Miasta Opola, tworzyli Miejskie Centrum Pomocy Uchodźcom. Dodatkowo w budynku powstała świetlica, w której pracownicy dokładali wszelkich starań, aby dzieci, które uciekły przed wojną, mogły choć na chwilę poczuć się bezpiecznie. Ponadto w garażu podziemnym MCPU, powstał magazyn, w którym gromadzono rzeczy pozyskane od darczyńców i sponsorów, a także przygotowywano pakiety startowe dla przybywających do Opola obywateli Ukrainy.

Jednocześnie w Urzędzie Miasta Opola nadawano uchodźcom numery PESEL. Otrzymanie numeru PESEL ze statusem UKR stanowiło urzędowe poświadczenie posiadania uprawnienia do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz uprawnień towarzyszących, wynikających z poszczególnych przepisów ustawy specjalnej w tym do korzystania z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i służby zdrowia, do podjęcia pracy w Polsce, a także do zapisania dzieci do szkół i przedszkoli.

W latach 2022 – 2024 status UKR w Mieście Opolu otrzymało:

- w 2022 roku (od marca) 6228 osób
- w 2023 roku 1564 osoby
- w 2024 roku 1291 osób

W MCPU udzielano uchodźcom podstawowego wsparcia materialnego, zgodnie z obowiązkami statutowymi jednostek, w tym w postaci świadczeń i zasiłków. Miasto Opole uruchomiło także miejsca tymczasowego pobytu dla uchodźców, w szczególności dla matek z dziećmi, w wolnych pomieszczeniach na terenie siedziby miejskiej jednostki organizacyjnej przy ul. Dambonia w Opolu, uzupełniając tym miejsca w ośrodkach czasowego pobytu prowadzonych w Mieście Opolu przez Wojewodę Opolskiego.

Miasto zapewniło także: dostęp do nauki języka polskiego, doradztwo psychologiczne i zawodowe, pomoc w adaptacji kulturowej, dostęp do edukacji i usług publicznych, pomoc w znalezieniu mieszkania.

Regulacje ustawowe dotyczące zasad udzielania wsparcia uchodźcom wojennym z terenu Ukrainy, zostały uszczegółowione w Uchwale Rady Miasta Opola Nr LVI/1046/22 z dnia 23 czerwca 2022r. w sprawie określenia zakresu pomocy świadczonej przez Miasto Opole na rzecz obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Ustalony w 2022 roku zakres pomocy obejmował:

- zapewnienie miejsca zakwaterowania i wyżywienia;
- adaptację i wyposażenie budynków/lokali na potrzeby zapewnienia odpowiednich warunków socjalno-bytowych;
- zapewnienie środków czystości i higieny osobistej, odzieży, żywności i innych produktów niezbędnych do bieżącego funkcjonowania;
- wspieranie procesu adaptacji, integracji oraz aktywizacji zawodowej;
- zapewnienie wyżywienia w stołówkach szkolnych i przedszkolnych;
- zapewnienie warunków do kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi obywateli Ukrainy;
- organizację nauki języka polskiego;
- organizację i udzielanie interwencyjnego poradnictwa psychologicznego, prawnego, zawodowego i socjalnego;
- organizację działań kulturalnych i sportowych;
- organizację czasu wolnego.

Wsparcie realizowane przez Miasto Opole na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy koncentrowało się na różnorodnych działaniach ukierunkowanych na zaspokajanie potrzeb jednostek i rodzin dotkniętych problemem uchodźstwa. Katalog świadczeń z tytułu udzielonej pomocy dla uchodźców z Ukrainy w dużym stopniu pokrywał się ze świadczeniami, które są przyznawane obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasadniczą rolę w udzielaniu skutecznej pomocy obywatelom Ukrainy odegrał utworzony w ramach specustawy Fundusz Pomocy w ramach środków rządowych, z którego finansowano większość usług i świadczeń.

Od początku wybuchu wojny w Ukrainie do kwietnia 2023 r. w mieście Opolu, przyznano 4570 świadczeń rodzinnych, udzielanych przez Miejskie Centrum Świadczeń. Rodziny korzystające z tego rodzaju wsparcia, charakteryzowały się następującą strukturą:

- zasiłek rodzinny przyznany dla dziecka do 5 roku życia- 650 świadczeń;
- zasiłek rodzinny przyznany dla dziecka powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia – 3896 świadczeń;
- zasiłek rodzinny przyznany dla dziecka powyżej 18 roku życia do ukończenia 21 roku życia – 8 świadczeń;
- zasiłek rodzinny dla dziecka powyżej 21 roku życia do ukończenia 24 roku życia – 16 świadczeń.

Dodatkowo Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu, w tym samym okresie czasu, przyznało 310 zasiłków pielęgnacyjnych, 99 świadczeń pielęgnacyjnych, a także 9 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka. W okresie funkcjonowania MCPU skorzystało łącznie 7179 osób.

W ramach działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu udzielono następującego wsparcia na rzecz uchodźców z Ukrainy:

Tabela 69. Pomoc udzielona obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Pomoc obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym	6901	842	298

Równocześnie w ramach pracy Ośrodka prowadzone były działania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze ustanowione w osobach narodowości ukraińskiej były podobnie jak wszystkie rodziny zastępcze objęte wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Na bieżąco i według potrzeb prowadzone jest wobec nich i ich dzieci poradnictwo specjalistyczne oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

W ramach poradnictwa, rodziny zastępcze mogą skorzystać z konsultacji i porad psychologa, pedagoga, prawnika, terapeuty, w tym terapeuty ds. uzależnień. Psycholog i terapeuta udzielają konsultacji w zakresie doskonalenia umiejętności opiekuńczo – wychowawczych. Psycholog sporządza diagnozy psychofizyczne dzieci oraz zapewnia dzieciom wsparcie w sytuacjach dla nich trudnych - z zakresu relacji rówieśniczych, rodzinnych, nieradzeniem sobie z emocjami; udziela również poradnictwa/psychoedukacji z zakresu profilaktyki zdrowia. Ponadto rodziny są informowane o miejscach, gdzie mogą uzyskać specjalistyczną pomoc w sytuacjach tego wymagających na terenie miasta, w tym udzielane jest wsparcie w zorganizowaniu takiej pomocy.

Gmina Opole podejmowała również działania na rzecz integracji cudzoziemców, w tym obywateli Ukrainy, poprzez wsparcie realizowane w ramach pracy asystentów rodziny.

Rodziny te objęto indywidualnym wsparciem w zakresie:

- adaptacji w nowym środowisku społecznym,
- dostępu do edukacji i ochrony zdrowia,
- kontaktu z instytucjami publicznymi,

- wsparcia wychowawczego i organizacji życia codziennego.

Współpraca ta miała na celu nie tylko rozwiązanie bieżących trudności rodzin, ale również ich społeczną integrację, zwiększenie samodzielności oraz lepsze funkcjonowanie w lokalnej społeczności. Działania asystentów były dostosowane do indywidualnych potrzeb każdej rodziny i stanowiły element szerszej polityki wspierania cudzoziemców przebywających na terenie gminy Opole.

Dodatkowo, cudzoziemcy – w tym osoby starsze – mogli korzystać z oferty Centrum Informacyjno-Edukacyjnego „Senior w Opolu”. W ramach działalności Centrum dostępne były zajęcia integracyjne, edukacyjne, informacyjne oraz wsparcie w kontaktach z instytucjami publicznymi. W latach 2021-2024 wydano około 350 Opolskich Kart Seniora dla cudzoziemców, co umożliwiło im korzystanie z katalogu usług i świadczeń dedykowanych osobom starszym w Opolu.

Ponadto Powiatowy Urząd Pracy w Opolu prowadził działania na rzecz integracji zawodowej cudzoziemców, głównie obywateli Ukrainy. Działania, wykraczające poza standardowe usługi urzędu pracy, były realizowane w okresie od 13.03.2022 r. do 31.05.2022 r. również w ramach utworzonego punktu informacyjnego w Miejskim Centrum Pomocy Uchodźcom w budynku CAS przy ul. Krakowskiej 32 obsłużono 1 318 osób, głównie obywateli Ukrainy. Udzielano informacji dotyczących kompleksowego wsparcia, które obejmowało pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, a także możliwość rejestracji jako osoby bezrobotne i zasad korzystania z różnych form wsparcia oferowanych przez PUP w Opolu.

Kluczową rolę w integracji uchodźców wojennych z Ukrainy miały działania edukacyjne i oświatowe w celu zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy, których, na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, pobyt na terytorium RP uznawany był za legalny.

Od początku agresji Rosji na Ukrainę do jednostek oświatowych prowadzonych przez Miasto Opole zostało włączonych prawie 1 200 dzieci i młodzieży. Cudzoziemcy, którzy nie posługiwali się językiem polskim w stopniu umożliwiającym korzystanie z nauki w szkole, mogli:

- uczestniczyć w dodatkowych zajęciach z języka polskiego,
- realizować naukę w oddziale przygotowawczym, w którym proces nauczania jest dostosowany do potrzeb i możliwości edukacyjnych uczniów,
- korzystać z pomocy osoby władającej językiem kraju pochodzenia zatrudnionej w charakterze pomocy nauczyciela,
- korzystać z dodatkowych zajęć wyrównawczych w zakresie przedmiotów nauczania organizowanych przez organ prowadzący szkołę.

W celu zwiększenia liczby miejsc do prowadzenia zajęć dydaktycznych Miasto utworzyło 2 dodatkowe lokalizacje prowadzenia zajęć. System oświatowy umożliwił zwiększenie liczby miejsc dla dzieci w istniejących oddziałach przedszkolnych. Jednocześnie Zarządzeniem prezydenta Miasta Opola utworzono oddziały przygotowawcze na terenie szkół podstawowych oraz liceum – dla dzieci i młodzieży przybyłych z terenu Ukrainy.

W roku szkolnym 2022/2023 przyjęto 910 dzieci i młodzieży – uchodźców z Ukrainy, natomiast w roku szkolnym 2023/2024 do przedszkoli i szkół w Opolu uczęszczało 912 dzieci i młodzieży z tego państwa.

System oświaty włączył się czynnie w integrację cudzoziemców. Aktywnością wykazały się:

- placówki oświatowe (szkoły, przedszkola),
- Miejskie Centrum Wspomagania Edukacji,
- Młodzieżowy Dom Kultury,
- Międzyszkolny Ośrodek Sportowy.

Obok podstawowej edukacji odbywały się lekcje języka polskiego – dla młodzieży z Ukrainy, ale także lekcje języka ukraińskiego dla Opolan zaangażowanych w proces wsparcia, zajęcia w świetlicach, integracyjne spotkania okolicznościowe (andrzejkowe, mikołajkowe, zajęczkowe, świąteczne), zajęcia sportowe, półkolonie, kolonie, wycieczki i inne formy aktywności.

System wsparcia obywateli Ukrainy w Polsce w związku z konfliktem zbrojnym na terenie ich państwa ewoluuje – zmiany te wprowadzane są systematycznie do specustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Zasadniczo zmieniły się zasady zakwaterowania uchodźców – do 30 czerwca 2024 oprócz udzielenia schronienia w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania, możliwe było zakwaterowanie i wyżywienie obywatela Ukrainy w lokalach prywatnych (osoby fizyczne mogły uzyskać na ten cel odpowiednie świadczanie). Natomiast od 1 lipca 2024 roku zakwaterowanie uchodźców wojennych było już tylko możliwe w obiektach zbiorowego zakwaterowania, za ustaloną opłatą uchodźcy. Od listopada 2025 r. ze schronienia w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania mogą już tylko korzystać głównie osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy i kobiety w ciąży. Okres legalnego pobytu obywateli Ukrainy został przedłużony początkowo do 30 września 2025 r. a następnie do 4 marca 2026 r.

Choć zasadniczo finansowe wsparcie uchodźców wojennych z Ukrainy spoczęło na barkach państwa, to rzeczywista pomoc odbywała się na terenie gmin i powiatów. Wsparcie obywateli Ukrainy zmobilizowało także miasto Opole do nadzwyczajnej aktywności we wszelkich sferach zabezpieczenia socjalno- bytowego uchodźców. Już w pierwszych godzinach po rozpoczęciu działań zbrojnych osoby, które znalazły się na terenie naszego państwa znalazły bezpieczne schronienie i niezbędną pomoc. Dotychczasowe rozwiązania ustawowe sprawdziły się i wypełniły swoje zadania. Uchodźcy wojenni odnaleźli się w Polsce – kształcą się, pracują i rozwijają – w coraz większym stopniu stają się członkami społeczności Miasta Opola. Proces integracji cudzoziemców – uchodźców wojennych z Ukrainy przebiegł pomyślnie.

Ponadto działania wspierające cudzoziemców różnej narodowości prowadzone były również przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Opolu. W okresie 2021-2024 pracownicy Ośrodka Interwencji Kryzysowej podejmowali działania na rzecz integracji cudzoziemców. Była to praca socjalna z uchodźcami z Afganistanu, Białorusi, Ukrainy oraz z obywatelami Mołdawii i Rumunii, którzy przebywali na terenie RP. Praca skoncentrowana była na zabezpieczeniu potrzeb do prawidłowego funkcjonowania tj. realizowanie Indywidualnych Programów Integracji Cudzoziemców, przyznania świadczeń z pomocy społecznej, pomoc:

- w uzyskaniu wsparcia innych instytucji np. ZUS, MCŚ,
- w uzyskiwaniu tłumaczeń dokumentów przez tłumaczy przysięgłych,
- w dostępie do świadczeń zdrowotnych,
- w podjęciu nauki języka polskiego,
- w umieszczeniu dzieci w przedszkolu,
- zapisaniu dzieci do szkoły,
- w znalezieniu pracy,
- w zarejestrowaniu się w Powiatowym Urzędzie Pracy,

- w wynajęciu mieszkania,
- udzielenie tymczasowego schronienia w pokoju interwencyjnym Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Dostępna była też pomoc psychologów OIK dla uchodźców z Afganistanu, pomoc psychologiczna dla obywateli Ukrainy w związku z traumami związanymi z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy, pomoc prawna, nadzór i wsparcie opiekunów tymczasowych dla nieletnich obywateli Ukrainy, przebywających na terenie RP, pomoc w minimalizowaniu skutków różnic kulturowych, pomoc w integrowaniu się ze środowiskiem.

Wsparciem w zakresie znalezienia zatrudnienia w ramach działalności Klubu Integracji Społecznej w Opolu objętych zostało w okresie 2021-2024 roku 6 osób pochodzenia ukraińskiego.

Tabela 70. Wsparcie udzielone cudzoziemcom przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu w latach 2021-2024.

Rodzaj działania	2021	2022	2023	2024
Pomoc obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym	0	6901	842	298
Indywidualne Programy Integracji	0	16	15	8
Pomoc Repatriantom	4	0	1	1
Karta Polaka	49	56	21	18
łącznie	53	6973	879	325

W ramach działań w mieście Opolu w latach 2021–2024 podejmowano następujące działania na rzecz integracji cudzoziemców, wraz z szacunkową liczbą osób objętych wsparciem w poszczególnych obszarach:

- Dostosowanie do norm społecznych i kulturowych – wsparciem objęto około 328 osób. Działania te obejmowały zajęcia adaptacyjne, warsztaty kulturowe oraz pomoc w rozumieniu lokalnych norm i zwyczajów, co stanowiło jeden z najważniejszych obszarów integracji.
- Pomoc w korzystaniu z usług publicznych – również ok. 10 tyś. osób skorzystało z pomocy w dostępie do różnych instytucji i usług, co było kluczowe dla efektywnego funkcjonowania cudzoziemców w społeczności lokalnej.
- Pomoc psychologiczna w związku ze skutkami migracji – wsparcie psychologiczne udzielono 328 osobom, co potwierdza istotne znaczenie opieki psychospołecznej w procesie integracji.
- Pomoc w znalezieniu pracy – ok 100 osób.

Działania PUP w okresie od 01.01.2021 r. -31.12.2024 r. koncentrowały się głównie na aktywizacji zawodowej:

Pomoc w znalezieniu pracy (pośrednictwo pracy): 115 995 powiadomień o zatrudnieniu (ogółem), zarejestrowano 194 197 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom. Skierowano

do zatrudnienia subsydiowanego około 100 osób (prace interwencyjne, roboty publiczne, oferty na refundowane stanowiska pracy, stanowiska w ramach dofinansowania wynagrodzenia dla osób powyżej 50 roku życia, bon zatrudnieniowy);

- Pomoc w korzystaniu z usług publicznych (ryнку pracy): Zajęcia grupowe dla 126 osób oraz dodatkowo specjalne spotkania informacyjne w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania dla 75 osób;
- Nauka języka polskiego - 111 osób skierowanych na kurs.
- Pomoc w znalezieniu mieszkania – wsparciem w tej kwestii objęto ok 100 osób.

Szczególnym wsparciem objęci zostali obywatele Ukrainy. W ramach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym podjęto następujące działania:

- uruchomienie Miejskiego Centrum Informacji i Pomocy dla obywateli Ukrainy w Centrum Aktywizacji Społecznej w Opolu, ul. Krakowska 32;
- przygotowywanie przez pracowników socjalnych pakietów startowych (środki czystości, leki, środki opatrunkowe i higieniczne itp.) dla uchodźców, którzy przemieszczali się z dworca PKP do CAS na ul. Krakowskiej;
- przygotowywanie i dystrybucja suchego prowiantu dla uchodźców przejeżdżających tranzytem przez Opole;
- przygotowywanie przez pracowników socjalnych posiłków dla uchodźców;
- prowadzenie magazynu z darami dla uchodźców w garażu budynku CAS na ul. Krakowskiej;
- praca socjalna prowadzona w ośrodkach pobytu tymczasowego na ul. Małopolskiej, Elektrownianej i Torowej w Opolu;
- prowadzenie miejskiego magazynu darów (7 dni w tygodniu) na ul. Północnej w Opolu;
- przygotowywanie transportów z darami wysyłanych do Ukrainy i do ośrodków pobytu tymczasowego;
- organizacja miejsc noclegowych;
- uruchomienie ośrodka czasowego pobytu dla matek z dziećmi na ul. Dambonia (pracownicy brali udział w malowaniu pomieszczeń, sprzątaniu, szyciu firan itp.);
- w okresie od czerwca 2022 r. do grudnia 2022 r. funkcjonowała świetlica opiekuńcza dla dzieci z Ukrainy przy ul. Dambonia w Opolu, w której zatrudniony był specjalista do pracy z rodziną (pochodzenia ukraińskiego). W sumie świetlica obejmowała opiekę nad 17 dziećmi;
- zapewnienie całodziennych posiłków w miejscach pobytu uchodźców na ul. Dambonia i Torowej;
- rozpoznawanie potrzeb przez pracowników socjalnych w punktach pobytu uchodźców i objęcie niezbędną pomocą żywnościową;
- zorganizowanie w ramach Re-Startu wraz z pracownikami socjalnymi i podopiecznymi MOPR akcji polegającej na przygotowaniu żółto-niebieskich przypinek wyrażających solidarność z uchodźcami;
- zorganizowanie świetlicy dla dzieci w ośrodku pobytu tymczasowego na ul. Dambonia;
- we współpracy z Buddyjską Fundacją Tzu Chi z Tajwanu zorganizowano dystrybucję bonów zakupowych dla uchodźców – łącznie 5 tysięcy osób otrzymało pomoc;
- zorganizowana została pomoc w sporządzaniu wniosków do Sądu Rodzinnego dotyczących ustanowienia tymczasowego opiekuna prawnego dla dzieci ukraińskich przekraczających granicę bez rodziców biologicznych;
- monitorowanie realizacji postanowień sądu w sprawie ustanowienia opiekunów

tymczasowych – 316 osób;

- pracownicy socjalni Ośrodka Interwencji Kryzysowej pomagali w uzyskaniu orzeczenia o stopniu niepełnosprawności osobom ze statusem uchodźcy posiadającym niepełnosprawność oraz pomagali w zaopatrzeniu tych osób w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny;
- zorganizowanie imprezy integracyjnej dla matek z dziećmi z Opola i Ukrainy w ramach obchodów Święta Rodziny na osiedlu Malinka (1200 uczestników);
- przyjmowanie i weryfikacja wniosków dot. świadczenia jednorazowego w wys. 300 zł (6709 osób);
- przyjmowanie wniosków i niezbędnych dokumentów na pozostałe świadczenia przysługujące osobom ze statusem uchodźcy: posiłki w szkołach i przedszkolach (529 osób), stypendia szkolne (51 osób), zasiłki stałe i okresowe (9 osób);
- organizacja wolontariatu wśród studentów z Ukrainy;
- organizowanie dla dzieci ze świetlicy z ul. Dambonia i świetlicy w ORS Szansa dnia w Chacie Świętego Mikołaja w Krasiejowie;
- przygotowywanie paczek mikołajkowych dla dzieci z Ukrainy.

W ramach Indywidualnych Programów Integracji podjęto poniższe działania:

- sporządzanie decyzji administracyjnych na podstawie zawartych indywidualnych programów integracji przyznających pomoc w formie świadczenia pieniężnego na naukę j. polskiego, na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej;
- sporządzanie list wypłat zgodnie z ustalonym harmonogramem.

W ramach pomocy Repatriantom podjęto poniższe działania:

Na podstawie wydanych decyzji przez Pełnomocnika Rządu ds. Repatriacji oraz Prezydenta Miasta Opola wypłacana jest pomoc finansowa na:

- pokrycie kosztów przejazdu,
- zagospodarowanie i bieżące utrzymanie,
- pokrycie kosztów związanych z podjęciem w RP nauki przez osoby małoletnie,
- pokrycie kosztów związanych z wyposażeniem oraz remontem lokalu mieszkalnego w miejscu osiedlenia się w RP.

W ramach Karty Polaka podjęto poniższe działania:

- Na podstawie wydanych decyzji przez Wojewodę Opolskiego wypłacane jest świadczenie pieniężne zgodnie z art. 8c ust. 1 w związku art. 8b ust.1 ustawy z dnia 7.09.2007 o Karcie Polaka.

W ramach wsparcia rodzin zastępczych tworzonych przez obywateli Ukrainy, udzielono wszechstronnego wsparcia i podjęto działania na rzecz 4 osób pełniące funkcję rodziny zastępczej. Ponadto asystenci rodziny podjęli wszechstronne działania wspierające wobec trzech rodzin pochodzenia ukraińskiego.

Gmina Opole koncentrowała swoje działania integracyjne przede wszystkim na wsparciu psychospołecznym, dostosowaniu kulturowym oraz pomocy w dostępie do usług publicznych, które były najczęściej realizowanymi obszarami wsparcia. Część działań miała charakter doraźnej pomocy rzeczowej (np. zakwaterowanie, odzież, żywność), głównie wobec uchodźców z Ukrainy, i była realizowana we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Podejmowane są także działania

wspierające integrację obywateli Ukrainy poprzez włączanie do organizacji imprez miejskich – ukraińskich świąt oraz włączanie do systemu edukacji i oświaty.

Wszystkie działania prowadzone były przez miasto Opole na równorzędnym stopniu ważności, w zależności od potrzeb cudzoziemców. Za określenie kierunków polityki na rzecz cudzoziemców oraz ich realizację w Mieście Opolu odpowiedzialny jest przede wszystkim Prezydent Miasta oraz jego Pełnomocnik ds. Równego Traktowania, który swoje zadania wykonuje przy Centrum Dialogu Obywatelskiego, czyli wiodącego miejsca rozwijania partycypacji społecznej, komunikacji z mieszkańcami oraz atmosfery współpracy opartej na szacunku i otwartości w Mieście. Istotną część tych działań jest realizowana we współpracy z organizacjami pozarządowymi, które posiadają doświadczenie oraz odpowiednie zasoby do wsparcia cudzoziemców. Podmioty, których rola w zakresie integracji cudzoziemców w latach 2021–2024 była znacząca to:

1. Fundacja TZU CHI
2. Opolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża
3. Fundacja HumanDoc
4. Fundacja Gringo
5. Fundacja Rozwoju Społecznego SPINACZ
6. Horyzont Fundacja Pomocy Dzieciom i Rodzinie
7. Piastun - Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży
8. Stowarzyszenie Opolski Projektor Animacji Kulturalnych
9. Kościół Zielonoświątkowy Zbór „Ostoja” w Opolu.

8. PROBLEMY SPOŁECZNE - NOWE WYZWANIA

Problem społeczny jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. (M. Pacholski, A. Słaboń 2010, s. 149)¹²

Problem społeczny możemy rozpatrywać w dwóch znaczeniach:

- **znaczenie szerokie** – stosuje się, gdy chcemy opisać zjawiska, które są lub mogą w przyszłości stanowić przedmiot zainteresowania socjologii lub innych nauk społecznych;
- **znaczenie węższe** – czyli problemy, które powstały w wyniku zjawisk, jakie są nie tylko przedmiotem refleksji uczonych, ale i przedmiotem ogólnego zainteresowania ludzi danego społeczeństwa; są to problemy niezgodne z normami przyjętymi przez ogół oraz takie, których pokonanie możliwe jest wspólnymi siłami (J. Sztumski 2010, s. 47)¹³.

W literaturze przedmiotu wyróżniamy 4 cechy problemów społecznych:

1. Jako problem społeczny uznaje się w danym społeczeństwie to, co jest zjawiskiem niepożądanym czy kłopotliwym; należy pamiętać, że to, co dla jednej wspólnoty ludzi może

¹² Pacholski M., Słaboń A. (2010), Słownik pojęć socjologicznych, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków.

¹³ Sztumski J. (2010), Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk”, Katowice.

stanowić problem, w innej grupie osób wcale nie musi nim być; warunki społeczne, gospodarcze czy polityczne determinują postrzeganie zjawisk oraz zachowań jako problem w danym społeczeństwie.

2. Zazwyczaj zjawiska niepożądane społecznie w pierwszej kolejności zostają zauważone przez osoby zaangażowane w życie wspólnoty, a także przez jednostki zdolne do pewnych refleksji nad zjawiskami i to właśnie oni mogą wyeksponować aspekty problemów i ich konsekwencje. W ten sposób zjawisko, które było obiektywnym spostrzeżeniem niektórych staje się problemem społecznym, jeżeli tylko zostanie zauważone przez większą liczbę osób.
3. Aby zjawisko mogło stać się problemem społecznym musi istnieć przeświadczenie, że wspólnymi siłami jest ono do pokonania, ponieważ ludzie tylko wtedy są gotowi do zaangażowania się.
4. Problem społeczny może zostać rozwiązany tylko przez zbiorowe działanie; nie da się go rozwiązać samodzielnie, nawet jeżeli byłaby to jednostka wybitna, np. reformator; do rozwikłania problemu niezbędne jest masowe poparcie społeczeństwa (J. Sztumski 2010, s. 49)¹⁴.

Rodzaje identyfikacji problemów społecznych:

- **Obiektywistyczny** – polega na założeniu, iż problemem jest dane zjawisko, niezależnie od subiektywnych ocen, które da się rozpoznać używając określonych kryteriów uznanych za obiektywne, czy też obiektywizujące; problem jest realny.
- **Obiektywno-subiektywny** – w tym przypadku w celu zbadania, czy dane zjawisko bądź zachowanie jest problemem, zasięga się opinii, przekonań oraz uczuć członków społeczeństwa, od „przeciętnych obywateli” do środowisk specjalistycznych; podejście to pozwala pokazać, jakie problemy społeczne dostrzega znacząca część ludności. Do badań używane są sondaże opinii publicznej, a także dyskusje różnego rodzaju (np. naukowe bądź publicystyczne); obraz problemów społecznych jest bardzo różny i zależy od metod badań, kto brał w nich udział czy też gdzie zostały one przeprowadzone.
- **Subiektywny** – dane zjawisko identyfikowane jest jako problem bez względu na to, kto, gdzie i ile osób ów zachowanie ocenia; zdarza się, że problemem społecznym staje się zjawisko, które dla większości społeczeństwa nie jest problemem, bądź w ogóle nie istnieje (J. Kwaśniewski 2003, s. 6-8)¹⁵.

Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, niktynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami perspektywicznymi, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 jest dokumentem wyznaczającym priorytetowe kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie

¹⁴Ibidem.

¹⁵ Kwaśniewski J. (2003), Badania problemów społecznych, Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Miasta. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej, która została podzielona na obszary strategiczne o kluczowym dla Miasta Opola znaczeniu: rodzina, niepełnosprawność, polityka senioralna, zdrowie, infrastruktura, zatrudnienie, kapitał społeczny i aktywność obywatelska. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w powyższych obszarach strategicznych.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę, do głównych problemów społecznych w Mieście Opolu można zaliczyć:

niekorzystną sytuację demograficzną (starzenie się społeczeństwa, odpływ osób młodych ze względów społeczno-ekonomicznych)

uzależnienia chemiczne i behawioralne w szczególności wśród dzieci i młodzieży

przemoc i konflikty w rodzinie

ubóstwo i zagrożenie wykluczeniem społecznym

niewystarczająca infrastruktura mieszkalnictwa komunalnego

wyzwania rynku pracy związane z dynamiką rozwoju nowych technologii

niewystarczająca podaż usług społecznych, w szczególności dedykowanych seniorom

kryzys zdrowia psychicznego, szczególnie wśród dzieci i młodzieży

bariery architektoniczne, cyfrowe oraz informacyjno-komunikacyjne

brak bezpieczeństwa socjalno-bytowego osób z niepełnosprawnościami

choroby cywilizacyjne

dynamika kryzysów społecznych (pandemia, zagrożenie wojną, napływ cudzoziemców)

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Miasta w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta Opola została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej.

WIZJA

Otwarte Opole –
wspólnota równych szans,
zaangażowania i wsparcia społecznego

W Opolu najważniejsi są jego mieszkańcy. Chcemy, aby miasto stało się wspólnotą równych szans dla nas wszystkich – zarówno młodszych, jak i starszych. Wspólnotą, w której można liczyć na pomoc ludzi tolerancyjnych i życzliwych, a także na wsparcie instytucji otwartych na potrzeby osób w kryzysie. Chcemy, aby w Opolu każdy z nas czuł się dobrze i bezpiecznie, jak w domu.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym zmierza Miasto Opole.

MISJA

Misja – czyli dokąd zmierzamy

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 jest umożliwienie realizatorom lokalnej polityki społecznej świadczenie skoordynowanych

i kompleksowych działań w stosunku do opolskich rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez zapewnienie im godnych i bezpiecznych warunków życia w środowisku lokalnym.

Uzasadnienie Wizji i Misji

Przed nami ogromne wyzwanie, rozwijać Miasto Opole tak, aby spełniało oczekiwania mieszkańców – obecnych, ale także tych, którzy się u nas osiedlają. Ostatnie lata przyniosły dynamiczny rozwój stolicy województwa. Realizowaliśmy ważne projekty społeczne. Razem przetrwaliliśmy pandemię koronawirusa i godnie przyjęliśmy sąsiadów – mieszkańców Ukrainy, szukających u nas schronienia przed toczącą się wojną w granicach ich państwa.

Podjęwane działania kierowaliśmy do wszystkich grup mieszkańców, tj. od najmłodszych do najstarszych, a także cudzoziemców. Prowadziliśmy i inwestowaliśmy w opiekę żłobkową, przedszkolną, oświatę, a także rozwijaliśmy miejską politykę społeczną. Dużą część naszej uwagi skierowaliśmy na politykę senioralną. Rzetelnie zajęliśmy się sprawami związanymi z asymilacją uchodźców wojennych, którzy jednocześnie wsparli nasz rynek pracy. Aktywnie prowadziliśmy politykę rynku pracy. Miasto stało się miejscem przyjaznym biznesowi. Powstawały nowe miejsca pracy, a w Mieście Opolu pojawiali się kolejni inwestorzy. Inwestorem było także samo Miasto. Przebudowa infrastruktury drogowej, inwestycje w przestrzeń publiczną, w rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej, a także rewolucja w transporcie zbiorowym – w ostatnich latach Miasto dynamicznie przyspieszyło swój rozwój.

Głównym dokumentem strategicznym Miasta Opoli jest **Strategia Rozwoju Opoli – Stolicy Polskiej Piosenki – do 2043 r.**, która zakłada w perspektywie wieloletniej, że Miasto Opole będzie miastem tolerancyjnym, nowoczesnym, otwartym, zaangażowanym i odpowiedzialnym społecznie, które kieruje wsparciem i oferuje swoje usługi wszystkim przedstawicielom lokalnej społeczności. Pomaga mieszkańcom na każdym etapie ich życia – od narodzin aż do późnej starości.

Dokument **Strategii Rozwoju Opoli – Stolicy Polskiej Piosenki – do 2043 r.**, został przyjęty uchwałą nr XXIII/371/25 Rady Miasta Opoli z dnia 27 listopada 2025 r. i zmieniony z uwagi na nowelizację krajowych przepisów dotyczących systemów planowania strategicznego i planowania przestrzennego.

Opole w obszarze polityki społecznej, senioralnej, rodzinnej i zdrowotnej – jakim miastem jesteśmy?

Miasto prowadzi aktywną politykę społeczną w różnych obszarach. Opole jest miastem przyjaznym dorastaniu i starzeniu się. Mieszkańcy żyją w zdrowiu i lepszej kondycji fizycznej. Seniorzy są istotnym partnerem władz samorządowych różnego szczebla. Środowisko jest aktywne i zintegrowane. Seniorzy mają dostęp do terenów zieleni. Osoby niesamodzielne pozostają w środowisku lokalnym. Na przestrzeni lat rozwinęły się usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi w miejscu zamieszkania. System wsparcia obejmujący opiekunów faktycznych jest rozbudowany. Osoby z niepełnosprawnością i seniorzy mają możliwości prowadzenia samodzielnego życia. Funkcjonują mieszkania treningowe, rozwijają się również usługi mieszkań wspomaganych. Rynek

pracy w mieście jest odpowiedzialny, a przedsiębiorstwa postępują zgodnie z zasadą społecznej odpowiedzialności biznesu. Rodzina jest wartością i wartość ta jest promowana. Opole jest miastem dla rodzin, zwłaszcza dla rodzin z małymi dziećmi. Rozwinęło się i funkcjonuje specjalistyczne poradnictwo dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Rozwinęła się piecza zastępcza. Wzrosła jakość i dostępność usług medycznych dla mieszkańców Miasta¹⁶. Zwrócono szczególną uwagę na zaostrzony problem zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, ze szczególnym naciskiem na konieczność profilaktyki zdrowia psychicznego tej grupy osób.

Podczas prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 wyznaczyliśmy **5 kierunków działań w obszarze polityki prorodzinnej, senioralnej oraz wobec osób z niepełnosprawnościami, osób ze szczególnymi potrzebami, zagrożonych wykluczeniem społecznym** przez zapewnienie im godnych i bezpiecznych warunków życia w lokalnym środowisku.

2. DOKĄD ZMIERZAMY?

5 KIERUNKÓW DZIAŁAŃ

1. **Miasto zaangażowane społecznie.**
2. **Miasto odpowiedzialne społecznie.**
3. **Miasto dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami.**
4. **Miasto dbające o zdrowie Opolan.**
5. **Miasto przyjazne dorastaniu i aktywnemu starzeniu.**

2.1. MIASTO ZAANGAŻOWANE SPOŁECZNIE

Mieszkańcy oczekują miasta, w którym liczy się głos jego Obywateli. Jesteśmy Miastem, w którym istotną rolę odgrywają rady dzielnic będące najbliżej mieszkańców i ich spraw. Z dbałością podchodzimy do tworzenia warunków dla ich maksymalnego rozwoju i realizacji kompetencji. W Opolu silny jest trzeci sektor tworzony przez organizacje pozarządowe działające w różnych obszarach pożytku publicznego. To istotny kapitał. Wciąż będziemy podnosić jego wartość. Nadal dążyć będziemy do zapewnienia maksymalnego udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w życiu Miasta.

2.2. MIASTO ODPOWIEDZIALNE SPOŁECZNIE

Miasto odpowiedzialne społecznie to miasto dbające o wszystkich jego mieszkańców, bez wyjątku. Grupą wymagającą szczególnego wsparcia są osoby z niepełnosprawnościami oraz różnego rodzaju problemami. Odpowiedzialny Samorząd to ten, który takie osoby wspiera. Kreowanie zmian w przestrzeni Miasta, z uwzględnieniem potrzeb tej grupy mieszkańców i ich opiekunów jest ważnym wyzwaniem.

¹⁶ Strategia Rozwoju Opola – Stolicy Polskiej Piosenki – do 2043 r.

2.3. MIASTO DOSTĘPNE DLA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Dostępność to możliwość pełnego uczestniczenia Mieszkańców naszego Miasta w życiu społecznym – niezależnie od wieku, sprawności, sytuacji zdrowotnej czy życiowej. To oznacza, że każdy powinien mieć równe szanse, aby wejść do budynku, przeczytać informację, zrozumieć komunikat czy skorzystać z aplikacji.

Dostępność to brak barier, czyli przeszkód, w tym architektonicznych, cyfrowych i informacyjno-komunikacyjnych, które uniemożliwiają lub utrudniają osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na równi z innymi. Dostępność to umożliwienie każdej osobie dostępu do wszystkich sfer działalności instytucji, w każdym czasie.

Nowe przepisy i wyzwania nakładają na instytucje publiczne obowiązek usuwania barier i tworzenia rozwiązań, które ułatwią wszystkim korzystanie z usług.

Szczególnym wyzwaniem w najbliższych latach będzie tworzenie warunków do tego, aby Miasto było przygotowane na zmieniającą się rzeczywistość, tj. zmianę struktury potrzeb, a także projektowanie rozwiązań, produktów oraz usług uwzględniających sytuację osób ze szczególnymi potrzebami.

Realizowany kierunek działań Miasta Opola to dążenie do wyrównania szans dla wszystkich mieszkańców miasta tak, by codzienne sprawy – jak wizyta w urzędzie, umówienie się do lekarza, załatwienie sprawy, uczestnictwo w wydarzeniu kulturalnym czy zdobycie informacji o świadczeniach – stały się możliwe bez stresu, zbędnych barier i konieczności proszenia o pomoc innych.

Dostępność to nie tylko udogodnienie dla osób z niepełnosprawnościami – to podejście, które odpowiada na potrzeby wszystkich ludzi: starszych, rodziców z dziećmi, osób z czasową niedyspozycją, a także tych, którzy po prostu chcą funkcjonować samodzielnie i komfortowo.

Tworzenie środowiska dostępnego to inwestycja w równość, niezależność i godność każdej osoby. To również przejaw szacunku i odpowiedzialności społecznej – bo społeczeństwo dostępne to społeczeństwo włączające, w którym nikt nie zostaje na marginesie z powodu barier, których można uniknąć.

2.4. MIASTO DBAJĄCE O ZDROWIE OPOLAN

Szczególną uwagę zwrócimy na rozwój programów polityki zdrowotnej, dostosowanych do potrzeb mieszkańców oraz edukacji w zakresie zdrowia i promocji zdrowia. Będziemy dążyć do rozwoju i sprawnego funkcjonowania podmiotu działalności leczniczej, dla którego organem tworzącym jest Miasto Opole by zwiększać jego dostępność oraz ofertę. Będziemy wspierać działalność innych podmiotów leczniczych, w tym szpitali funkcjonujących także dla mieszkańców Miasta Opola, w miarę potrzeb oraz możliwości finansowych Miasta. Niezwykle ważne jest również promowanie odpowiedzialności merytorycznej i etycznej lekarzy realizujących świadczenia zdrowotne.

Będziemy rekomendować rozwój dostępności do placówek wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, w szczególności dzieci i młodzieży a także dostępności do telemedycyny. Miasto będzie realizować zadania w zakresie promocji zdrowia psychicznego.

Miasto będzie dbać o zdrowie publiczne w zakresie profilaktyki uzależnień wszelkiego typu poprzez realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii a także uzależnień behawioralnych.

2.5. MIASTO PRZYJAZNE DORASTANIU I AKTYWNEMU STARZENIU SIĘ

Aby miasto Opole mogło się rozwijać musi dbać o swoich mieszkańców, stwarzać im warunki do rozwoju na każdym etapie życia. Dobrze funkcjonująca edukacja i opieka nad małymi dziećmi, realizowana w rozwijającej się sieci żłobków i przedszkoli, to dobry start zarówno dla dzieci jak i wsparcie ich rodziców w powrocie na rynek pracy i rozwoju zawodowym. Dobrze funkcjonujący system edukacji, który zaoferuje dzieciom i młodzieży nie tylko wiedzę merytoryczną, ale też rozwój psychospołeczny, będzie doskonałą profilaktyką dla zagrożeń uzależniania się od substancji chemicznych ale też uzależnień behawioralnych. Miasto dbając o rozwój infrastruktury instytucji i zakładów pracy wesprze młodych dorosłych w odnalezieniu się na rynku pracy.

Miasto Opole dba także o seniorów i od lat rozwija politykę senioralną. Kierunek nadany przez nasze Miasto w tej dziedzinie to wspieranie deinsytucjonalizacji, czyli stworzenie takiej oferty wsparcia środowiskowego, które umożliwi seniorom jak najdłuższy pobyt w swoim miejscu zamieszkania i prowadzenia satysfakcjonującego, aktywnego życia.

Opole przyjazne dorastaniu i aktywnemu starzeniu się to także integracja międzypokoleniowa, uwrażliwianie młodych na problemy osób starszych i umożliwienie seniorom kontaktu z młodzieżą. Integracja międzypokoleniowa to także edukacja seniorów w zakresie nowych technologii i edukacja w zakresie poruszania się w rzeczywistości cyfrowej – wszak w dzisiejszej rzeczywistości ta wiedza jest niezbędna do samodzielnego funkcjonowania.

To z czym będziemy musieli się w dłuższym horyzoncie czasowym zmierzyć to przede wszystkim zmiana struktury potrzeb, a także projektowanie rozwiązań, produktów, usług uwzględniających potrzeby dorastającego oraz starzejącego się społeczeństwa. Osiągnięcie sukcesu w tym obszarze wymaga szeregu skoordynowanych działań, praktycznie w każdej sferze życia Miasta.

Jak chcemy realizować wyznaczone kierunki działań?

1. Miasto Zaangażowane Społecznie

- Rozwój przestrzeni dla działalności, współpracy i rozwoju organizacji pozarządowych.
- Wzmacnianie organizacji pozarządowych jako realizatorów zadań publicznych.
- Rozwój budżetowych i pozabudżetowych form angażowania mieszkańców w życie Miasta.

2. Miasto Odpowiedzialne Społecznie

- Promocja wartości rodzinnych.
- Działania na rzecz pozostania w środowisku lokalnym osób niesamodzielnych.
- Rozwój usług umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami i osobom starszym prowadzenie samodzielnego życia.
- Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
- Rozwój usług specjalistycznych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami,
- Rozwój opieki wytchnieniowej na rzecz rodzin/opiekunów osób z niepełnosprawnościami,
- Rozwój usług asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami

3. Miasto dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami

- Edukacja społeczna w obszarze dostępności.
- Sieciowanie i budowanie partnerstwa na rzecz dostępności w Mieście Opolu.
- Promocja i realizacja działań na rzecz poprawy dostępności miasta – przestrzeni publicznych, budynków i usług.
- Tworzenie przestrzeni dostępnej dla wszystkich – projektowanie uniwersalne przestrzeni oraz tworzenie produktów i usług uwzględniających potrzeby zróżnicowanych grup mieszkańców.
- Realizacja działań w obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej, w tym wdrożenie standardów prostego języka w Urzędzie Miasta Opolu oraz Miejskich Jednostkach Organizacyjnych.
- Realizacja działań w obszarze dostępności cyfrowej, dzięki której z serwisów internetowych i aplikacji mobilnych będą mogły w pełni korzystać osoby z niepełnosprawnościami.
- Uruchomienie platformy internetowej, na której osoby ze szczególnymi potrzebami z Miasta Opolu znajdą kompleksowe informacje na temat przysługujących im praw i udogodnień.

4. Miasto Dbające o Zdrowie Opolan

- Zwiększenie dostępności do systemu opieki zdrowotnej, rehabilitacji i profilaktyki.
- Wzrost jakości i dostępności usług medycznych dla mieszkańców miasta oraz rozwój usług z zakresu zapobiegania chorobom cywilizacyjnym.

5. Miasto Przyjazne Dorastaniu i Aktywnemu Starzeniu Się

- Rozwój dostępności do opieki i edukacji żłobkowej oraz przedszkolnej
- Wielokierunkowe działania na rzecz poprawy sytuacji dzieci i młodzieży.
- Rozwój usług umożliwiających osobom starszym prowadzenie samodzielnego życia.
- Tworzenie możliwości udziału osób młodszych i starszych w dyskusji o ich realnej sytuacji i potrzebach.
- Aktywizacja i integracja środowiska senioralnego – wewnątrz i międzypokoleniowa.

3. ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Miasto Wojewódzkie ☐ Ośrodek Akademicki ☐ zaangażowanie Miasta w sprawy ważne dla całego województwa opolskiego ☐ dobrze rozwinięta infrastruktura instytucji realizujących zadania polityki społecznej ☐ wysoka jakość kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolach i szkołach ☐ dobrze rozwinięty system usług świadczonych w miejscu zamieszkania ☐ aktywne organizacje pozarządowe działające w obszarze polityki społecznej ☐ wysoko wyspecjalizowana i doświadczona kadra w instytucjach polityki społecznej ☐ doświadczenie/potencjał w pozyskiwaniu środków zewnętrznych w zakresie zadań realizowanych z zakresu pomocy społecznej ☐ liczne programy realizowane na rzecz reintegracji i aktywizacji zawodowej ☐ Utworzenie Biura ds. Dostępności oraz powołanie przy Prezydencie Miasta Opola Zespołu ds. Dostępności. ☐ Wprowadzenie „Standardów Dostępności w Samorządzie”. ☐ Budowanie partnerstw w obszarze Dostępność + - porozumienia o współpracy. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych i rehabilitacyjnych ☐ ograniczony dostęp do opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży ☐ niedostatek kandydatów do realizacji rodzinnych form pieczy zastępczej ☐ niekorzystne zmiany demograficzne ☐ brak perspektyw mieszkaniowych dla osób młodych jako bariera do pozostawania w Opolu i zakładania tu rodzin

<ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowanie świadomości społecznej w obszarze Dostępność +. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ☐ integracja wewnątrzpokoleniowa i międzypokoleniowa ☐ zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację projektów na rzecz środowiska lokalnego ☐ możliwość pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej ☐ realizacja programów na rzecz reintegracji społecznej ☐ rozwój kapitału społecznego ☐ wzrost dostępności Miasta dla różnicowanych wiekowo grup mieszkańców ☐ duży dostęp do opieki żłobkowej i przedszkolnej w mieście ☐ wdrożone standardy zatrudnienia specjalistów (pedagog, pedagog specjalny, psycholog, logopeda, doradca zawodowy) w szkołach i przedszkolach ☐ poprawa dostępności przestrzeni publicznej, produktów i usług pod względem architektonicznym, informacyjnym i komunikacyjnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ niekorzystne trendy związane z demograficznym starzeniem się społeczeństwa ☐ wzrost liczby dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania i emocji ☐ Rozwój nowych typów uzależnień

4. CELE STRATEGICZNE

4.1. CELE STRATEGICZNE

CEL STRATEGICZNY NR 1

Kreowanie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców.

1. Rozwój przestrzeni dla działalności, wzmocnienia organizacji pozarządowych, w celu kooperacji z miastem.
2. Wzmacnianie form zaangażowania społecznego, w tym organizacji pozarządowych oraz dzielnic miasta.
3. Angażowanie mieszkańców w życie miasta poprzez rozwój form budżetowych i pozabudżetowych.

CEL STRATEGICZNY NR 2

Zaangażowanie miasta w zapewnienie godnych warunków życia mieszkańców wymagających szczególnego wsparcia, w celu zapobieżenia wykluczenia społecznego tych grup.

1. Zapewnienie opieki nad rodziną w kryzysie.
2. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami godnych warunków życia, w tym bezpieczeństwa socjalno-bytowego, zwiększenie aktywności zawodowej oraz wsparcie środowiskowe.
3. Stały rozwój polityki senioralnej miasta.
4. Stały rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
5. Wsparcie rodzin osób z niepełnosprawnościami (w tym także rodzin z dziećmi), poprzez rozwój usług specjalistycznych, opieki wytchnieniowej i usług asystencji osobistej.

CEL STRATEGICZNY NR 3

Kreowanie polityki dostępności miasta poprzez projektowanie przestrzeni oraz tworzenie produktów i usług, uwzględniających potrzeby zróżnicowanych grup mieszkańców

1. Zwiększenie dostępności miasta poprzez likwidację barier architektonicznych, cyfrowych, informacyjno-komunikacyjnych oraz podejmowanie innych działań w tym obszarze, mających na celu wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami.

2. Edukacja społeczna w obszarze dostępności, promocja działań na rzecz poprawy dostępności miasta, a także budowanie partnerstw.

CEL STRATEGICZNY NR 4

Tworzenie warunków sprzyjających utrzymaniu i poprawie zdrowia mieszkańców Opola poprzez profilaktykę, edukację, dostępność świadczeń oraz promowanie zdrowego stylu życia.

1. Wzmacnianie działań profilaktycznych i wczesnego wykrywania chorób.

2. Promowanie aktywności i zdrowego stylu życia wśród wszystkich grup mieszkańców miasta.

3. Promowanie zdrowia psychicznego wśród mieszkańców miasta.

CEL STRATEGICZNY NR 5

Tworzenie warunków sprzyjających dorastaniu i aktywnemu starzeniu się Opolan.

1. Rozwój form opieki nad małym dzieckiem.

2. Podejmowanie działań na rzecz wsparcia dzieci i młodzieży.

3. Wsparcie, aktywizacja i integracja środowiska seniorów w mieście Opolu.

4.2. WSKAŹNIKI

1. Miasto zaangażowane społecznie

- Liczba aktywnych organizacji pozarządowych, aplikujących o środki w stosunku do liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych na terenie Miasta Opola.
- Liczba ogłoszonych konkursów, liczba złożonych ofert przez NGO oraz liczba zrealizowanych zadań publicznych.
- Liczba organizacji i innych podmiotów realizujących zadania publiczne w danym roku.
- Kwota środków finansowych wydatkowana przez NGO w ramach Programu Współpracy.
- Wysokość środków finansowych wykorzystanych na realizację zadań z budżetu obywatelskiego oraz Inicjatywy Lokalnej w stosunku do wysokości budżetu Miasta Opola w danym roku budżetowym.
- Liczba zrealizowanych zadań w ramach inicjatywy lokalnej.
- Liczba zgłoszonych projektów do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego na dany rok.

2. Miasto odpowiedzialne społecznie

- Liczba zrealizowanych działań podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Liczba zrealizowanych inicjatyw promujących kampanii informacyjnych mających na celu pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
- Wysokość środków finansowych przekazanych na wsparcie rodzin zastępczych.
- Liczba zatrudnionych asystentów rodziny oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
- Liczba rodzin zastępczych.

- Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych.
- Liczba funkcjonujących/utworzonych form pieczy zastępczej.
- Liczba placówek wsparcia dziennego oraz liczba miejsc w placówkach.
- Liczba działań i usług oraz beneficjentów wsparcia środowiskowego osób niesamodzielnych.

3. Miasto dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami

- Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych oraz działań edukacyjnych w obszarze dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno – komunikacyjnej.
- Liczba wprowadzonych usług społecznych oraz innowacji społecznych dedykowanych osobom ze szczególnymi potrzebami.
- Liczba podmiotów współpracujących w Mieście Opolu na rzecz partnerstwa w obszarze dostępności.
- Liczba organizacji pozarządowych, aplikujących o środki oraz otrzymujących środki finansowe z budżetu Miasta Opolu na zadania związane z Dostępnością.
- Wysokość środków finansowych wykorzystanych na realizację zadań z budżetu obywatelskiego oraz Inicjatywy Lokalnej na zadania związane z Dostępnością.
- Liczba złożonych i zrealizowanych wniosków o zapewnienie dostępności.

4. Miasto dbające o zdrowie Opolan

- Liczba zrealizowanych programów polityki zdrowotnej w Mieście Opolu oraz liczba beneficjentów programów.
- Liczba zrealizowanych działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie profilaktyki zdrowotnej.
- Liczba zrealizowanych Programów profilaktycznych oraz liczba beneficjentów w ramach Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani.
- Liczba podejmowanych inicjatyw w ramach Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego realizowanych przez Miasto Opole.

5. Miasto przyjazne dorastaniu i aktywnemu starzeniu

- Przyrost naturalny w Mieście Opolu.
- Liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach publicznych oraz niepublicznych oraz liczba dzieci korzystających z miejsc w tych placówkach, liczba szkół i liczba uczniów w szkołach publicznych i niepublicznych.
- Liczba dzieci korzystających z aktywnych form wypoczynku, sportu i rekreacji oraz uczestniczących w zajęciach pozaszkolnych rozwijających pasje i zainteresowania.
- Liczba Partnerów Programu „Opolska Rodzina”.
- Tworzenie nowych oraz wykorzystanie istniejących miejsc wypoczynku i rekreacji umożliwiających rozwój aktywnych form spędzania czasu wolnego (liczba miejsc integracji społecznej).
- Liczba osób korzystających z miejskiego transportu specjalistycznego dostosowanego do potrzeb osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.
- Liczba wydanych Kart „Opolska Rodzina” oraz Kart „Opolski Senior”.
- Liczba wydanych „Kopert Życia”.
- Liczba osób korzystających z Usługi Teleopieki.
- Liczba Klubów Seniora w Mieście Opolu.

5. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 przyczyni się do zwiększenia efektywności i sprawności realizacji usług społecznych na poziomie Miasta. Strategia będzie realizowana poprzez działalność miejskich jednostek organizacyjnych, wydziałów Urzędu Miasta Opola, instytucji i organizacji. Strategia będzie realizowana poprzez programy szczegółowe, które mogą być wymagane przepisami prawa lub mogą stanowić odpowiedź na zdiagnozowane w Mieście potencjały i wyzwania.

Strategia będzie wdrażana poprzez programy, a w szczególności:

- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2026
- Program Opolska Rodzina na lata 2019-2029
- Miejski Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2026-2030
- **Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2030**
- Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Opolu na lata 2025-2027
- Wieloletni program współpracy Miasta Opola z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami na lata 2025-2027
- Program Polityki Senioralnej Miasta Opola na lata 2026-2030 „Opole wspiera Seniorów”
- **Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Opola na lata 2023 - 2030**
- Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Opole na lata 2024 – 2030

Okres obowiązywania programów, a także ich lista będą aktualizowane w okresie realizacji strategii.

Programy będą tworzone zgodnie z wytycznymi ustawowymi, które wskazują potrzebę ich opracowywania. Programy będą opracowywane i realizowane we współpracy z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Miasta Opola.

Realizacja zadań z zakresu polityki społecznej może być zlecana organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom na podstawie obowiązujących przepisów.

5.1. RAMY FINANSOWE STRATEGII

Wydatki na politykę społeczną w Mieście Opolu w 2024 roku wyniosły 153 805 994 zł. Prognozuje się, że wysokość środków kierowanych przez Miasto na realizację działań z zakresu polityki społecznej będzie wzrastać. Jest to ściśle związane ze zwiększaniem wysokości świadczeń społecznych i rozwijaniem oferty usług społecznych na rzecz mieszkańców. Największa pula środków kierowanych na działania w obszarze polityki społecznej jest lokowana i wydatkowana na realizację zadań w zakresie rodziny (dział 855), co obejmuje m.in. wypłacanie świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych, funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej oraz rozwijanie infrastruktury opieki nad dziećmi do lat 3. Świadczenie wychowawcze 800+ oraz świadczenie Dobry start są obecnie wypłacane przez ZUS, co spowodowało zmniejszenie planu finansowego w latach 2023 i 2024.

Podstawowym źródłem finansowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są środki pochodzące z budżetu Miasta Opola. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także m.in. ze:

- środków regionalnych
- środków krajowych
- środków europejskich
- funduszy celowych
- środków własnych i pozyskanych przez podmioty uczestniczące w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Miasta Opola. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Miasto oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy do ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030 sporządzono w oparciu o dane dotyczące wysokości środków finansowych przeznaczonych na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie Miasta Opola w latach 2020-2024, pochodzące z oceny zasobów pomocy społecznej, zwiększone o wskaźnik inflacji prognozowany na 3 % w skali roku.

Tabela 71. Finansowanie działań w obszarze polityki społecznej w latach 2020-2024 oraz prognoza na lata 2026-2030 w Mieście Opolu

wydatki na politykę społeczną w Mieście	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem	w tym w budżecie MOPR
2020*	3 600 000	47 125 196	5 330 231	924 708	179 156 961	236 137 296	42 056 986
2021*	3 600 000	51 113 207	4 265 973	802 269	174 279 440	234 060 889	43 410 176
2022*	3 600 000	55 156 776	4 451 228	590 746	169 269 784	233 068 534	46 758 335
2023*	3 580 000	58 819 358	3 122 620	526 380	65 446 570	131 494 928	47 054 654
2024*	5 800 824	69 449 653	3 794 929	588 618	74 171 970	153 805 994	59 198 544
PROGNOZA							
2026**	5 974 849	71 533 143	3 908 777	606 277	76 397 129	158 420 174	60 974 500
2027**	6 154 094	73 679 137	4 026 040	624 465	78 689 043	163 172 779	62 803 735
2028**	6 338 717	75 889 511	4 146 821	643 199	81 049 714	168 067 962	64 687 847
2029**	6 528 879	78 166 196	4 271 226	662 495	83 481 206	173 110 001	66 628 483
2030**	6 724 745	80 511 182	4 399 363	682 370	85 985 642	178 303 301	68 627 337

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020-2024 rok

*Dane z Ocen Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2024, zaczerpnięte z dokumentów źródłowych oraz wygenerowane z Centralnej Aplikacji Statystycznej, która jest oprogramowaniem przeznaczonym dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, jednostek samorządu terytorialnego oraz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, wspierającym proces zbierania sprawozdań w zakresie polityki społecznej, w tym m. in. pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, opieki nad dzieckiem do trzech lat, karty dużej rodziny, wykonanych w oparciu o przygotowane i rozdyskrebowane formularze na poziomie Ministerstwa. Zebrane dane sprawozdawcze, zarówno w postaci szczegółowej, jak i zbiorczej, są udostępniane dzięki oprogramowaniu CAS Ministerstwu Rodziny i Polityki Społecznej, Głównemu Urzędowi Statystycznemu, Regionalnym Ośrodkom Polityki Społecznej oraz innym uprawnionym podmiotom.

Dane zamieszczone w tabeli zostały wygenerowane z Ocen Zasobów Pomocy Społecznej, z rozdziału: Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego – zadania własne i zadania zlecone.

** Prognozowany wzrost wydatków o wskaźnik 3 % (wskaźnik inflacji na 2026 r.) w stosunku do roku poprzedniego

5.2. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola to wprowadzenie w życie **zintegrowanego modelu polityki społecznej**.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Mieście. Taka **zasada partnerstwa i współpracy** jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem, którą jest Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola oraz wiodąca jednostka pomocy społecznej – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opole na lata 2026-2030 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 72. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miasta Opola o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2026-2030”.	I kwartał 2026 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2026 r. – IV kwartał 2030 r.
Etap III	Monitoring Strategii.	W miesiącu maju następnego roku za rok poprzedni począwszy od 2026 r. do 2031 r.
Etap IV	Ewaluacja i ocena Strategii.	III kwartał 2031 r.

Źródło: opracowanie własne

5.3. MONITORING

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w Strategii odnoszące się do poszczególnych zadań. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, wydziałów UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MOPR, ZI, MKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez Wydział Polityki Społecznej i przedstawiana Radzie Miasta Opola corocznie do 31 maja za rok poprzedni.

5.4. EWALUACJA

Końcowa ewaluacja Strategii posłuży samorządowi Miasta w ocenie realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Mieście Opolu, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej w kolejnych latach. Wskaźniki realizacji działań, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, wskazane zostały w dokumencie strategicznym przy poszczególnych zadaniach/działaniach. Zostały one określone w oparciu o przewidywane rezultaty zadań/działań. Wskaźniki realizacji działań, jak i ramy finansowe zostały zaplanowane w oparciu o szacunkowe przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym czasookresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny.

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport zawierający dane liczbowe, ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych wartości wskaźników realizacji działań ustalonych do każdego działania/zadania. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim będą zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

6. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola to odpowiedź Miasta na zidentyfikowane problemy i potrzeby społeczne. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, ale także wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, osób z niepełnosprawnościami, seniorów, systemu ochrony zdrowia oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, rozwinięcie infrastruktury wsparcia, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych, a także dwóch potężnych kryzysów, które dotknęły również Polskę i Opole i na zawsze odmieniły oblicze współczesnego świata, a mianowicie:

- **stan epidemii koronawirusa COVID-19**, który, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia, obowiązywał w Polsce od 20 marca 2020 roku do 15 maja 2022 roku, by od 16 maja 2022 przejść w stan zagrożenia epidemicznego, który 1 lipca 2023 został odwołany. Pomimo oficjalnego zakończenia pandemii wywarła ona trwały wpływ na nasze życie, gospodarkę i społeczeństwo. Zmusiła nas do dostosowania się do nowej rzeczywistości, zachowania środków ostrożności w naszym codziennym życiu; wprowadziła także możliwość zdalnej nauki i pracy. Zebrała żniwo w postaci licznych zgonów co zaskutkowało obniżeniem się średniej długości życia mieszkańców Polski i miało także wpływ na obniżenie liczebności mieszkańców Opola. Obecnie fale zmutowanego koronawirusa stały się naszą codziennością. Dzięki szczepieniom oraz nabytej odporności stan epidemii bądź zagrożenia epidemicznego nie jest już wprowadzany.
- kryzys związany z rozpoczęciem **24 lutego 2022 r. działań wojennych wobec obywateli Ukrainy** oraz natychmiastowego zaangażowania państwa polskiego we wsparcie obywateli Ukrainy przebywających na terytorium Polski, objętych przepisami ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Obowiązek udzielenia wsparcia uchodźcom wojennym został scedowany m. in. na samorządy. Miasto Opole udzieliło wsparcia dla obywateli Ukrainy w każdym możliwym

aspekcie, w tym w zakresie socjalno-bytowym, dostępie do edukacji, nauki języka polskiego, pracy, dostępie do kultury i sportu. Już w pierwszych godzinach po rozpoczęciu działań zbrojnych, osoby, które znalazły się na terenie naszego państwa znalazły bezpieczne schronienie i niezbędną pomoc. Dotychczasowe rozwiązania ustawowe sprawdziły się i wypełniły swoje zadania. Uchodźcy wojenni odnaleźli się w Polsce – kształcą się, pracują i rozwijają – w coraz większym stopniu stają się członkami społeczności, w tym Miasta Opola. Proces integracji cudzoziemców - uchodźców wojennych z Ukrainy przebiegł pomyślnie.

Te trudne doświadczenia pokazały, że sytuacja społeczna w Mieście Opolu, jest kształtowana nie tylko przez uwarunkowania lokalne, ale także zewnętrzne siły, na które nie mamy wpływu. Jednak dobrze realizowana polityka społeczna pozwoliła wyjść obronną ręką z tych trudnych doświadczeń i znaleźć rozwiązania, które pozwoliły udzielić wsparcia zagrożonym grupom i jednocześnie zachować integralność środowiska.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do znaczącej poprawy jakości życia mieszkańców Miasta Opola, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Miasta, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

7. ORGANIZACJA PRAC NAD OPRACOWANIEM STRATEGII

Decyzją Prezydenta Miasta Opola powołany został Zespół koordynujący działania w zakresie prac związanych z opracowaniem Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta Opola.

Zgodnie z obowiązującą procedurą Strategia podlega konsultacjom z mieszkańcami, a także konsultowana jest z:

- Radą Miasta Opola
- Radami Dzielnic
- Młodzieżową Radą Miasta
- Radą Seniorów Miasta Opola
- Opolską Radą Działalności Pożytku Publicznego.

Strategia opracowana została przez **Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola**, z wykorzystaniem danych i doświadczenia wydziałów Urzędu Miasta Opola (w tym: Centrum Dialogu Obywatelskiego, Wydziału Oświaty, Biura ds. Dostępności, Wydziału Lokalowego i innych) oraz jednostek i instytucji (w tym: Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu, Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu, Miejskiego Centrum Świadczeń w Opolu, Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Opolu, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności,

Środowiskowego Domu Samopomocy „Magnolia” w Opolu, Domu Pomocy Społecznej w Opolu i innych).

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Tabela 2. Miasto Opole - ludność według płci

Tabela 3. Przyrost naturalny według płci w latach 2019-2025

Tabela 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2019 – 2025

Tabela 5. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku dla Miasta Opola, lata: 2030, 2040, 2050, 2060

Tabela 6. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Mieście Opolu w latach 2019-2025

Tabela 7. Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2021-2024

Tabela 8. Liczba kontraktów socjalnych i osób nimi objętych w latach 2021-2024 w Mieście Opolu

Tabela 9. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w latach 2021-2024

Tabela 10. Praca asystenta rodziny w latach 2021-2024

Tabela 11. Zestawienie placówek wsparcia dziennego w latach 2021 - 2025

Tabela 12. Placówki wsparcia dziennego z podziałem na formy działania w latach 2021 – 2025

Tabela 13. Rodzinna piecza zastępcza w mieście Opolu w latach 2021 – 2024

Tabela 14. informacja o rodzinach zastępczych w 2024 roku

Tabela 15. Powody opuszczenia w 2021 – 2024 roku rodzinnej pieczy zastępczej przez dzieci.

Tabela 16. Dane statystyczne dotyczące pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021, 2022, 2023, 2024

Tabela 17. Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych w Opolu w latach 2021 - 2024

Tabela 18. Średnie miesięczne wydatki na utrzymanie dziecka w poszczególnych latach 2020 – 2024

Tabela 19. Liczba osób z niepełnosprawnością w Polsce

Tabela 20 . Liczba osób z niepełnosprawnością w województwie opolskim

Tabela 21. Liczba osób z niepełnosprawnością w Mieście Opolu

Tabela 22. Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na stopnie niepełnosprawności

Tabela 23. Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności legitymacji osoby z niepełnosprawnością w latach 2019-2024 z podziałem na wiek osoby z niepełnosprawnością

Tabela 24. Liczba wydanych kart parkingowych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2019-2024

Tabela 25. Podział środków PFRON na zaopatrzenie osób z niepełnosprawnościami w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w latach 2021-2024

Tabela 26. Podział środków PFRON na dofinansowanie dla osób z niepełnosprawnościami likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w latach 2021-2024

Tabela 27. Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w latach 2021-2024

Tabela 28. Dofinansowanie do uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2021-2024

Tabela 29. Liczba osób z niepełnosprawnością - mieszkańców miasta Opoli zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (bezrobotni i poszukujący pracy) oraz które uzyskały zatrudnienie

Tabela 30. Liczba osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu

Tabela 31. Liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnością według wykształcenia

Tabela 32. Liczba osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu według stopnia niepełnosprawności

Tabela 33. Liczba osób korzystających z usług Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu

Tabela 34. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w 2021 r. z podziałem na formy

Tabela 35. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w 2022 r. z podziałem na formy

Tabela 36. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w 2023 r. z podziałem na formy

Tabela 37. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w 2024 r. z podziałem na formy

Tabela 38. Realizacja Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” w latach 2021-2024r.

Tabela 39. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2020-2024

Tabela 40. Kwota przeznaczona na realizację zadania w latach 2020-2024

Tabela 41. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności

Tabela 42. Udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym

Tabela 43. Ludność w wieku 80 lat i więcej

Tabela 44. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2021-2024

Tabela 45. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opolu wobec osób uzależnionych w latach 2021-2024

Tabela 46. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w Mieście Opolu w latach 2012-2024

Tabela 47. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Mieście Opolu w latach 2017-2024

Tabela 48. Zestawienie udzielonych konsultacji psychologicznych przez specjalistów OIK.

Tabela 49. Liczba lokali wskazanych w ramach realizacji list mieszkaniowych (lokale mieszkalne do remontu) w latach 2021-2024

Tabela 50. Liczba lokali wskazanych w ramach realizacji list mieszkaniowych (lokale na najem socjalny) w latach 2021-2024

Tabela 51. Liczba lokali wskazanych w ramach realizacji list mieszkaniowych (zamiana lokali mieszkalnych) w latach 2021-2024

Tabela 52. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Miasta Opola według klas wielkości (stan na koniec 2024 roku)

Tabela 53. Wskaźnik przedsiębiorczości - stan na 31.12.2024 r.

Tabela 54. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2021 – 2024 (w procentach)

Tabela 55. Mieszkańcy Miasta Opola zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2021-2025

Tabela 56. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2021-2025

Tabela 57. Osoby długotrwale bezrobotne i z prawem do zasiłku oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2021-2025

Tabela 58. Stopa bezrobocia w Mieście Opolu, województwie opolskim i w całej Polsce w latach 2021-2025

Tabela 59. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Mieście Opolu w latach 2021-2024

Tabela 60. Liczba NGO-sów w podziale na lata 2021 - 2024

Tabela 61. Wykorzystane środki finansowe na realizację programów współpracy w latach 2021-2024

Tabela 62. Liczba zadań zleconych i organizacji realizujących zadania w latach 2021-2024

Tabela 63. Dziedziny z najwyższymi dotacjami w latach 2021-2024 (w zł)

Tabela 64. Wsparcie finansowe na realizację zadań przez NGO w latach 2021-2024 (w zł)

Tabela 65. Liczba ogłoszonych konkursów w latach 2021-2024

Tabela 66. Wysokość środków w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2021-2025 w Mieście Opolu (w milionach złotych)

Tabela 67. Wnioski złożone w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2021-2025 z podziałem na kategorie

Tabela 68. Działania realizowane w ramach inicjatywy lokalnej w latach 2021 – 2025

Tabela 69. Pomoc udzielona obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym w latach 2022-2024

Tabela 70. Wsparcie udzielone cudzoziemcom przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu w latach 2021-2024.

Tabela 71. Finansowanie działań w obszarze polityki społecznej w latach 2020-2024 oraz prognoza na lata 2026-2030 w Mieście Opolu

Tabela 72. Harmonogram wdrażania Strategii

WYKAZ WYKRESÓW

Wykres 2. Liczba mieszkańców Miasta Opola w latach 2025 (stan na 30.06.) i prognoza na lata 2030 i 2060

Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 1019 – 2025 (w procentach)

Wykres 3. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Mieście Opolu w latach 2021-2024

Wykres 4. Najczęstsze powody korzystania z pomocy i wsparcia w 2024 roku

Wykres 5. Struktura zatrudnienia w MOPR Opole, wykształcenie

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2024

Wykres 7. Liczba wykonanych osobodni w 2024 r. w poszczególnych formach wsparcia:

Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności w latach 2021-2024

Wykres 9. Rodziny, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2024

Wykres 10. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2024

Wykres 11. Liczba osób otrzymujących zasiłek stały w latach 2021-2024 oraz kwota świadczeń

Wykres 12. Liczba i rodzaj przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami w latach 2022-2024

Wykres 13. Zasiłki pielęgnacyjne wypłacone w latach 2019-2024

Wykres 14. Świadczenia pielęgnacyjne wypłacone w latach 2019 – 2024

Wykres 15. Średnia miesięczna liczba osób korzystających z usługi transportu specjalistycznego dla osób z niepełnosprawnościami – mieszkańców miasta Opola w latach 2020-2024

Wykres 16. Liczba kursów wykonanych w ramach usługi transportu specjalistycznego dla osób z niepełnosprawnościami mieszkańców miasta Opola w latach 2020-2024

Wykres 17. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2024

Wykres 18. Liczba osób skierowanych do Domów Pomocy Społecznej w latach 2021-2024

Wykres 19. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście Opolu na przestrzeni lat 2021-2024

Wykres 20. Liczba rodzin z Miasta Opolu korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2021-2024

Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy domowej na przestrzeni lat 2021-2024

Wykres 22. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2021-2024

Wykres 23. Liczba rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2024

Wykres 24. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2024

Wykres 25. NGO-sy w podziale na lata 2021-2024.

Wykres 26. Podział dotacji dla NGO wykorzystanej w latach 2021-2024

Wykres 27. Liczba podpisanych umów na realizację zadań przez NGO-sy w latach 2021-2024